

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง

BUDDHADHAMMA APPLICATION FOR ENHANCING PEOPLE'S POLITICAL
PARTICIPATION IN NIKOM PHATTANA DISTRICT OF
RAYONG PROVINCE

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์
นายวันชัย สังข์ประเสริฐ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๘

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๘

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Buddhadhamma Application for Enhancing People's Political
Participation in Nikom Phattana District of Rayong Province

Mr. Vanchai Sangprasert

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree
of Master of Political Science

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2025

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์ เรื่อง
“การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในอำเภอนิคม
พัฒนา จังหวัดระยอง” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รัช.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รศ. ดร.สุรพล สุยะพรหม)

กรรมการ

(รศ. วาที พ.ด.ดร.สวัสดี จิรัฏฐิติกาล)

กรรมการ

(รศ. ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

กรรมการ

(รศ. ดร.วัชรินทร์ ขาญศิลป์)

(รศ. ดร.อภิญา ฉัตรช่อฟ้า)

กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

รศ. ดร.วัชรินทร์ ขาญศิลป์

ประธานกรรมการ

รศ. ดร.อภิญา ฉัตรช่อฟ้า

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นายวันชัย สังข์ประเสริฐ)

ชื่อสารนิพนธ์ : การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

ผู้วิจัย : นายวันชัย สังข์ประเสริฐ

ปริญญา : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

: รศ. ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์, ร.บ. (รัฐศาสตร์), ร.ม. (รัฐศาสตร์), M.A.
(Comparative Politics), Ph.D. (Comparative Politics)

: รศ. ดร.อภิญา ฉัตรช่อฟ้า, ศศ.บ. (การจัดการทั่วไป) ร.ม. (สื่อสาร
การเมือง), ร.ม. (การจัดการภาครัฐและเอกชน) ป.ร.ด. (สื่อสารการเมือง),
ป.ร.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๒ เมษายน ๒๕๖๘

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ๒) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท ๔ กับการ
มีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง และ ๓) เพื่อการประยุกต์หลัก
พุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

ดำเนินวิธีวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณ
เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ๓๙๗ คน จากประชาชนในเขตอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัด
ระยอง ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์ ขึ้นไป และมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จำนวน ๔๓,๘๑๐ คน วิเคราะห์
ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การ
หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
จำนวน ๙ รูปหรือคน และด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนา
ความ

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดย
ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียง
ตามลำดับได้ดังนี้ ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ($\bar{X}=3.86$) ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง
($\bar{X}=3.73$) ตามลำดับ

๒. หลักอิทธิบาท ๔ มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับสูง ($r=0.614^{**}$) ดังนี้ หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงานของนักการเมือง) หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษาโน้มน้าวก่อนเลือกผู้แทน) โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง และหลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับกลาง

๓. การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$) และมีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สามารถอธิบายเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ประชาชนนำหลักจิตตะ มีจิตใจที่จดจ่อศึกษาโน้มน้าวก่อนเลือกผู้แทน ให้ความสำคัญกับการพิจารณาที่นโยบายของกลุ่มการเมืองและทีมงานที่มีความสามารถแก้ปัญหาและทำได้จริง เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย หลักวิริยะ การตั้งใจเลือกคนดี มีความรู้ความสามารถคุณสมบัติพร้อมรับใช้ประชาชน โดยไม่ยึดติดตัวบุคคลแต่ยึดที่ความสามารถ, หลักวิมังสา มีการตรวจสอบ ติดตาม ผลงานของนักการเมือง เป็นหน้าที่ที่ประชาชนจะต้องติดตามและตรวจสอบ ซึ่งปัจจุบันประชาชนจะไม่ค่อยติดตามและตรวจสอบนักการเมือง และหลักฉันทะ เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง รู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ส่วนใหญ่ประชาชนจะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ตามลำดับ

Research Paper Title : Buddhhadhamma Application for Enhancing People's Political Participation in Nikom Phattana District of Rayong Province

Researcher: : Mr. Vanchai Sangprasert

Degree: : Master of Political Science

Research Paper Supervisory Committee:

: Assoc. Prof. Dr. Vacharin Chansilp, B.A. (Political Science), M.A. (Political Science), M.A. (Comparative Politics), Ph.D. (Comparative Politics)

: Asst. Prof. Dr. Apinyar Chatchorfa, B.A. (Administration), M.A. (Political Communication), Ph.D. (Political Communication)

Date of Graduation: : April 22, 2025

Abstract

The objectives of this research are were: 1. To study the level of political participation of people in Nikhom Phatthana District, Rayong Province. 2. To study the relationship between the 4 principles of Iddhipada and political participation of people in Nikhom Phatthana District, Rayong Province. and 3. To apply Buddhist principles to promote political participation of people in Nikhom Phatthana District, Rayong Province.

The research method is a combined research method. Quantitative research and qualitative research Quantitative research collected data using questionnaires from a sample of 397 people from the people in Nikhom Phatthana District, Rayong Province. Who are 18 years of age and up and have the right to vote in elections, totaling 43,810 people. Data were analyzed using descriptive statistics including frequency, percentage, mean, and standard deviation. and analysis of the Pearson correlation coefficient. and analysis from in-depth interviews with 9 key informants or people and with structured in-depth interviews. Data were analyzed using descriptions.

Findings of the research were as follows:

1. The level of political participation of people in Nikhom Phatthana District, Rayong Province as a whole is at a high level ($\bar{X}$ = 3.79) when considering each aspect. It

was found to be at a high level in every aspect. They can be arranged in order as follows: in terms of receiving political news ($\bar{X}=3.86$) and in playing a role in political activism ($\bar{X}=3.73$), respectively.

2. The 4 Iddhipāda principles are related to promoting political participation of people in Nikhom Phatthana District, Rayong Province. Overall, there is a positive relationship at a high level ($r=0.614^{**}$) as follows: Vimansa principles (check, follow The performance of politicians), the principle of persistence (determined to choose good people), the principle of chitta (a mind focused on studying policy before selecting representatives) overall had a high positive relationship, and the principle of chantha (willingness to participate in politics) overall. There is a positive relationship at a medium level.

3. The application of the 4 Iddhipada principles to promote political participation of citizens in Nikhom Phatthana District, Rayong Province is overall at a high level ($\bar{X}=3.92$) and is related to promoting political participation of citizens. Can be explained when considering each aspect. It was found to be at a high level in every aspect. Arranged in the following order: The people adopted the Chitta principle. Have a mind focused on studying policies before selecting representatives. Give importance to considering the policies of political groups and teams that are capable of solving problems and can actually do them. Benefits to all parties. Principle of perseverance: intention to choose good people Have knowledge, ability, and qualifications, ready to serve the public. without relying on the person but on the ability. The principle of vimansa is to inspect and follow up on the performance of politicians. It is the duty of the people to follow and inspect. At present, people rarely follow and examine politicians. And Proxy principle: Willingness to participate in politics in exercising the right to vote. Know your own role It is as specified by the constitution. Most people will exercise their right to vote in order.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง” สำเร็จเสร็จสมบูรณ์ได้ เพราะได้รับความเมตตาจากกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ รศ. ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์ และ รศ. ดร.อภิญา ฉัตรช่อฟ้า ที่กรุณาให้คำแนะนำ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอบคุณ รศ.ดร.สุรพล สุธะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ขอขอบคุณ พระสุธีวีรบัณฑิต รศ. ดร., พระอุดมสิทธิธนายก รศ. ดร., พระปลัดระพี พุทธิสารโร, รศ. ดร., รศ. ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว, ผศ. ดร.นรพัชร เสาธงทอง, ว่าที่ ร.ต. ดร.เอกรินทร์ ศิริโรตนะชัย, นางสาวกัญญาณัฐ ไพโรจน์, นางอรพิน แสงอรุณ, นางพิไลพร ศักดิ์ดำรงษ์ ที่เมตตาให้ข้อมูลสำคัญและให้คำแนะนำเพิ่มเติม

ขอบคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณคณาจารย์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่กรุณาให้ความรู้และประสบการณ์ในการเรียนที่ดี ขอขอบคุณประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืดที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

ขอบคุณ รศ. ดร.อภิญา ฉัตรช่อฟ้า เป็นอย่างสูงที่เมตตาแนะนำ และคอยสอบถามติดตามตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้ศึกษาที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแห่งนี้ และประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย รวมทั้งเพื่อน ๆ ในหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ที่คอยช่วยเหลือกันมาโดยตลอด

อนึ่ง ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอยกคุณความดีนี้ให้กับบิดามารดา ครู อาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้มาจนกระทั่งได้ประกอบอาชีพ และขอบูชาพระคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และผู้มีพระคุณทุกท่าน

นายวันชัย สังข์ประเสริฐ

๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๓
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์	๗
๒.๒ หลักอิทธิบาท ๔	๑๒
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๑๕
๒.๔ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	๓๒
๒.๕ การรณรงค์ทางการเมือง	๔๔
๒.๖ การแสดงออกทางการเมือง	๔๙
๒.๗ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๕๖
๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๘
๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๗๑

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๗๒
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๗๒
๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ	๗๓
๓.๒.๑ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	๗๓
๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๔
๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๗
๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๗๗
๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ	๗๘
๓.๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๗๘
๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๘
๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๙
๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๗๙
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๘๑
๔.๑ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง	๘๑
๔.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง	๙๒
๔.๓ การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง	๙๕
๔.๔ องค์ความรู้	๑๐๓
๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๐๒
๔.๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๑๐๕
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๐๗
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๐๘
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๑๑
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๑๖
๕.๓.๑ ข้อเสนอเชิงนโยบาย	๑๑๗
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	๑๑๗
๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	๑๑๗

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บรรณานุกรม	๑๑๘
ภาคผนวก	๑๒๕
ภาคผนวก ก แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์	๑๒๖
ภาคผนวก ข ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	๑๓๖
ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ	๑๓๙
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูล	๑๔๒
ภาคผนวก จ ภาพประกอบการสัมภาษณ์	๑๔๔
ประวัติผู้วิจัย	๑๔๗

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์	๑๑
๒.๒	ความหมายและความสำคัญของหลักอิทธิบาท ๔	๑๔
๒.๓	แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๓๑
๒.๔	แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	๓๙
๒.๕	สาระสำคัญของการเลือกตั้ง	๔๓
๒.๖	การรณรงค์ทางการเมือง	๔๘
๒.๗	การแสดงออกทางการเมือง	๕๔
๒.๘	การแบ่งพื้นที่การปกครองอำเภออินทนิคมพัฒนา ๔ ตำบล ๓๐ หมู่บ้าน	๕๖
๒.๙	งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๖๔
๒.๑๐	งานวิจัยงานวิจัยเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔	๖๙
๓.๑	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แต่ละตำบลในอำเภออินทนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง	๗๔
๔.๑	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๘๒
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภออินทนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง โดยภาพรวม และรายด้าน	๘๔
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภออินทนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	๘๕
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภออินทนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง	๘๖
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภออินทนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง โดยภาพรวม และรายด้าน	๘๗
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภออินทนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ตามหลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง)	๘๘
๔.๗	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภออินทนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ตามหลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี)	๘๙

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๘	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ตามหลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษาโนบายก่อนเลือกผู้แทน)	๙๐
๔.๙	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ตามหลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงานของ นักการเมือง)	๙๑
๔.๑๐	ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท ๔ กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง	๙๒
๔.๑๑	ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท ๔ กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง	๙๔
๔.๑๒	ผลการทดสอบสมมติฐานที่ ๑-๔	๙๔
๔.๑๓	การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	๙๗
๔.๑๔	การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง	๑๐๑

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	การแบ่งพื้นที่การปกครองอำเภอนิคม	๕๖
๒.๒	กรอบแนวคิดการวิจัย	๗๑
๔.๑	การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอพัฒนา จังหวัดระยอง ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	๙๘
๔.๒	การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอพัฒนา จังหวัดระยอง ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง	๑๐๒
๔.๓	องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๐๓
๔.๔	องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๑๐๕

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในสารนิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙

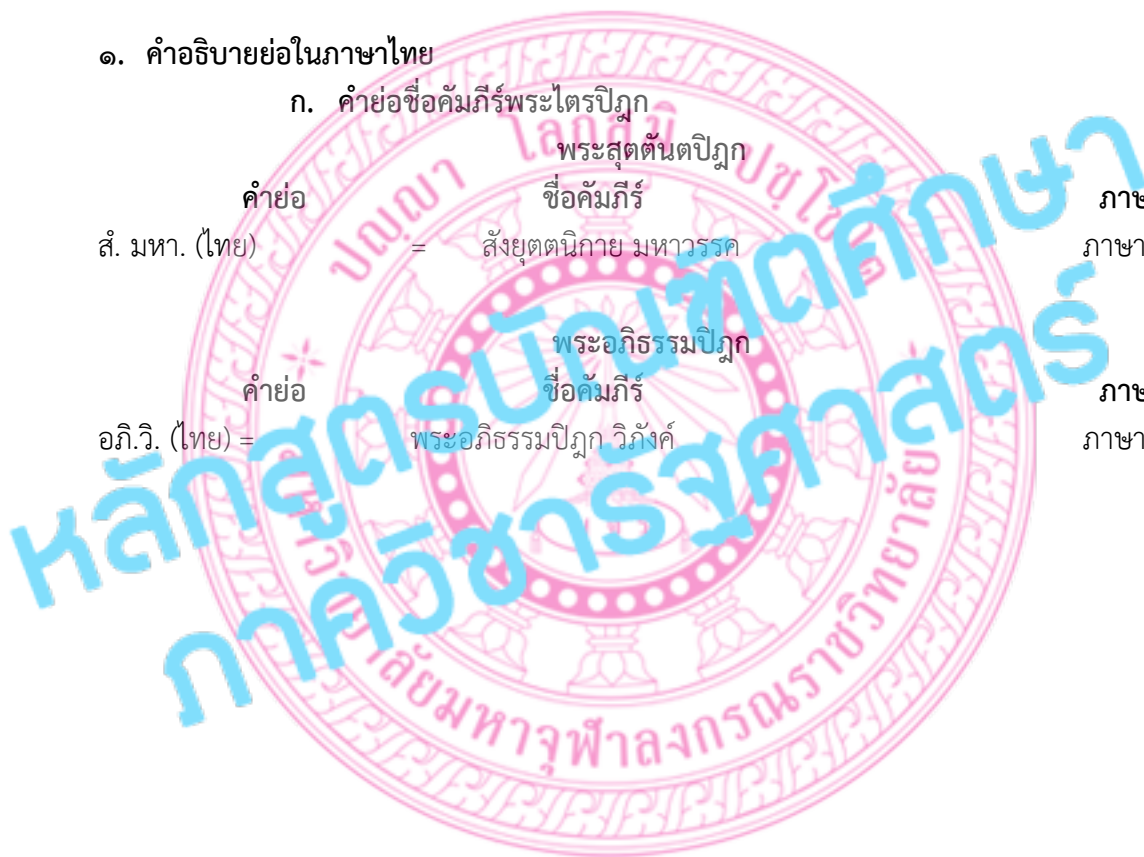
การอ้างอิงพระไตรปิฎก ได้ระบุ เล่ม/หน้า/ข้อ หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.สี.(ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘ หมายถึง ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙

๑. คำอธิบายย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

คำย่อ	พระสุตตันตปิฎก	ภาษา
ส. มหา. (ไทย)	ชื่อคัมภีร์	ภาษาไทย
=	สังยุตตนิกาย มหาวรรค	

คำย่อ	พระอภิธรรมปิฎก	ภาษา
อภ. วิ. (ไทย) =	ชื่อคัมภีร์	ภาษาไทย
	พระอภิธรรมปิฎก วิภังค์	

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑.๑.๑ ความเป็นมา

การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะเป็นไปอย่างมั่นคงและเกิดประโยชน์สุขต่อส่วนรวมนั้น ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง^๑ ดังนั้น การใช้สิทธิของประชาชนเพื่อแสดงบทบาทต่าง ๆ ในทางการเมืองภายใต้กรอบของกฎหมาย จึงถือเป็นเงื่อนไขสำคัญจำเป็นของระบอบประชาธิปไตย ทั้งในแง่ของหลักการและอุดมการณ์ นอกจากนี้ประชาชนในสังคมระบอบประชาธิปไตย ต้องมีความรู้และสามารถเสนอแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาสาธารณะที่มีความสอดคล้องกับค่านิยมเพื่อบรรลุความต้องการของตนเอง แล้วยังต้องมีความสนใจจะมีส่วนร่วมในทางการเมืองอีกด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้จึงนับว่าเป็นเรื่องจำเป็นที่พลเมืองทุกคนในสังคมต้องเรียนรู้สิทธิการมีส่วนร่วมในทางการเมือง และเข้าร่วมแสดงบทบาททางการเมืองได้อย่างเหมาะสม^๒ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมารัฐบาลได้มีการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ประชาชนตามหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยเริ่มต้นจากการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยจุดมุ่งหมายที่จะให้ประชาชนได้เรียนรู้ และเข้าใจถึงระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในรูปแบบรัฐสภา^๓

รัฐบาลยอมรับการปกครองตนเองของประชาชนเพื่อให้เป็นไปตามอุดมการณ์ปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดังอุดมการณ์ที่ว่า "ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยหรือเป็นเจ้าของประเทศ" โดยมีการกระจายอำนาจส่วนกลางให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญ ทั้งการมีส่วนร่วมโดยการรวมตัวกันเป็นองค์กร และโดยปัจเจกบุคคลและให้ความสำคัญกับการเมืองภาคเมืองประชาชนโดยให้ประชาชนได้เข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และกิจกรรมทางการเมือง มีจุดมุ่งหมายเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) จึงถือเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่ง เพราะประชาธิปไตยคงเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าหากปราศจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมืองการปกครอง ดังนั้นกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นความพยายามค้นหาหนทาง

^๑กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง, การกระจายอำนาจการปกครอง ไปสู่ท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : กรมการปกครอง, ๒๕๕๐), หน้า ๑๕.

^๒ธีรฤทธิ โตภิษฐกุล, การเมืองการปกครองของไทย, (กรุงเทพมหานคร : ก.พล, ๒๕๔๓), หน้า ๑๐๔.

^๓สมคิด เลิศไพฑูรย์, ขบวนการประชาสังคม : นัยยะเชิงกฎหมายและนโยบาย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๗), หน้า ๕๒๙.

ควบคุมรัฐบาล และมีอิทธิพลต่อสิ่งที่รัฐบาลกระทำ พร้อมทั้งเป็นช่องทางของประชาชนที่จะสื่อสารข้อมูลในเรื่องของความต้องการ ความนิยมชมชอบ เพื่อเป็นพลังกดดันคณะรัฐบาลในการหามาตรการตอบสนองต่อประชาชน^๔ จึงสามารถกล่าวโดยไม่ผิดพลาดนักกว่า

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นสิทธิทางการเมืองของฝ่ายที่จะอยู่ภายใต้การปกครองในการเข้าร่วมในกระบวนการทางการเมือง เพื่อแสดงเจตนาเกี่ยวกับอำนาจผลประโยชน์ต่อฝ่ายผู้ปกครอง โดยให้ฝ่ายผู้ปกครองปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติอะไร ให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนผู้แสดงเจตนา นั้น การมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การมาใช้สิทธิเลือกตั้ง จัดเป็นกิจกรรมทางการเมืองรูปแบบหนึ่ง จัดเป็นการใช้ประชาธิปไตยแบบผ่านตัวแทนที่ถูกเลือกเข้าไป การเลือกตั้งจึงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการทางการเมืองและการปกครอง เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองประเทศ ขณะเดียวกันประชาชนทุกคนไม่อาจมีส่วนร่วมโดยตรง จึงต้องมีการกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาทำหน้าที่แทนตน การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการสรรหาผู้ปกครองหรือรัฐบาล ในขณะเดียวกันประชาชนสามารถใช้การเลือกตั้งเป็นเครื่องมือและเป็นการยืนยันหลักการ "อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน" ดังนั้นประชาชนจึงมีบทบาทที่สำคัญในการให้ความร่วมมือกับผู้ปกครองหรือรัฐบาล เพราะรัฐบาลจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารประเทศเช่นกัน^๕

๑.๑.๒ ความสำคัญของปัญหา

จิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดระยอง พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีข้อจำกัดบางประการของข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ประชาชนยังขาดความเข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคในการแสดงออกทางการเมืองไม่ค่อยถ่องแท้ประชาชนส่วนใหญ่ยังมองว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่มีความจำเป็นต่อตนเอง เพราะการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องเฉพาะกลุ่มบุคคลไม่ใช่เรื่องสาธารณะ การแสดงออกทางการเมืองของฝ่ายตรงข้ามรัฐบาลปัจจุบันถูกมองเป็นเรื่องที่ผิด การสนทนาทางการเมืองในปัจจุบันมีการแบ่งฝักฝ่ายอย่างชัดเจน หากไม่มีความเชื่อทางการเมืองเดียวกันจะถูกตัดสินจากอีกฝ่ายทันที ความขัดแย้งทางการเมืองยังไม่สามารถแก้ไขได้ การแสดงออกจึงเป็นเรื่องยากความขัดแย้งทางการเมืองทำให้เกิดการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น^๖ ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง แต่กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะอื่น ๆ ก็ยังมีน้อย โดยเฉพาะการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การเคลื่อนไหวทางการเมือง การร่วมรณรงค์ทางการเมือง การตรวจสอบและการถอดถอนทางการเมือง

^๔Verba, S. Nie, N., & Kim, J., *Participation in Political Equality: A Seven-Nation Comparison*, (London: Cambridge University Press, 1978), p. 38.

^๕ชาวนะ ไตรมาศ, *การเลือกตั้งแบบใหม่ทำไมคนไทยต้องไปเลือกตั้ง*, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันนโยบายการศึกษา, ๒๕๔๒), หน้า ๖-๗.

^๖พระปัญญา สุจิตโต (สีงาม), “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง”, *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔), หน้า ๑๕๕.

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงนำหลักอิทธิบาท ๔^๗ ประกอบด้วย ๑) ฉันทะ คือ เต็มใจไปใช้สิทธิ์ ๒) วิริยะ คือ ตั้งใจเลือกคนดี ๓) จิตตะ คือ จิตใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ ศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน ๔) วิมังสา คือ การทบทวนผลงานของนักการเมือง เพื่อพิจารณาสร้างการมีส่วนร่วมหลังการเลือกตั้ง กระตุ้นให้มีการติดตามผลงานและร่วมกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง เพื่อจะทำให้เกิดแรงกระตุ้นในด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองในลักษณะอื่นด้วยที่นอกเหนือจากการเลือกตั้งทั่วไป เช่น การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง การมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง การเป็นผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การเป็นนักกิจกรรมในชุมชน การติดต่อกับทางราชการ ผลที่ได้รับจากการวิจัยจะช่วยส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อไป

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง อยู่ในระดับใด

๑.๒.๒ หลักอิทธิบาท ๔ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง หรือไม่อย่างไร

๑.๒.๓ การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท ๔ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

^๗พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตฺตญาณ), ธรรมาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : อีรพงษ์การพิมพ์, ๒๕๓๗),

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมนพัฒนา จังหวัดระยอง” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การประยุกต์หลักพุทธธรรม การมีส่วนร่วมทางการเมือง หลักอิทธิบาท ๔ ดังนี้

๑) ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

- (๑) ปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้
- (๒) ปัจจัยหลักอิทธิบาท ๔^๔ ได้แก่
 - ฉันทะ คือ เต็มใจไปใช้สิทธิ์
 - วิริยะ คือ ตั้งใจเลือกคนดี
 - จิตตะ คือ จิตใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ ศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน
 - วิมังสา คือ การทบทวน ติดตาม ตรวจสอบ ผลงานของนักการเมือง

๒) ตัวแปรตาม (Dependent Variable) การมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่

- (๑) การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง
- (๒) การมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑) ประชากร

ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอนิคมนพัฒนา จังหวัดระยอง จำนวน ๔๓,๘๑๐ คน^{๑๐}

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมนพัฒนา จังหวัดระยอง ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ นักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๓ รูป

กลุ่มที่ ๒ นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ จำนวน ๓ คน

กลุ่มที่ ๓ นักการเมืองท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชน จำนวน ๓ คน

^๔พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ วิฑูรยาโณ), ธรรมาธิปไตย, หน้า ๑๔-๑๕.

^{๑๐}สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักประชาสัมพันธ์, ๒๕๖๑), หน้า ๒๑-๓๐.

^{๑๑}องค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดระยอง, จำนวนประชากร อำเภอนิคมนพัฒนา จังหวัดระยอง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://nikhomphattana.rayong.doe.go.th/nikhom.pdf> [๑ สิงหาคม ๒๕๖๕].

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ซึ่งใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ในอำเภอเนินคมพัฒนา จังหวัดระยอง ได้แก่ เขตการปกครอง ออกเป็น ๗ ตำบล ได้แก่ ตำบลบ้านค่าย ตำบลหนองละลอก ตำบลหนองตะพาน ตำบลตาขัน ตำบลบางบุตร ตำบลหนองบัว ตำบลซากบก

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเริ่มตั้งแต่ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖ ถึง พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ รวมเป็นระยะเวลา ๑๒ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ สมมติฐานที่ ๑ หลักจันทะ มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเนินคมพัฒนา จังหวัดระยอง

๑.๕.๒ สมมติฐานที่ ๒ หลักวิริยะ มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเนินคมพัฒนา จังหวัดระยอง

๑.๕.๓ สมมติฐานที่ ๓ หลักจิตตะ มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเนินคมพัฒนา จังหวัดระยอง

๑.๕.๔ สมมติฐานที่ ๔ หลักวิมังสา มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเนินคมพัฒนา จังหวัดระยอง

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเนินคมพัฒนา จังหวัดระยอง” มีศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้ให้คำจำกัดความไว้ดังนี้

ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุ ๑๘ ปี ในอำเภอเนินคมพัฒนา จังหวัดระยอง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นโดยความเต็มใจ สมัครใจ เพื่อผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการดำเนินนโยบายของรัฐหรือต่อการบริหารงานของรัฐ ทั้งระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

๑. **การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง** หมายถึง การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง ได้แก่ สื่อที่ใช้ในการเปิดรับ ข่าวสาร ความถี่ในการรับชมของสื่อแต่ละประเภท และความน่าเชื่อถือในสื่อแต่ละประเภท การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ เช่น โทรศัพท์มือถือ วิทยุ นิตยสาร และหนังสือพิมพ์ เพื่อไปทำหน้าที่เลือกตัวแทนของตนเองเข้าไปใช้อำนาจนิติบัญญัติในรัฐสภา โดยการออกกฎหมาย และเข้าไปบริหารประเทศ และการใช้สิทธิเลือกตั้งจะต้องเกิดจากความสมัครใจ ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น

๒. การมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง หมายถึง การแสดงออกซึ่งเจตจำนงของบุคคล การชุมนุมสาธารณะ ที่มีอุดมการณ์หรือผลประโยชน์เป็นเป้าหมายร่วมกันและต้องการให้เป้าหมายนั้นบรรลุผลด้วยการเรียกร้อง ต่อรอง หรือกดดัน วิพากษ์วิจารณ์ ต่อการกำหนดนโยบายหรือการบริหารงาน การมีส่วนร่วมในการหาเสียงร่วมกับพรรคการเมือง การช่วยประชาสัมพันธ์นโยบายพรรคการเมือง ช่วยผู้สมัครออกเยี่ยมเด็กตามโรงเรียน พบปะคนในหมู่บ้าน แสดงความคิดเห็น และตัวตนของผู้สมัครรับเลือกตั้งกับนโยบายของพรรค และจำเป็นต้องเผยแพร่สารและวาทะทางการเมืองต่าง ๆ ออกสู่สาธารณะ

อิทธิบาท ๔ หมายถึง ฐานหรือหนทางสู่ความสำเร็จ หรือคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณเครื่องสำเร็จสมประสงค์ ทางแห่งความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมายมีดังนี้

๑. ฉันทะ คือ เต็มใจทำ ได้แก่ มีความต้องการที่จะทำมีใจรักที่จะทำใจใฝ่รักที่จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ เต็มใจและต้องการไปร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การไปทำหน้าที่เลือกตั้ง

๒. วิริยะ คือ ตั้งใจทำ ความมุ่งมั่นทุ่มเท เป็นความมุ่งมั่นทุ่มเททั้งกายและใจที่จะเรียนรู้ ขยันทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม อุตุนไม่ท้อถอย อะไรจะเกิดก็ตั้งใจทำ ตั้งใจไปเลือกตั้งด้วยความมุ่งมั่นที่จะเลือกคนดี

๓. จิตตะ คือ จิตใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ เมื่อมีใจที่จดจ่อแล้วจะเกิดความรอบคอบตามมา การที่มีใจจดจ่อต่อสิ่งที่ทำและรับผิดชอบแล้ว ก็จะทำให้เกิดความรอบคอบตามมา เมื่อมีความรอบคอบแล้ว การตัดสินใจทำอะไรก็จะเกิดความผิดพลาดน้อยตามไปด้วย

๔. วิมังสา คือ การทบทวนในสิ่งที่ได้คิดได้ทำมา อันเกิดจาก การมีใจรัก (ฉันทะ) แล้วทำด้วยความมุ่งมั่น (วิริยะ) อย่างใจจดใจจ่อและรับผิดชอบ (จิตตะ) โดยใช้วิจารณ์ญาณอย่างรอบรู้และรอบคอบ จึงนำไปสู่การทบทวนตัวเอง และทบทวนสิ่งที่ได้เลือกไปแล้วมีผลดี ผลเสียอย่างไร เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น เข้าใจทำ มีความรู้ความสามารถในสิ่งที่ทำ ทำด้วยความพิจารณา หมั่นตรวจสอบ มีการวางแผนศึกษาข้อมูลก่อนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ได้ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในในอำเภอนิคมนพัฒนา จังหวัดระยอง

๑.๗.๒ ทำให้ได้ความรู้ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในในอำเภอนิคมนพัฒนา จังหวัดระยอง

๑.๗.๓ ทำให้ได้องค์ความรู้การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในในอำเภอนิคมนพัฒนา จังหวัดระยอง

๑.๗.๔ สามารถนำเสนองานวิจัยชิ้นนี้เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่อื่น ได้มีส่วนร่วมในทางการเมืองเป็นไปตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ติดตามผลงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อการเลือกตั้งในอนาคต

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง” ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์

๒.๒ หลักอิทธิบาท ๔

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

๒.๔ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

๒.๕ การรณรงค์ทางการเมือง

๒.๖ การแสดงออกทางการเมือง

๒.๗ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์

การประยุกต์เป็นวิธีการนำบางสิ่งมาใช้ประโยชน์ “บางสิ่ง” ที่นำมาใช้นั้น อาจเป็นทฤษฎี หลักการ แนวคิด ความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และนำมาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยปรับให้เข้ากับ บริบทแวดล้อมที่เป็นอยู่อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ “บางสิ่ง” นั้น อาจเป็นวัตถุดิบของที่นำมาใช้ นอกเหนือ บทบาทหน้าที่เดิมเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทใหม่ เช่น การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน คือ เป็นการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ไปประยุกต์ใช้เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากยิ่งขึ้น มีการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น

การประยุกต์ เป็นการนำความรู้ในวิทยาการต่าง ๆ มาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ เช่น วิทยาศาสตร์ประยุกต์ คือ การนำความรู้ในวิชาการต่าง ๆ ของวิทยาศาสตร์ มาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติในด้านต่าง ๆ รวมทั้ง การนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน^{๑๑} การประยุกต์ โดยการนำบาง สิ่งมาใช้ประโยชน์ปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสถานะที่เฉพาะเจาะจงบางสิ่งที้นำมานั้น ซึ่งอาจเป็น

^{๑๑}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖), หน้า ๗๑๑.

ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และนำมาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยปรับให้เข้ากับบริบท และสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่อย่างเหมาะสม อาจเป็นวัตถุดิบของที่นำมาใช้ นอกเหนือบทบาทหน้าที่เดิม เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทใหม่^{๑๒} การประยุกต์เป็นการนำทฤษฎีสู่การปฏิบัติ การโดยการนำ ทฤษฎี หลักการ กฎเกณฑ์ แนวคิด เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยเฉพาะในศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ มักมีการประยุกต์ทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้จริงในการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม^{๑๓}

หลักการสำหรับการประยุกต์นั้น ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบเสริม ดังต่อไปนี้ คือ

๑. องค์ประกอบหลักของการประยุกต์ ได้แก่

- ๑) งานที่จะดำเนินการต้องกำหนดเวลา ความรู้ในบริบท สภาพแวดล้อม
- ๒) เป้าหมายของงานที่จะดำเนินการเกี่ยวข้องกับที่เป็นอยู่ในขณะดำเนินการ
- ๓) ความรู้ในวิทยาการหลักของงานที่จะดำเนินการ
- ๔) ความรู้ในวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับงานที่จะดำเนินการ
- ๕) ความรู้ในบริบท สภาพแวดล้อม และสิ่งที่เกี่ยวข้องที่เป็นอยู่ในขณะดำเนินการ
- ๖) ความสามารถและความชำนาญของผู้ปฏิบัติในการประยุกต์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสู่การปฏิบัติในแต่ละบริบทในแต่ละสภาพแวดล้อม และในแต่ละสิ่งที่เกี่ยวข้องที่เป็นอยู่ในขณะดำเนินการอย่างสร้างสรรค์

๗) ทรัพยากรที่ต้องใช้ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์

๒. องค์ประกอบเสริมของการประยุกต์ ได้แก่

- ๑) ทรัพยากรเสริม
- ๒) สิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน
- ๓) สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริม สนับสนุน และเอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานทั้งทางตรงและทางอ้อม

๔) สิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับส่งเสริม สนับสนุน และเอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานทั้งทางตรงและทางอ้อม^{๑๔}

องค์ประกอบของการประยุกต์ จัดได้ว่าเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนหรือเอื้ออำนวยสำหรับหลักการประยุกต์ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบเสริม โดยจะต้องอาศัยงานที่

^{๑๒}สมชาติ โตรักษา, การประยุกต์หลักการบริหารเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุขคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๔), หน้า ๑๓๐.

^{๑๓}เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การคิดเชิงสังเคราะห์, (กรุงเทพมหานคร : ชัคเชส มีเดีย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๓๐.

^{๑๔}สมชาติ โตรักษา, การประยุกต์หลักการบริหารเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน, ๒๕๕๔), หน้า ๑๓๑ - ๑๓๒.

ดำเนิน เป้าหมาย ความรู้และความสามารถ และสิ่งอื่น ๆ ที่เป็นจะส่วนเอื้ออำนวยต่อการนำไปปรับใช้ให้เกิด ประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพ

การประยุกต์นั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการนำหลักความรู้เพื่อไปประยุกต์ใช้ให้ สอดรับกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต ชุมชน องค์กรและสังคม โดยการประยุกต์ นั้น มีความสำคัญแบ่งได้ ๔ ระดับ ดังต่อไปนี้

๑. ระดับงาน การประยุกต์เป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ก่อให้เกิดประโยชน์มากขึ้นในภาคปฏิบัติของการดำเนินงานนั้น ทำให้ผู้ปฏิบัติและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความภาคภูมิใจใน ผลการดำเนินงานที่ตนเองมีส่วนช่วยให้เกิดขึ้น การประยุกต์นั้นเปรียบเสมือนศิลปะหรือเคล็ดลับในการดำเนินงานจึงนำไปสู่ความรักและความผูกพันในสิ่งที่ปฏิบัติ

๒. ระดับหน่วยงาน/องค์กร การประยุกต์ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ในแต่ละงาน จึงก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อหน่วยงาน/องค์กร นำไปสู่การพัฒนาหน่วยงาน/องค์กรที่เป็นเลิศหรือก่อให้เกิดประสิทธิภาพ

๓. ระดับพื้นที่ คือ การประยุกต์เป็นสิ่งที่จำเป็นของการดำเนินงานในพื้นที่ของแต่ละงาน เนื่องจากการนำ “ทฤษฎี” สู่ “การปฏิบัติ” ทั้งในแต่ละทฤษฎี และในการใช้หลาย ๆ ทฤษฎี มาผสมผสานกัน ในการดำเนินงานในพื้นที่ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมในแต่ละบริบทที่แตกต่างกัน ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงในการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูป จึงเป็นสิ่งที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

๔. ระดับประเทศ คือ การประยุกต์นั้น เป็นสิ่งจำเป็นของการดำเนินงานในทุกระดับและเป็นศิลปะของแต่ละประเทศ ที่นำเรียนรู้และนำมาแบ่งปันกัน ตามแนวคิดทฤษฎี หลักการ วิธีการ และ เทคนิคของการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่ายิ่งต่อมวลมนุษยชาติ เพราะคุณค่าที่แท้จริงของวิชาการใดนั้นอยู่ที่การประยุกต์สู่การปฏิบัติ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนอย่างกว้างขวางและเสมอภาคกัน

ความสำคัญของการประยุกต์ ทำให้พบว่าตัวแปรสำคัญที่ทำให้การประยุกต์จะเกิดคุณค่าก็ต่อเมื่อเป็นการ “ปรับใช้ประโยชน์” เพื่อสร้างคุณค่าต่อการพัฒนาชีวิต ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้มีภูมิคุ้มกันและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขต่อไป โดยมีจุดหมายเพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาตอบสนองความต้องการและประโยชน์ของมนุษย์เป็นสำคัญ

การประยุกต์ใช้หลักธรรมมีส่วนสำคัญต่อประโยชน์ของมนุษย์นั้น พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้ให้คำตอบไว้ว่า “ธรรมประยุกต์จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิต เนื่องจากธรรมเกี่ยวข้องกับทุกกิจกรรมของชีวิต ธรรมจึงไม่ใช่เรื่องไกลตัวแต่อย่างใด ผู้ที่นำธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตอย่างสม่ำเสมอเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนาประโยชน์นั้นแหละจะทำให้รักษาพระพุทธศาสนาอยู่คู่กับสังคมตลอดไป”

ความสำคัญของการประยุกต์ คือ ประโยชน์ที่เกิดจากการปรับใช้หลักการหรือองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่นำมาปฏิบัติในเชิงรูปธรรม โดยมีจุดหมายเพื่อให้แนวทางในการประยุกต์ใช้นั้น

บรรลุตามกรอบของวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ในบริบทต่าง ๆ ซึ่งสามารถให้ประโยชน์ในระดับงานระดับหน่วยงาน/องค์กร ระดับพื้นที่ และระดับประเทศ เป็นต้น

การประยุกต์ โดยการนำบางสิ่งมาใช้ประโยชน์โดยปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสถานะที่เฉพาะเจาะจง “บางสิ่ง” ที่นำมาใช้ประโยชน์นั้นอาจเป็นทฤษฎี หลักการ แนวคิดความรู้เกี่ยวกับเรื่องใด เรื่องหนึ่งและนำมาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยปรับให้เข้ากับบริบทแวดล้อมที่เป็นอยู่อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ “บางสิ่ง” นั้นอาจเป็นวัตถุดิบของที่นำมานอกเหนือบทบาทหน้าที่เดิมให้เหมาะสมกับบริบทใหม่ กิจกรรมใหม่ทางการเมือง^{๑๔}

การประยุกต์เป็นการนำสิ่งหนึ่งหรือแนวคิดหนึ่งมาปรับใช้เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงการประยุกต์จึงแตกต่างจากการลอกเลียนแบบ การลอกเลียนเป็นการนำสิ่งที่อยู่ในบริบทหนึ่งมาใช้ในอีกบริบทหนึ่งทั้งหลักการ วิธีการและรูปแบบ โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมในบริบทที่แตกต่างกัน การคิดเชิงประยุกต์ได้ดีจะสามารถนำสิ่งหนึ่งมาใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างลงตัว โดยคำนึงถึงสภาพความเป็นจริงในขณะนั้น โดยเกิดการคิดประยุกต์เมื่อ

๑. ในปัญหาที่มีจำกัด เกิดความพยายามนำสิ่งที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาโดยวิธีการทดแทนคุณสมบัติ สมองจะทำการเทียบเคียงมโนทัศน์เชิงนามธรรมเพื่อหาตัวร่วมหรือคุณสมบัติที่ คล้ายคลึงกันของสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่เพื่อหาความเป็นไปได้ในการนำมาทดแทน อาจจะใช้วิธีการต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาโดยการหาสิ่งทดแทน อาทิการใช้วิธี “ลองผิดลองถูก” เมื่อเกิดปัญหขึ้น ถ้าวิธีการที่ใช้ไม่ประสบความสำเร็จจะมีการเปลี่ยนไปใช้วิธีการอื่นแทน

๒. สมองนำความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เราเรียกว่ากฎ หลักการ ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นสิ่งของนั้นคืออะไร รู้ว่าเมื่อใดจึงต้องใช้กฎนี้รู้ ว่าจะต้องนำมาใช้ได้อย่างไรเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจง ความรู้ที่เรามีเกี่ยวกับเรื่องใดหนึ่งมาแก้ปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่างลงตัว

การคิดเชิงประยุกต์มีความสำคัญและจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านสังคมและด้านส่วนตัว การคิดเชิงประยุกต์ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยน การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลดีต่อจุดประสงค์ที่ต้องการ การคิดเชิงประยุกต์จึงจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยต่าง ๆ เช่น

๑. ช่างสังเกต ละเอียด รอบคอบ
๒. ความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง
๓. ความสามารถในการแก้ปัญหาและกล้าเสี่ยง
๔. ความประหยัด มุ่งใช้สิ่งที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าให้เกิดประโยชน์และความพึงพอใจมาก
๕. สนใจ ใฝ่รู้และนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ
๖. มีความยืดหยุ่นและมีจินตนาการ
๗. มีความคิดริเริ่ม มีทิศทางของตนเอง มหาสารคาม

^{๑๔}เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การคิดเชิง ประยุกต์ (Applicative Thinking), (กรุงเทพมหานคร : ชัคเชส พับลิชชิ่ง, ๒๕๖๕), หน้า ๑๒.

๘. มีความสามารถทางการคิดหลายหลายด้าน เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดเปรียบเทียบ การคิดบูรณาการ การคิดเชิงโมทัศน์ การคิดวิพากษ์ การคิดสร้างสรรค์และการคิดเชิงกลยุทธ์ เป็นต้น^{๑๖}

การประยุกต์ หมายถึง การนำบางสิ่งมาใช้ประโยชน์ โดยปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสถานะที่เฉพาะเจาะจง คำว่าบางสิ่ง คือ ทฤษฎี แนวคิด หลักการ และแม้กระทั่งความรู้ทุกอย่างใดอย่างหนึ่ง การประยุกต์ในความโดยทั่วไปอาจเป็นความหมายที่แคบแต่เอกสารฉบับนี้ได้ขยายความหมายของการประยุกต์ดังนี้

- การประยุกต์เป็นการนำภาคทฤษฎี สู่ภาคปฏิบัติ
- การประยุกต์เป็นการนำเอาความรู้สาขาหนึ่งมาปรับใช้กับอีกสาขาหนึ่ง
- การประยุกต์เป็นการปรับใช้มิใช่การลอกเลียน
- การประยุกต์เป็นการนำบางส่วนของบางสิ่งมาใช้
- การประยุกต์นำสิ่งหนึ่งมาปรับใช้ในบทบาทหน้าที่ใหม่ เพื่อเป้าหมายใหม่^{๑๗}

สรุปได้ว่า การประยุกต์ หมายถึง การนำหลักการ วิธีการ แนวคิดทฤษฎีในการจัดการวางแผนพัฒนา การนำทักษะด้านต่าง ๆ มาเป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลกับสิ่งที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ตารางที่ ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ราชบัณฑิตยสถาน	การประยุกต์ เป็นการนำความรู้ในวิทยาการต่าง ๆ มาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ เช่น วิทยาศาสตร์ประยุกต์ คือ การนำความรู้ในวิทยาการต่าง ๆ ของวิทยาศาสตร์ มาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติในด้านต่าง ๆ รวมทั้ง การนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
สมชาติ ไตรรักษา	การประยุกต์ โดยการนำบาง สิ่งมาใช้ประโยชน์ปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสถานะที่เฉพาะเจาะจงบางสิ่งที้นำมานั้น ซึ่งอาจเป็นทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และนำมาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติโดยปรับให้เข้ากับบริบท และสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่อย่างเหมาะสม

^{๑๖} สุวิทย์ มูลคำ, กลยุทธ์การสอนคิดเชิงประยุกต์, (กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๖.

^{๑๗} ธนชัย สิงห์มัตย์, “DBA : การคิดเชิงประยุกต์”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.gotoknow.org/posts/500910> [๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖].

ตารางที่ ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์	การประยุกต์ เป็นการนำทฤษฎีสู่การปฏิบัติ การโดย การนำ ทฤษฎี หลักการ กฎเกณฑ์ แนวคิด เกี่ยวกับเรื่อง ใดเรื่องหนึ่ง ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยเฉพาะในศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ มักมีการประยุกต์ ทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้จริง ใน การแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม
สุวิทย์ มูลคำ	การคิดเชิงประยุกต์มีความสำคัญและจำเป็นต่อ ชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านสังคมและด้านส่วนตัว การคิด เชิงประยุกต์ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยน การแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลดีต่อจุดประสงค์ที่ต้องการ การคิดเชิง ประยุกต์จึงจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาคุณลักษณะนิสัย ต่าง ๆ
ธณชัย สิงห์มัตย์	การประยุกต์ หมายถึง การนำบางสิ่งมาใช้ประโยชน์ โดยปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสถานะที่เฉพาะเจาะจง คำว่าบางสิ่ง คือ ทฤษฎี แนวคิด หลักการ และแม้กระทั่ง ความรู้บางอย่างใดอย่างหนึ่ง

๒.๒ หลักอิทธิบาท ๔

จากการศึกษาพระไตรปิฎก เพื่อประกอบการวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อ
ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยการนำหลัก
อิทธิบาท ๔ ซึ่งแปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรม เครื่องให้สู่ความสำเร็จ
ตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชน ด้วยสิ่งที่เรียกว่า อิทธิบาท^{๑๘} ซึ่งจำแนกไว้เป็น ๔ คือ

๑. ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น
๒. วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น
๓. จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น
๔. วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น

ธรรม ๔ อย่างนี้ ย่อมเนื่องกัน แต่ละอย่าง ๆ มีหน้าที่เฉพาะของตน

ฉันทะ คือ ความพอใจ ในฐานะเป็นสิ่งที่ตนถือว่าดีที่สุด ที่มนุษย์เราควรจะได้ ข้อนี้เป็น
กำลังใจ อันแรกที่ทำให้เกิดคุณธรรมข้อต่อไปทุกข้อ ซึ่งในงานวิจัยหมายถึง การที่มีความรู้สึกเข้าใจ

^{๑๘} ส.มหา. (ไทย) ๑๙/๑๑๓๙/๒๗๗.

และพึงพอใจในงานที่ตนได้เป็นผู้กระทำ รวมถึงการยินดีที่จะได้เป็นส่วนหนึ่งของการกระทำหรืองานที่ได้รับมอบหมายขององค์กร

วิริยะ คือ ความพากเพียร หมายถึง การกระทำที่ติดต่อกันไม่ขาดตอน เป็นระยะยาว จนประสบ ความสำเร็จ คำนี้ มีความหมายของ ความกล้าหาญ เจื้อยอยู่ด้วยส่วนหนึ่ง ซึ่งหมายถึง ความพยายามในการทำหน้าที่พลเมืองนั้นให้สำเร็จลุล่วง โดยไม่ขาดตกบกพร่องในสิ่งที่สมควรกระทำโดย ต้องมีการคำนึงถึงความถูกต้องเป็นหลัก

จิตตะ หมายถึง ความไม่ทอดทิ้งสิ่งนั้น ไปจากความรู้สึกของตัว ทำสิ่งซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ นั้นให้เด่นชัด อยู่ในใจเสมอ คำนี้ รวมความหมาย ของคำว่า สมาธิ อยู่ด้วยอย่างเต็มที่ ซึ่งหมายถึง การที่มีความสนใจพัฒนางานของตนให้ดียิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการพัฒนาองค์ความรู้ความชำนาญ เครื่องมือ หรือแม้กระทั่งแนวทางใหม่ อันเกี่ยวข้องกับหน้าที่ บทบาทที่เป็นความรับผิดชอบของตนเอง ในสังคม

วิมังสา หมายถึง ความสอดส่องในเหตุและผล แห่งความสำเร็จเกี่ยวกับ เรื่องนั้น ๆ ให้ลึกซึ้งยิ่ง ๆ ขึ้นไปตลอดเวลา คำนี้ รวมความหมาย ของคำว่า ปัญญา ไว้อย่างเต็มที่ซึ่งหมายถึง การที่จะหน้าที่ทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แนวทางผลลัพธ์ที่ต้องการ เพื่อให้เข้าใจ การปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง ไม่เกิดการสับสนเปลี่ยนทรัพยากรที่ต้องใช้อย่างเปล่า ประโยชน์

๒.๒.๑ ความหมายและความสำคัญของหลักอิทธิบาท ๔

ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความหมายและความสำคัญของหลัก อิทธิบาท ๔ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเข้าถึงความหมายและ ความสำคัญโดย ได้มีนักวิชาการที่ได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไปในด้านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ได้กล่าวถึงไว้ ดังนี้

คำว่า อิทธิ มีอธิบายว่า ความสำเร็จ ความสำเร็จด้วยดี กิริยาที่สำเร็จ กิริยาที่สำเร็จด้วยดี ความได้ ความได้เฉพาะ ความถึง ความถึงด้วยดี ความถูกต้องการทำให้แจ้ง ความเข้าถึงธรรมเหล่านั้น คำว่า อิทธิบาท อธิบายว่า เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธ และวิญญาณขันธของบุคคลผู้เป็น อย่าง นั้น (ผู้ได้ธรรมที่มีฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา) คำว่า เจริญอิทธิบาท มีอธิบายว่า ภิกษุเสพอจริญ ทำให้มากซึ่งธรรมเหล่านั้น เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า เจริญอิทธิบาท ๔ คือ คุณธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติตาม ประสบความสำเร็จ ๔ ประการ^{๑๙} ซึ่งเป็นข้อธรรมะที่เป็นบันไดแห่งความสำเร็จในการปฏิบัติกิจทุก อย่างประกอบไปด้วย ฉันทะ ความพอใจในเรื่องเราจะทำ วิริยะ ความเพียรไม่ทอดถอนในการประกอบ กิจนั้น ๆ จิตตะ เอาใจใส่ไม่ทอดธุระในเรื่องนั้น ๆ วิมังสา จะต้องทำงานนั้นต่อไป บันไดสู่ความสำเร็จ สี่ประการที่กล่าวนี้ข้อสุดท้ายสำคัญสุด^{๒๐} โดยใช้คุณธรรมนำทางสู่ความสำเร็จที่ตนประสงค์ต้องม ีความพึงพอใจมีความเพียรมีสมาธิจึงทำให้เกิดปัญญาและหัวใจของการบริหารเชิงพุทธที่สำคัญที่สุด

^{๑๙} อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๑๘/๓๔๒-๓๔๗.

^{๒๐} หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ, งานคือชีวิตชีวิตคืองานบันดาลสุข, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบันลือธรรม, ม.ป.ป.),

พอเพียงในสิ่งที่มีที่เป็นนี่คือหลักธรรมประจำใจที่จะช่วยให้เราดำรงชีวิตและบริหารงานได้อย่างที่ประเสริฐและบริสุทธิ์^{๒๑} อธิธำม ๔ คือ สูตรสำเร็จของชีวิต ตามที่พระพุทธเจ้า ตรัสไว้ว่าจิตเป็นรากฐานของสิ่งทั้งหลาย จิตประเสริฐกว่าสิ่งทั้งหลาย สิ่งทั้งหลายสำเร็จได้ด้วยจิตเพราะฉะนั้นความสำเร็จจึงอยู่ที่ใจ ไม่ว่าเราจะต้องการอะไรหากเราตั้งใจกำหนดจิตไว้มั่นคง ทุกสิ่งจะสำเร็จได้ดังใจและอธิธำม ๔ ให้ถึงขั้น คือ ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยใจรัก ด้วยความพากเพียร ด้วยใจจดจ่อและใช้ปัญญาไตร่ตรองอย่างสม่ำเสมอ แล้วความสำเร็จจะไม่หนีไปไหน^{๒๒}

สรุปได้ว่า ความหมายและความสำคัญของหลักอธิธำม ๔ เป็นหลักธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จเป็นบันไดแห่งความสุขและความสำเร็จ คนเราเมื่อมีความรัก ความพอใจยินดีหมั่นเพียรความเอาใจใส่ใครครวญอยู่เสมอการทำงานย่อมมีประสิทธิภาพและคนทำงานก็ย่อมมีความสุขดังนั้น ความหมายและความสำคัญของหลักอธิธำม ๔ จากการศึกษาสิ่งที่ควรนำมาพิจารณาความหมายและความสำคัญของหลักอธิธำม ผู้วิจัยได้สามารถนำมาสังเคราะห์แนวคิดหลัก

ตารางที่ ๒.๒ ความหมายและความสำคัญของหลักอธิธำม ๔

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ส.ม.ท. (ไทย) ๑๙/๑๑๓๙/๒๗๗	อธิธำม ๔ คือ คุณธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติตามประสบความสำเร็จ ๔ ประการ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา
อภ.วิ. (ไทย) ๓๕/๑๘/๓๔๒-๓๔๗	เจริญอธิธำม เมื่ออธิบายว่า ภิกษุเสขเจริญ ทำให้มากซึ่งธรรมเหล่านั้น เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า เจริญอธิธำม ๔ คือ คุณธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติตามประสบความสำเร็จ ๔ ประการ
หลวงพ่อดุสิตนันทิก	ฉันทะ ความพอใจในเรื่องเราจะทำ วิริยะ ความเพียรไม่ทอดทิ้งในการประกอบกิจนั้น ๆ จิตตะ เอาใจใส่ไม่ทอดธุระในเรื่องนั้น ๆ วิมังสา จะต้องทำงานนั้นต่อไป บันไดสู่ความสำเร็จสี่ประการที่กล่าวนี้ข้อสุดท้ายสำคัญสุด
สนอง วรอุไร	อธิธำม ๔ ให้ถึงขั้น คือ ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยใจรัก ด้วยความพากเพียร ด้วยใจจดจ่อและใช้ปัญญาไตร่ตรองอย่างสม่ำเสมอ แล้วความสำเร็จจะไม่หนีไปไหน

^{๒๑}พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), "ธรรมในใจของนักบริหารไฮโซ", หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, (ฉบับวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๑) : ๔.

^{๒๒}สนอง วรอุไร, *ทำชีวิตให้ดีและมีสุข*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อัมรินทร์, ๒๕๕๐), หน้า ๙๗.

ตารางที่ ๒.๒ ความหมายและความสำคัญของหลักอิทธิบาท ๔ (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)	การใช้คุณธรรมนำทางสู่ความสำเร็จที่ตนประสงค์ ต้องมีความพึงพอใจมีความเพียรมีสมาธิจึงทำให้เกิดปัญญาและหัวใจของการบริหารเชิงพุทธที่สำคัญที่สุดพอเพียงในสิ่งที่มีที่เป็นนี้คือหลักธรรมประจำใจที่จะช่วยให้เราดำรงชีวิตและบริหารงานได้อย่างที่ประเสริฐและบริสุทธิ์

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

๒.๓.๑ ความหมายของการเมือง

การดำเนินชีวิตของเราไม่สามารถหลีกเลี่ยงเรื่องของการเมืองไปได้ การเมืองเป็นหน้าที่และต้องปฏิบัติ การเรียนรู้ความหมายและหน้าที่ทางการเมือง จึงเป็นวิถีทางที่จะทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตของมนุษย์อย่างมิอาจปฏิเสธได้ ซึ่งก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่ผู้ใดก็ตามจำเป็นต้องให้ความสนใจกับเรื่องการเมืองการปกครองไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง เนื่องจากสิ่งใดที่ออกมาจากสถาบันทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นฝ่ายใด มนุษย์ตามธรรมชาติเป็นสัตว์การเมืองต้องอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มหรือชุมชน อันแตกต่างไปจากสัตว์โลกอื่น ๆ ซึ่งใช้ชีวิตอยู่ด้วยสัญชาตญาณเป็นหลัก หากแต่มนุษย์ นอกจากจะอยู่ด้วยสัญชาตญาณแล้ว ยังมีเป้าหมายอยู่ร่วมกันอีกด้วย ดังนั้นการอยู่ร่วมกันของมนุษย์จึงมิใช่มีชีวิตอยู่ไปเพียงวันหนึ่ง ๆ เท่านั้น หากแต่เป็นการอยู่ร่วมกันเพื่อจะให้มีชีวิตที่ดีขึ้นอีกด้วย ภาพของการเมืองในแง่หนึ่งว่าการเมืองนั้นก็คือ การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในชุมชนหรือสังคมเพื่อให้มีความสงบสุข

เมื่อมนุษย์จำเป็นต้องอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมภายใต้กติกาแล้ว ก็จำเป็นต้องอยู่ในตัวเองที่จะต้องกำหนดตัวผู้นำมาทำหน้าที่ควบคุมดูแลให้สังคมหรือการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ดำเนินไปได้ด้วยความเรียบร้อย เช่นที่กล่าวมาเราคงพอจะทราบบ้างแล้วว่าเหตุใดจึงเกิดมีระบบการปกครองขึ้นและโดยนัยที่มนุษย์จำเป็นต้องปกครองกันนั้น หากเกิดปัญหาขึ้นในระหว่างมนุษย์ด้วยกัน หรือการจะทำให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้าขึ้นไป หลีกเลียงมิได้เสียที่จะต้องเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจทางการเมือง อันมีความหมายและบริบทที่สะท้อนออกมาในเรื่องของการใช้อำนาจเพื่อการปกครองประชาชน

การเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับรูปของรัฐและการจัดระเบียบความสัมพันธ์ภายในรัฐระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง โดยเมื่อสังคมมนุษย์ยังมีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ คนเราจึงต้องแบ่งออกเป็นสองพวกใหญ่ ๆ คือ ผู้ที่ทำหน้าที่บังคับกับผู้ถูกบังคับเสมอ “การเมือง” ว่า ในความหมายที่ผูกติดกับระบบการเมืองและ/หรือรัฐ การเมือง คือ การจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าหรือทรัพยากร โดยมีอำนาจที่เป็นที่ยอมรับกันมาทำให้เกิดการปฏิบัติตามหรือการเมืองเป็นเรื่องของการที่มีคนกลุ่มหนึ่งใช้

อิทธิพลต่อคนอีกกลุ่มหนึ่ง เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคม สิ่งที่มีคุณค่าทางสังคมในที่นี้ไม่ได้หลายอย่าง เช่น อำนาจ ความศรัทธาในบิ๊ธ ความยุติธรรม ความนิยมชมชอบ ความอยู่ดีกินดี ความมั่งคั่ง ความรอบรู้ ทักษะ เป็นต้น ในความหมายนี้ การเมืองจะถูกตีกรอบเอาไว้ว่า เป็นความสัมพันธ์ของมนุษย์ในระบบการเมือง ซึ่งสามารถแยกออกจากความสัมพันธ์ของมนุษย์ในระบบย่อยอื่น ๆ ของสังคมได้ โดยที่ระบบการเมืองจะมีเป้าหมายในตัวเองที่แตกต่างจากระบบย่อยอื่น ๆ ของสังคม เช่น ระบบวัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ ระบบการศึกษา^{๒๓}

การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งผู้นำหรือผู้แทน ในการเข้าไปมีเสียงในการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพิจารณาผลกระทบของนโยบายเพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงเป็นนโยบายใหม่ในครั้งต่อไปด้วย^{๒๔} ซึ่งกิจกรรมหรือการกระทำของประชาชนที่ต้องมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดยการกระทำหรือความพยายามนั้นเป็นไปได้ทั้งที่สมัครใจหรือไม่สมัครใจรวมถึงการเลือกตั้ง การร่วมในการรณรงค์หาเสียง การรวมตัวเพื่อให้โน้มน้าวหรือกดดันรัฐบาลการประท้วง การใช้ความรุนแรง^{๒๕} การมีส่วนร่วมว่าจะต้องเป็นกิจกรรมของประชาชน เฉพาะบุคคลเป็นเรื่องของการกระทำกิจกรรมทางการเมืองตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะสิทธิที่จะลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สิทธิที่จะเข้าสมาคม หรือก่อตั้งพรรคการเมือง หรือกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการเมืองกลุ่มอื่น ๆ สิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อรัฐบาล สิทธิเกี่ยวกับการพูดการชุมนุม และการพิมพ์อย่างอิสระ และเป็นกิจกรรมที่มุ่งหมาย เพื่อที่จะสร้างอิทธิพลต่อรัฐบาล ทั้งในการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเลือกกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมต่อการปกครอง โดยการกระทำกิจกรรม^{๒๖} McClosky ใน “International Encyclopedia of the Social Science” ได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่าเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำโดยความสมัครใจ ซึ่งสมาชิกในสังคมได้มีส่วนร่วมกระทำร่วมกัน ในอันที่จะเลือกผู้นำของตนและมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะหรือนโยบายของรัฐทั้งทางตรงและทางอ้อมกิจกรรมเหล่านี้ได้แก่การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมือง การบริจาคเงินช่วยเหลือแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง นอกจากนี้ยังมีลักษณะของการกระตือรือร้นทางการเมือง ซึ่งพิจารณาได้

^{๒๓}ชลธิศ อีระฐิติ, “หน่วยที่ ๘ การบริหารการเปลี่ยนแปลง”, ใน ประมวลสาระชุดวิชา ๓๓๗๐๒ การบริหารภาครัฐ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๑), หน้า ๒๗๘-๒๘๐.

^{๒๔}ดิน ปรัชญพฤทธิ, การบริหารการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๘.

^{๒๕}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๑๑.

^{๒๖}Norman H. Nie and Sidney Verba, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๑๑.

จากการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือการช่วยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งให้กับพรรคการเมือง เป็นต้น^{๒๗}

เป็นกิจกรรมที่บุคคลมีจุดประสงค์เพื่อมีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล โดยแยกลักษณะที่น่าสนใจไว้หลายประการ ดังต่อไปนี้คือ

ประการแรก การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความหมายในเรื่องกิจกรรมไม่ใช่ทัศนคติไม่ใช่เป็นเรื่องของความคิด ความรู้สึก หรือความเชื่อทางการเมือง แต่ยอมรับว่าทัศนคติทางการเมืองมีผลต่อรูปแบบหรือการแสดงออกของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแต่ไม่ใช่เป็นกิจกรรม

ประการที่สอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองใช้กับบุคคลธรรมดา ส่วนนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมืองนั้นถือว่าเป็นบทบาททางการเมือง (Political Role)

ประการที่สาม การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นเรื่องของการแสดงออกเพื่อให้มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลหรือผู้นำประเทศ ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องของความพยายามที่จะมีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล สนับสนุนเปลี่ยนแปลงผู้นำรัฐบาล ปกป้องหรือเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำและสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นได้ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย สันติหรือรุนแรง ความประสงค์ที่จะผลักดันรัฐบาลนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งสร้างหรือริเริ่มขึ้นจากตัวผู้ที่มีส่วนร่วมเอง แต่อาจมาจากผู้ร่วมอื่นรวมทั้งผู้นำทางการเมืองด้วย

ประการสุดท้าย การมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของผู้นำหรือรัฐบาลแต่อย่างใด แม้ว่าผู้มีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์กดดันรัฐบาล การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีผลเล็กน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับอำนาจทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วมซึ่งมักมีอำนาจทางการเมืองไม่มากนัก และไม่สามารถผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาลได้ตลอดเวลาและทุก ๆ เรื่อง^{๒๘}

ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

๑. เป็นกิจกรรมของประชาชนตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สิทธิที่จะเข้าสมาคมหรือก่อตั้งพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ สิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อรัฐบาล สิทธิเกี่ยวกับการพูด ชุมนุม และการพิมพ์อย่างอิสระ และเป็นกิจกรรมซึ่งมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อรัฐบาลในการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงการเข้ามีส่วนร่วมต่อการปกครองโดยกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการปกครอง

^{๒๗} McClosky, "Political Participation International Encyclopedia of the Social Science", อ้างใน มยุรี ธนอมสุข, "การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตภาควิชาพลศึกษาและกีฬา คณะศึกษาศาสตร์ และพัฒนศาสตร์", รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : วิทยาเขตกำแพงแสน, ๒๕๕๔), หน้า ๗๕-๗๖.

^{๒๘} สุจิต บุญบงการ, การพัฒนาทางการเมืองของไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหารสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๑๑.

๒. เป็นการกระทำด้วยความสมัครใจของสมาชิกในสังคม เพื่อที่จะคัดเลือกผู้ปกครอง และมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะทั้งทางตรงและทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้ คือ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง การติดต่อสัมพันธ์กับผู้แทนราษฎร และยังมีลักษณะของความกระตือรือร้นทางการเมืองที่พิจารณาจากการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ การช่วยรณรงค์หาเสียง การแข่งขันกันเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๓. เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสมัครใจของสมาชิกในสังคมการเมืองที่จะเลือกกระทำ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายทั้งทางตรงและทางอ้อมที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายหรือการดำเนินการของรัฐบาลในระดับชาติและระดับท้องถิ่น รวมทั้งอาจจะเป็นกิจกรรมง่าย ๆ เช่น การพูดคุยถกเถียงปัญหาการเมือง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือการสมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชน เป็นต้น ซึ่งการกระทำอาจจะผิดหรือถูกต้องตามกฎหมาย อาจใช้หรือไม่ใช้ความรุนแรงก็ได้ หรือกระทำโดยสำนักทางการเมืองหรือถูกชักจูงระดมพลก็ได้^{๒๙}

นักวิชาการ บางคนได้กล่าวถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ประชาชนโดยทั่วไปจะสนใจกิจกรรมบางประเภทเท่านั้น โดยได้แจกแจงเป็นองค์ประกอบย่อย ๆ ๒ ประการด้วยกัน คือ

๑. จะต้องมีกิจกรรม เช่น การพูด คอย และร่วมดำเนินการใด ๆ แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงทัศนคติหรือความรู้สึก

๒. จะต้องมีกิจกรรมในลักษณะที่เป็นอาสาสมัครจะต้องมีข้อเลือกหรือทางเลือกมากกว่าหนึ่งเสมอ^{๓๐}

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนโดยทั่ว ๆ ไป ในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจนั้น นักวิชาการได้สรุปเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้คือ

๑. กลุ่มที่ไม่สนใจการเมือง กลุ่มนี้ประกอบด้วยบุคคลที่ไม่ยินดียินร้าย ไม่มีความตื่นตัวกระตือรือร้นทางการเมือง ส่วนสาเหตุที่ทำให้บุคคลไม่สนใจการเมืองนั้นสรุปดังนี้

๑.๑ พวกคิดเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งคิดว่าถ้าเขาดำเนินการอื่นที่ไม่ใช่กิจกรรมทางการเมืองจะได้รับผลประโยชน์หรือได้รับค่าตอบแทนที่มีคุณค่าสูงกว่ากิจกรรมทางการเมือง

๑.๒ ตัวเลือกหรือทางเลือกไม่แตกต่างกัน ถึงแม้ไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งก็ไม่เป็นไร

๑.๓ การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองไม่มีผลผลิตแผ่ไปจากเดิม

^{๒๙} จันทนา สุทธิจारी, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญ ฉบับประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๔๔), หน้า ๔๑๐.

^{๓๐} Myron Weiner อ้างใน ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : ออเรียนแทลสกล่า, ๒๕๓๙), หน้า ๓๒.

๑.๔ ผลที่ได้จากกิจกรรมทางการเมืองเป็นไปตามที่คนปรารถนา สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับทุกคนค่อนข้างแน่นอน แม้ว่าตนจะไม่ไปใช้สิทธิหรือเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยก็ตาม

๑.๕ มองว่าการเมืองเป็นเรื่องสลับซับซ้อน ต้องมีความเชี่ยวชาญ ชำนาญในทางนี้หรือไม่ก็ต้องมีการศึกษา มีความรู้ดี ส่วนพวกตนมีความรู้เล็กน้อยเกินไปที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๖ กระบวนการในระบบการเมือง ตลอดจนวิธีการในการเข้าไปมีส่วนร่วมที่ซับซ้อนเกินความจำเป็นก็นับเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งที่ทำให้บุคคลเพิกเฉย ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง

๒. กลุ่มการเมือง (Political Strata) บุคคลกลุ่มนี้ประกอบไปด้วยผู้ที่ให้ความสนใจและแสวงหาข่าวสารทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอมีความหวังใยและรู้ดีว่าตนเองสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ และพวกนี้จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริงมีความตื่นตัวและจะพยายามที่จะแสวงหาอำนาจทางการเมืองหรือไม่ก็เข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองในรูปใดรูปหนึ่ง บุคคลในกลุ่มนี้ อาจแบ่งออกได้อีกเป็น ๒ กลุ่มย่อย ๆ ด้วยกันคือ

๒.๑ กลุ่มที่แสวงหาอำนาจ (Power Seekers) กลุ่มนี้ประกอบไปด้วยบุคคลที่พยายามใช้ทรัพยากรหรือสิ่งที่มีคุณค่าที่มีอยู่ทุกชนิด เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ โดยสรุปแล้วพวกนี้จะใช้ข้ออ้างของการแสวงหาอำนาจของตนเอง ดังต่อไปนี้

๑) เพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวม

๒) เพื่อประโยชน์ส่วนตัว

๒.๒ กลุ่มผู้นำที่มีอำนาจ (Powerful Elites) หมายถึงกลุ่มบุคคลที่สามารถนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและชำนาญกว่าในการให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมือง

การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งของสังคมที่ทันสมัย และสังคมที่ทันสมัยแล้วนั้นมีพื้นฐานสำคัญในทางการเมืองของระบบการเมืองที่พัฒนาแล้ว จะพบว่าการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการเมือง โดยเฉพาะในประเทศเกิดใหม่ และประเทศกำลังพัฒนาทั่วโลกซึ่งต่างก็พยายามเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ประเทศที่ยึดอุดมการณ์ประชาธิปไตยเป็นหลักในการปกครอง ยึดหลักการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน จำเป็นต้องส่งเสริมให้ประชาชนภายในประเทศเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และโดยใช้การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้เองที่ผู้ปกครองอ้างในความชอบธรรมของอำนาจ^{๓๑}

รูปแบบของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปรากฏการณ์ของกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ต่างก็มุ่งที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลทั้งสิ้น รูปแบบต่าง ๆ ของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละสังคมอาจเน้นหรือให้ความสำคัญแตกต่างกันไป บางสังคมอาจให้ความสำคัญกับการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง

^{๓๑}Robert Dahl, อ้างใน ณรงค์ สินสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง, หน้า ๓๘.

ระดับชาติ แต่บางสังคมอาจเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปแบบของการเดินขบวนประท้วงรัฐบาลก็ได้ นอกจากนี้ในการที่บุคคลแต่ละคนจะยึดเอาการเข้ามีส่วนร่วมในรูปแบบใด ๆ เป็นแนวทาง ย่อมที่จะต้องมีการบวนการที่แตกต่างกันไปด้วย พวกที่เข้าไปช่วยหาเสียงให้ ผู้สมัครรับการเลือกตั้ง อาจดำเนินการได้โดยเข้าเป็นสมาชิกพรรคนั้น ๆ ปฏิบัติการไปตามแนวทางหรือแนวนโยบายที่พรรควางไว้ ให้ส่วนพวกที่ติดต่อโดยตรงกับผู้แทนราษฎรเพื่อหวังที่จะให้ผู้แทนช่วยเหลือการใด ๆ ก็ย่อมที่จะใช้กระบวนการที่ต่างกันไป^{๓๒}

จึงกล่าวถึงรูปแบบต่าง ๆ ของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น ๔ รูปแบบคือ

๑. การใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นกิจกรรมของบุคคลแต่ละคนในการเลือกตัวแทนของตน เข้าไปมีอำนาจในการปกครอง สิทธิในการเลือกตั้งจึงอาจนับได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการควบคุมรัฐบาล แต่การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งจะแตกต่างกันไป จากกิจกรรมการเข้ามีส่วนร่วมในรูปแบบอื่น ๆ ที่สังคมเป็นผู้กำหนดโอกาสให้ เช่น ๔ ปีต่อครั้ง จึงทำให้ความรู้สึกสร้างสรรค์ของคนมีน้อยมาก

๒. กิจกรรมการรณรงค์หาเสียง เป็นกิจกรรมในลักษณะเดียวกับการใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่เป็นรูปของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียง กิจกรรมนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ประชาชนอาจใช้เพื่อเพิ่มอิทธิพลที่เขาพึง มีต่อผลของการเลือกตั้งนอกเหนือไปจากเสียง ๑ เสียงที่เขาได้จากสิทธิในการเลือกตั้งแล้ว กิจกรรมรณรงค์หาเสียงนี้นับเป็นกิจกรรมที่ค่อนข้างยากเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้สิทธิเลือกตั้ง

๓. กิจกรรมของชุมชนเป็นกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร ที่ประชาชนร่วมกันดำเนินการ เพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมและการเมือง ในกรณีนี้ประชาชนจะร่วมมือกันเพื่อใช้อิทธิพลต่อการดำเนินงานของรัฐบาล กิจกรรมในรูปแบบนี้เป็นไปอย่างมีเป้าหมายที่แน่นอนและมีอิทธิพลมาก

๔. การติดต่อเป็นการเฉพาะ เป็นรูปแบบสุดท้ายของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง และจะเกี่ยวเนื่องกับประชาชนรายบุคคลไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการเพื่อให้แก้ไขปัญหาใด ๆ เฉพาะตัวหรือของครอบครัว กิจกรรมในรูปแบบนี้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลน้อยมาก^{๓๓}

รูปแบบของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่ก็ได้เพิ่มเติมในบางรูปแบบเพื่อให้สมบูรณ์และครอบคลุมเนื้อหามากยิ่งขึ้น ดังนี้

๑. กิจกรรมการเลือกตั้ง หมายถึง รวมถึงกิจกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และการเข้าร่วมรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้งด้วย

๒. การลوبي (Lobby) หมายถึง การเข้าหาเจ้าหน้าที่หรือผู้นำทางการเมืองเพื่อหาทางเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยให้ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นเกณฑ์

^{๓๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๐.

^{๓๓} สิทธิพันธุ์ พุทธนุ, *ทฤษฎีพัฒนาการเมือง*, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑), หน้า ๒๙.

๓. กิจกรรมองค์กร เป็นกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มองค์กรใด ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์เฉพาะอย่าง หรืออาจเป็นผลประโยชน์สูงสุดของส่วนรวมก็ได้

๔. การติดต่อ หมายถึง การเข้าหาเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการเป็นการส่วนตัวโดยปกติจะมุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตัวหรือครอบครัว

๕. การใช้กำลังรุนแรง คือกิจกรรมที่พยายามจะสร้างผลกระทบต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาลโดยการทำร้ายร่างกายหรือทำลายทรัพย์สิน กิจกรรมนี้อาจดำเนินไปโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลง ผู้นำทางการเมือง เช่น กิจกรรมรัฐประหาร การลอบสังหารผู้นำทางการเมือง หรืออาจจะมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงระบบการเมือง เช่น การทำปฏิวัติได้^{๓๔}

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) การเมืองเป็นการมีส่วนร่วมในการปกครองของประชาชนตามสิทธิที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำ เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นจากความสมัครใจของประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งในทางการเมืองการปกครองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เป็นการส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของประชาชน เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังเป็นการเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยมีการกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาสู่ส่วนภูมิภาค ทั้งนี้เพื่อให้ภูมิภาคเป็นเอกเทศ ให้มีอำนาจทางการเมือง การบริหาร มีอำนาจต่อรองในการจัดการทรัพยากร โดยให้อยู่มาตรฐานเดียวกันและประชาชนสามารถตรวจสอบได้ นักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดไว้ ดังนี้

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีอยู่หลากหลายรูปแบบและมีวิธีการแตกต่างกันไปในแต่ละระบบการเมือง และบริบทของสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ ซึ่งอาจแบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยได้ ๒ รูปแบบ คือ

๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบที่มีกฎหมายรองรับให้กระทำได้หรือต้องกระทำโดยวิธีการที่สำคัญและยอมรับใช้ปฏิบัติทั่วไปในระบอบประชาธิปไตย มีดังนี้

๑.๑ การเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งเป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ชัดเจนที่สุด สามารถวัดระดับประเมินค่าของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้แน่นอนชัดเจนมากกว่าพฤติกรรมอื่น

๑.๒ การใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในประเด็นหรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะของประชาชน เช่น การพูด อภิปราย เขียน ในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมืองประการนี้มีความสำคัญมากเนื่องจากเป็นช่องทางการ

^{๓๔}Huntington, Nelson, อ้างใน สิทธิพันธ์ พุทธนุ, ทฤษฎีพัฒนาการเมือง, หน้า ๒๙.

สื่อสารทางการเมือง (Political Communication) ระหว่างประชาชนกับรัฐบาล รัฐบาลจะมีโอกาสได้รับรู้ปัญหา ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อวิจารณ์ทั้งดีทั้งร้าย การทำงานของรัฐบาลจากประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศและเจ้าของอำนาจอธิปไตย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับปรุงการทำงานของรัฐบาลให้มีประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากยิ่งขึ้น

๑.๓ การจัดตั้งและเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความคิดเห็นทางการเมืองตรงกัน และมีความมุ่งหมายที่จะเข้าไปเป็นรัฐบาล ตามอุดมการณ์ของพรรคการเมือง ส่วนประชาชนที่เข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ในช่วงที่มีการเลือกตั้ง ก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรมด้วยการรณรงค์หาเสียงช่วยพรรคการเมืองได้

๑.๔ การรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ หมายถึง การที่กลุ่มคนมารวมกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์อาจจะเนื่องด้วยมีอาชีพเดียวกัน มีผลประโยชน์สอดคล้องกัน หรือมีความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งตรงกัน และเป็นการใช้พลังของกลุ่ม แสดงอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล ในอันที่จะปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มตนเอง

๒. การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ

๒.๑ การเดินขบวนหรือการชุมนุมประท้วง ซึ่งอาจจะเป็นการต่อต้านคัดค้านนโยบาย การกระทำของรัฐหรืออาจเป็นการสนับสนุนนโยบายหรือโครงการของรัฐก็ได้

๒.๒ การก่อความวุ่นวายทางการเมือง เช่น การนัดหยุดงาน การงดให้ความร่วมมือกับรัฐบาล ซึ่งเป็นวิธีการแสดงออกของประชาชนที่เป็นการไม่เชื่อฟังอำนาจรัฐหรือการปฏิบัติที่ละเมิดต่อกฎหมายโดยอ้างความบกพร่องของรัฐบาลเป็นเหตุการณมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ อาจก่อให้เกิดผลกระทบเป็นความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและเสถียรภาพทางการเมืองได้ และกลไกอื่นที่ใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชนตามหลักการและอุดมการณ์ของการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย กล่าวในทางหนึ่งประชาธิปไตยจะไม่สามารถเข้มแข็งหรือปฏิบัติการตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างเต็มที่หากขาดซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นรูปของการสนับสนุน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือในเชิงการคัดค้านกระบวนการทางการเมือง การควบคุมการใช้อำนาจของระบบการเมืองในระดับใดความสัมพันธ์โดยตรงกับการพัฒนาทางการเมืองและส่งผลกระทบต่อพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม^{๓๕}

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นจะมีความสำคัญและจำเป็นมาก ตั้งแต่การคัดเลือกผู้แทนเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในลักษณะต่าง ๆ เช่น พูดคุยกันทางการเมือง การเขียนบทความหรือจดหมายแสดงความคิดเห็นทางหนังสือพิมพ์ การร่วมแสดงความคิดเห็นในรายการสนทนากาการเมืองทางโทรทัศน์ เป็นต้น แต่ในระบบการเมืองแบบเผด็จการ อำนาจรัฐปกครองประเทศผูกขาดอยู่กับผู้มี

^{๓๕} จันทนา สุทธิจาริ, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๔๔), หน้า ๔๑๒-๔๑๔.

อิทธิพลทางการเมืองไม่ก็คนที่ใช้อำนาจและอิทธิพลปกครองประเทศ เพื่อสนองประโยชน์ของตนเท่านั้น ลักษณะระบบการเมืองแบบนี้นอกจากการมีส่วนร่วมของประชาชนจะไม่มีสำคัญและจำเป็นแล้วยังไม่เป็นที่พึงปรารถนา ผู้ปกครองจึงมักออกกฎหมายห้ามประชาชนรวมตัวกันทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ เพราะเกรงว่าจะทำลายความมั่นคงของอำนาจทางการเมืองของตน ทำให้สิทธิเสรีภาพทางการเมืองของประชาชนแทบไม่มี หรือหากมีก็น้อยมากนอกจากนี้ข้อพิจารณาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ รูปแบบและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ยังเป็นปัจจัยชี้วัดระดับความเป็นประชาธิปไตยของระบบการเมืองนั้น ๆ อีกด้วย^{๓๖}

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมยึดหลักพื้นฐานว่า “ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนสามารถใช้อำนาจได้เสมอ แม้ว่าได้มอบอำนาจให้กับผู้แทนของประชาชนไปใช้ในฐานะที่เป็นตัวแทนก็ตาม แต่ประชาชนก็สามารถเฝ้าดู ตรวจสอบ ควบคุมและแทรกแซงการทำหน้าที่ของตัวแทนของประชาชนได้เสมอ” ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบ่งออกได้เป็น ๔ ลักษณะ คือ

๑. การเรียกอำนาจคืนโดยการถอดถอน/ปลดออกจากตำแหน่ง เป็นการควบคุมการใช้ อำนาจของผู้แทนของประชาชนในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองแทนประชาชน ถ้าหากผู้แทนของประชาชนใช้อำนาจในฐานะ “ตัวแทน” มิใช่เป็นไปเพื่อหลักการที่ถูกต้องหรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมที่แท้จริง กลับเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบ มีการทุจริตหรือกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย สามารถเรียกร้องอำนาจที่ได้มอบไปนั้นคืนกลับมาโดยการถอดถอน/ปลดออกจากตำแหน่งได้

๒. การริเริ่มเสนอแนะ เป็นการทดแทนการทำหน้าที่ของผู้แทนของประชาชนหรือเป็นการเสริมการทำหน้าที่ของตัวแทนประชาชน ประชาชนสามารถเสนอแนะนโยบาย ร่างกฎหมาย รวมทั้งมาตรการใหม่ ๆ เองได้ หากว่าตัวแทนของประชาชนไม่เสนอหรือเสนอแล้วไม่ตรงกับกับความต้องการของประชาชน

๓. การประชาพิจารณ์ เป็นการแสดงออกของประชาชนในการเฝ้าดู รวมทั้งตรวจสอบ และควบคุมการทำงานของตัวแทนประชาชน ในกรณีที่ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหารเตรียมออกกฎหมายหรือกำหนดนโยบายหรือมาตรการใด ๆ ก็ตาม อันมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่หรือสิทธิเสรีภาพของประชาชน ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยสามารถที่จะเรียกร้องให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริงและผลดีผลเสีย ก่อนออกหรือบังคับใช้กฎหมาย นโยบายหรือมาตรการนั้น ๆ

๔. การแสดงประชามติ ประชาชนสามารถแสดงประชามติได้ ในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบาย สำคัญหรือการออกกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างมาก เช่น การรับร่างรัฐธรรมนูญ การขึ้นภาษี การสร้างเขื่อนหรือโรงไฟฟ้า เป็นต้น ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตย สามารถเรียกร้องให้รัฐรับฟังมติของประชาชนเสียก่อนที่จะตรากฎหมาย

^{๓๖}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๓.

หรือดำเนินการสำคัญ ๆ โดยการจัดให้มีการลงประชามติเพื่อถามความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ อันจะเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้าย^{๓๗}

ในการพิจารณาถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นหากพิจารณาถึงการกระทำ ที่เรียกว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองก็อาจแยกได้ถึง ๑๐ กรณี

๑. การมีส่วนร่วม หมายถึง การกระทำในการสนับสนุนหรือการกระทำในการเรียกร้อง กับผู้นำของรัฐบาลในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยหรือในระบอบเผด็จการ ก็ได้เช่น การออกเสียงประชามติ การร่วมชุมนุม เห็นด้วยกับการกระทำของรัฐบาล เพื่อแสดงการสนับสนุนของมหาชนหรือเพื่อแสดงว่ารัฐบาลมีความชอบธรรมทั้ง ๆ ที่บางที่ประชาชนก็ไม่อาจเลือกทางอื่นได้

๒. การมีส่วนร่วม หมายถึง ความพยายามที่สำเร็จในการสร้างผลกระทบต่อการดำเนินงานของรัฐบาลหรือในการเลือกผู้นำรัฐบาล เช่น การวิพากษ์วิจารณ์ในระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล

๓. การมีส่วนร่วม หมายถึง การกระทำของพลเมืองของรัฐตามที่กำหนดไว้ในตัวบทกฎหมาย เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง การร่วมชุมนุมการยื่นข้อเรียกร้องและการวิ่งเต้นในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นไปตามกฎหมาย ดังนั้น การกระทำเหล่านี้จะต้องไม่ขัดกับกฎหมาย

๔. การมีส่วนร่วม หมายถึง วิธีการมีตัวแทน (Representation) ซึ่งตามความหมายนี้ผู้ที่เห็นด้วยก็คือพวกที่เชื่อในระบอบประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน พวกที่ไม่เห็นด้วยก็คือพวกที่นิยมแบบประชาธิปไตยโดยตรง

๕. การมีส่วนร่วม หมายถึง ความรู้สึกผิดแผกแปลกปลอม (Alienation) ด้วยว่าความรู้สึกนี้ทำให้ขาดความสนใจและขาดการกระทำได้ เพราะการไม่กระทำที่มาจากความรู้สึกผิดแผกแปลกปลอมนี้อาจก่อให้เกิดผลตามมาแต่ปัญหาก็มีให้คิดว่าจะยึดถือปฏิบัติอย่างไรในการที่จะถือว่าการไม่กระทำอันใด ซึ่งเนื่องมาจากความรู้สึกผิดแผกแปลกปลอมเป็นการมีส่วนร่วมแต่การไม่กระทำในกรณีอื่น ๆ ไม่เป็นการมีส่วนร่วม

๖. การมีส่วนร่วม นอกจากจะหมายถึง การกระทำของพวกที่มีความตื่นตัวทางการเมืองมาก ๆ อย่างคนที่สมัครเข้ารับเลือกตั้งหรือพวกที่เข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแล้วยังหมายรวมถึงการกระทำที่แสดงถึงการตื่นตัวทางการเมืองน้อยด้วย เช่น พวกที่ไม่ไปลงคะแนนเสียง แต่ชอบถกเถียงพูดจาเกี่ยวกับเรื่องการเมืองกับเพื่อนบ้าน

๗. การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น มักเป็นเรื่องของความต่อเนื่องกระนั้นก็ตามก็ยังหมายรวมถึงการกระทำทางการเมืองที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวและความรุนแรงเข้าไว้ด้วย เช่น การจลาจล วุ่นวาย

^{๓๗} จันทนา สุทธิจारी, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญ ฉบับประชาชน, หน้า ๔๑๐.

๘. การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ว่าจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่จะมีอิทธิพลต่อผู้นำทางการเมืองนั้นก็ดูได้ไปถึงการกระทำที่ต้องการไปมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการและการดำเนินการของข้าราชการด้วยเหมือนกัน

๙. การมีส่วนร่วมมีบางคนก็มองเพียงการกระทำ ที่จะมีผลต่อการดำเนินการทางการเมืองระดับชาติเท่านั้นเองที่จริงได้รวมไปถึงการดำเนินการที่มีผลกระทบต่อการเมืองระดับท้องถิ่นด้วย

๑๐. การมีส่วนร่วมทางการเมือง นั้นได้จับอยู่ที่การปฏิบัติทางการเมืองซึ่งอะไรจะเป็นการปฏิบัติทางการเมืองนั้นก็เป็นเรื่องที่อาจต่างกันได้ตามกาลเทศะ วันหนึ่งอาจนับว่าเป็น แต่อีกวันหนึ่งอาจไม่นับว่าเป็น หรือในถิ่นหนึ่งดินแดนหนึ่งอาจถือว่าเป็นแต่ในอีกถิ่นหนึ่งดินแดนหนึ่งอาจไม่ถือว่าเป็นก็ได้^{๓๘}

ทั้งนี้การได้ดำเนินการหรือการได้ปฏิบัติตามที่ตนเองปรารถนา นับเป็นการให้อิสระเสรีภาพของการตัดสินใจ โดยเฉพาะกระแสนิยมในประชาธิปไตยที่มีการเรียนรู้อิสระ เสรีภาพ เสมอภาคอย่างเป็นวงกว้าง มีผลกระทบต่อนิเวศและจิตใจของประชาชนจนเกิดแนวคิดทางการเมืองแบบเสรีนิยม คือ ความมีอิสระเสรีภาพ การได้กระทำตามใจตนเองสอดคล้องกับหลักการแห่งเสรีภาพ ดังนั้นการมีเสรีภาพในการกระทำใด ๆ ย่อมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั่นเอง^{๓๙}

การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นมีหลายรูปแบบ ตั้งแต่การสนับสนุนและการแสดงออกต่าง ๆ ที่แสดงเจตนารมณ์และเพื่อดำเนินกิจกรรมในทางการเมืองให้เป็นไปตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้แสดงให้เห็นถึงการส่งเสริมให้ประชาชนสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เมื่อบุคคลกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นมา การแสดงออกเช่นนั้นได้ ย่อมต้องอาศัยขั้นตอนของการเกิดอย่างเป็น กระบวนการมาก่อนทั้งสิ้น และในกระบวนการเกิดพฤติกรรมทั้งหมดนี้ เราอาจแยกออกเป็นกระบวนการย่อยได้อีกอย่างน้อย ๓ กระบวนการ คือ

๑. กระบวนการรับรู้ (Perception Process) กระบวนการรับรู้เป็นกระบวนการเบื้องต้นที่เริ่มจากการที่บุคคลได้รับสัมผัสหรือรับข่าวสารสัมผัสจากสิ่งเร้าต่าง ๆ โดยผ่านระบบประสาทสัมผัส ซึ่งรวมถึงการที่รู้สึก (Sensation) กับสิ่งเร้าที่รับสัมผัสนั้น ๆ ด้วย

๒. กระบวนการคิดและเข้าใจ (Cognition Process) กระบวนการนี้อาจเรียกได้ว่า กระบวนการทางปัญญา ซึ่งเป็นกระบวนการที่ประกอบไปด้วยการเรียนรู้ การคิด และการจำ

^{๓๘}ไชยสิทธิ์ พรหมอนมัติ, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่นพิเศษ : ศึกษาเฉพาะกรณี เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๔), หน้า ๑๖-๑๗.

^{๓๙}สัญญา เคนาภูมิ, “อิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประเทศไทย”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๐) : ๓๐.

ตลอดจนการนำไปใช้หรือเกิดพัฒนาการจากการเรียนรู้ นั้น ๆ ด้วยการรับสัมผัส การรู้สึก ที่นำมาสู่การคิดและเข้าใจนี้ เป็นระบบการทำงานที่มีความละเอียดซับซ้อนมาก และเป็นกระบวนการภายในทางจิตใจ

๓. กระบวนการแสดงออก (Spatial Behavior Process) หลังจากผ่านขั้นตอนของการรับรู้และการคิดและเข้าใจแล้ว บุคคลจะมีอารมณ์ตอบสนองต่อสิ่งที่ได้รับรู้นั้น ๆ แต่ยังมีได้แสดงออกให้ผู้อื่นได้รับรู้ ยังคงเป็นพฤติกรรมที่อยู่ภายใน (Covert Behavior) แต่เมื่อได้คิดและเลือกที่จะแสดงการตอบสนองให้บุคคลอื่นสังเกตได้^{๔๐}

โดยพิจารณาคุณลักษณะของการกระทำทางการเมือง (Characteristics of Specific Political Acts) จากพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้ ดังนี้

๑. การแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง การที่บุคคลจะแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง ย่อมแสดงว่าบุคคลนั้นได้รับปัจจัยกระตุ้นทางการเมืองจากสิ่งแวดล้อมมากพอสมควรจนกระทั่งเกิดความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยตนเอง บุคคลที่คาดหวังว่าจะสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีความพยายามเพื่อรวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางการเมือง

๒. การใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยทั่วไปการที่ประชาชนจะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการเลือกตั้ง โดยเฉพาะเพื่อเป็นการแสดงออกถึงการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทำให้คู่แข่งทางการเมืองจะต้องแสดงความรู้ความสามารถ และการเป็นคนมีคุณธรรม เพื่อขอรับความไว้วางใจหรือขอฉันทานุมัติจากประชาชนให้เข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังนั้น การใช้สิทธิเลือกตั้งแม้จะเป็นการแสดงออกในลำดับพื้นฐานของการเกี่ยวพันทางการเมือง แต่การใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนเป็นการแสดงบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่นับว่าสำคัญมาก

๓. การริเริ่มประเด็นพูดคุยทางการเมือง โดยธรรมชาติของมนุษย์จะให้ความสนใจเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์ต่อตน ดังนั้นบุคคลที่คิดว่าตนไม่ได้รับประโยชน์อย่างใดจากระบบการเมืองก็จะไม่สนใจการเมือง แม้กระทั่งการพูดคุยทางการเมือง แต่บุคคลที่รู้และเข้าใจว่าระบบการเมืองมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อตนอย่างไร จะให้ความสนใจทางการเมืองมาก โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองที่จะมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นระดับความสนใจเกี่ยวกับการริเริ่มพูดคุยทางการเมืองจึงแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

๔. การชักจูงให้ผู้อื่นเลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน การแสดงออกในการชักจูงให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้งบุคคลที่ตนสนับสนุนคล้ายกับการเป็น “หัวคะแนน” ของผู้แข่งขันทางการเมือง เป็นการ

^{๔๐}สุรางค์ ไควตระกูล, จิตวิทยาการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๓๖.

แสดงออกถึงความผูกพันทางการเมืองที่ชัดเจนมากกว่าการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพูดคุยทางการเมือง ทั้งนี้เพราะได้แสดงความคิดเห็นด้วยและเชื่อว่าผู้ที่สนับสนุนจะเป็นผู้นำทางการเมืองที่ดี

๕. การติดกระดุมหรือติดสติ๊กเกอร์ เป็นการแสดงออกอย่างเปิดเผยให้บุคคลทั่วไปรู้ว่าตนให้การสนับสนุนพรรคการเมืองใด เพราะการติดกระดุมเป็นสัญลักษณ์ของพรรคย่อมเป็นการประกาศตนในฐานะผู้สนับสนุน การกระทำนี้อาจมีผลในการโน้มน้าวผู้ใกล้ชิดที่ยังไม่ได้ตัดสินใจให้เข้าร่วมสนับสนุนเช่นเดียวกับตนได้

๖. การติดต่อกับนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมือง การกระทำทางการเมืองนี้ แสดงว่าบุคคลได้เพิ่มระดับความสนใจทางการเมืองขึ้น จนถึงอาจจะพูดคุย โดยอาจจะเสนอแนะข้อคิดเห็นเพิ่มเติมหรือให้กำลังใจกับนักการเมือง จะมีประชาชนเพียงส่วนน้อยที่ติดต่อกับนักการเมืองโดยตรง การติดต่อกับผู้นำทางการเมือง โดยการส่งจดหมาย โทรเลข โทรศัพท์หรือการพูดคุยโดยตรง

๗. การบริจาคเงิน แสดงออกถึงความมุ่งมั่นในการสนับสนุนอย่างจริงจังและอาจพัฒนาไปสู่การเป็นผู้เข้าร่วมต่อสู้ทางการเมืองโดยตรงในฐานะสมาชิกพรรค

๘. การร่วมประชุมหรือชุมนุมทางการเมือง เป็นการแสดงออกถึงความเห็นพ้องและความผูกพันที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เป็นการแสดงออกถึงการสังกัดกลุ่มอย่างชัดเจน

๙. การร่วมรณรงค์ทางการเมือง เป็นกิจกรรมสำคัญในการขยายความสนับสนุนจากประชาชนให้มีความกว้างขวางและทั่วถึง ซึ่งมีหลายกรณี อาทิเช่น การพิมพ์จดหมาย การส่งจดหมาย การติดโปสเตอร์หรือการเคาะประตูบ้านเพื่อชักจูงประชาชนให้ช่วยสนับสนุนหรือการร่วมโฆษณาชักจูงประชาชนด้วยการให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่ประชาชน

๑๐. การเป็นสมาชิกสำคัญของพรรคการเมือง เป็นการแสดงออกทางการเมืองอย่างชัดเจนว่าตนเองสังกัดพรรคใด ซึ่งลักษณะสำคัญของการเป็นสมาชิก คือ การจ่ายเงินบำรุงพรรค การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรค

๑๑. การร่วมประชุมแกนนำของพรรค เพื่อประชุมวางแผนกลยุทธ์ของพรรค โดยทั่วไปต้องผ่านการเป็นสมาชิกที่มีบทบาทสำคัญ of พรรค จนพรรคไว้วางใจและเชื่อมั่นว่าจะสามารถสร้างความแข็งแกร่ง จนสามารถเอาชนะคู่แข่งทางการเมืองได้

๑๒. การร่วมระดมทุน ซึ่งจะต้องเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี สามารถบริจาคทรัพย์สินเพื่อร่วมสนับสนุนการแข่งขันทางการเมืองได้ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักการเมือง

๑๓. การเสนอตัวเป็นคู่แข่งทางการเมือง บุคคลในระดับนี้ต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถสร้างความประทับใจและความเชื่อมั่นต่อประชาชนได้

๑๔. การดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นการแสดงออกทางการเมืองในระดับสูงสุด ถ้าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีความสามารถในการพัฒนาประเทศ ทำให้ประชาชนมีชีวิตที่ดีและมีความสุข จะทำให้พรรคได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ส่งผลต่อการเลือกตั้งครั้งต่อไปด้วยดังนั้น

การแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงเป็นบทบาทสำคัญสูงสุดของประชาชนที่มีต่อระบบการเมือง^{๔๑}

สาเหตุให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

๑. กระบวนการสร้างความทันสมัย (Modernization) เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงระหว่างสังคมดั้งเดิมกับสังคมทันสมัย กระบวนการนี้จะเป็นผลให้สังคมดั้งเดิมแปรเปลี่ยนไปมี Urbanization ระดับการศึกษาสูงขึ้น ความคาดหวัง ความทะเยอทะยานของคนเพิ่มสูงขึ้น อันเป็นผลมาจาก Social Mobilization ในขณะเดียวกันในสังคมที่ระดับของการพัฒนาเศรษฐกิจอยู่ในอัตราที่ต่ำกว่ากระบวนการ Social Mobilization แล้วความคับข้องใจก็จะเกิดขึ้น และถ้าความคับข้องใจเหล่านี้ไม่สามารถถูกขจัดไปได้แล้ว ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

๒. การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างชนชั้นทางสังคม การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นผลโดยตรงจากการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และมีส่วนเชื่อมโยงให้ประชาชนไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้นอีกด้วย ดังนั้นเมื่อโครงสร้างชนชั้นของคนเปลี่ยนไปจะเป็นผลให้ทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของคนเปลี่ยนไปด้วย กล่าวคือ

- ๑) มีความสำนึกในหน้าที่ของราษฎรมากขึ้น
- ๒) ได้รับข่าวสารทางการเมืองเพิ่มขึ้น
- ๓) ตระหนักในผลกระทบที่นโยบายของรัฐพึงมีต่อตนเองยิ่งขึ้น
- ๔) มีความสำนึกในฐานะที่เป็นสัตว์ทางการเมือง^{๔๒}

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง จะมีทั้งที่เป็นปัจจัยในทางอ้อม เช่น สถานภาพทางสังคม ปัจจัยทางตรง เช่น การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และในบางกรณีทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การรับข่าวสารทางการเมือง

๓. อิทธิพลของปัญญาชนและการคมนาคมสื่อสารแบบใหม่ในสังคมที่เกิดขึ้นใหม่หลายประเทศที่นักศึกษา ปัญญาชนได้เข้าไปมีบทบาทที่สำคัญในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เช่น ตุรกี เกาหลีใต้ และประเทศไทย เป็นต้น พวกนี้ยังมีส่วนกระตุ้นให้ประชาชนได้รู้ถึงสิทธิหน้าที่ในฐานะราษฎร เช่น โครงการเผยแพร่ประชาธิปไตยของศูนย์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย โดยการสนับสนุนจากทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ เป็นต้น นอกจากนี้อิทธิพลจากวิทยุ โทรทัศน์ ตลอดจนหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ยังมีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างยิ่ง ในบางสังคมจะใช้สื่อมวลชนเหล่านี้เพื่อการโฆษณาชวนเชื่อบ้างเพื่อให้การอบรมทางการเมืองแก่สมาชิกของสังคม ที่สำคัญก็คือสื่อมวลชนเหล่านี้เป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง ถ้าผู้ปกครองไร้ประสิทธิภาพ ไม่สนองตอบต่อความต้องการของสมาชิกก็จะเป็นผลให้ข้อเรียกร้องเพิ่มมากขึ้นด้วย

^{๔๑}สมบัติ อารังธัญวงศ์, การเมือง : แนวคิดและการพัฒนา, หน้า ๓๘๗-๓๘๙.

^{๔๒}Nie and Prewitt, อ้างใน สิทธิพันธุ์ พุทธหิน, ทางเลือกที่ไม่ง่ายนัก : การมีส่วนร่วมในการเมืองในประเทศกำลังพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๙), หน้า ๓๐.

๔. ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้นำทางการเมือง ก็ถือเป็นสาเหตุสำคัญที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา การขัดแย้งนี้มักจะเป็นความขัดแย้งระหว่างผู้นำที่อยู่ในอำนาจ ซึ่งไม่ต้องการที่จะให้ผู้นำใหม่ที่มีหัวคิดก้าวหน้าเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นเหตุให้กลุ่มผู้นำใหม่จำเป็นต้องหาทางปลุกระดมประชาชนให้ประชาชนเกลียดชังระบบการเมืองที่เป็นอยู่ สร้างความชอบธรรมให้กับระบบการเมืองแบบใหม่ที่อ้างว่าสามารถให้ความยุติธรรมกว่าเดิม การขัดแย้งกันนี้มักจะนำไปสู่การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของการใช้กำลังรุนแรง

๕. รัฐบาลเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับเรื่องราวในสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของสังคมมากยิ่งขึ้น กันนับว่าเป็นสาเหตุสำคัญอันจะนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบสังคมแบบดั้งเดิมนั้นเรื่องราวในสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมจะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกระบวนการ ประเพณี และความเชื่อมหาย^{๔๓}

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมทางการเมือง กิจกรรมเหล่านี้ ประกอบด้วย ๕ ด้าน^{๔๔}

๑. ด้านการให้ข้อมูลและรับข้อมูล หมายถึง การรับรู้และการให้ข่าวสารทางการเมือง กระบวนการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ซึ่ง ข่าวสารเป็นสิ่งที่ช่วยลดความไม่แน่ใจของบุคคลช่วยให้บุคคลสามารถสร้างภาพเกี่ยวกับ ข่าวสารทางการเมืองได้ชัดเจนขึ้น โดยกระบวนการดังกล่าวได้ถูกผสมผสานเข้ากัน รูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอินเทอร์เน็ต วิทยุ และโทรทัศน์จนกระทั่งสามารถสร้างเครือข่ายการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองซึ่งสามารถขึ้นำสังคมได้อย่างรอบด้าน กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ซึ่งมาแลกเปลี่ยนข่าวสารทางการเมือง^{๔๕}

๒. ด้านการรณรงค์ทางการเมือง หมายถึง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน นักศึกษาได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของนักการเมืองและเปิดโอกาสให้ประชาชน นักศึกษาร่วมตัดสินใจว่าใครจะมาเป็นผู้ปกครองของตน นอกจากนี้การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งยังเป็นการให้สิทธิกับประชาชนในการกำหนดแนวโน้มของนโยบายที่จะมีผลต่อทั้งชีวิตส่วนตัวและส่วนรวมของประชาชน

๓. ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง หมายถึง การที่ประชาชน นักศึกษาใช้สิทธิของตนเองลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตัวแทน เพื่อทำหน้าที่แทนตนในการปกครองแต่ละระดับของประเทศ รวมถึงการออกเสียงประชามติเป็นกระบวนการในการแสดงความเห็นของประชาชน ด้วยการลงคะแนนออก

^{๔๓}สมบัติ อารังธัญวงศ์, การเมือง : แนวคิดและการพัฒนา, หน้า ๔๕.

^{๔๔}বারস্কী, อวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล, ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy), (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๘), หน้า ๒๙ – ๓๐.

^{๔๕}มยุรี ถนอมสุข, “การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตภาควิชาพลศึกษาและกีฬา”, รายงานการวิจัย, (คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน, ๒๕๕๔), หน้า ๑๑.

เสียงเพื่อตัดสินใจว่า จะให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติ^{๔๖}

๔. ด้านการแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง หมายถึง สนใจในการรับและให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทางการเมือง การพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง เช่น การอภิปรายพูดคุยในประเด็นทางการเมือง การร่วมประชุมทางการเมืองการให้ความสนับสนุนกิจกรรม ให้การสนับสนุนผู้สมัครหรือพรรคการเมือง การติดต่อกับผู้แทนราษฎร การสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่าง

๕. ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมที่ประชาชนนักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงออกทางความคิดเห็น และการกระทำต่าง ๆ ทางการเมืองเช่น การชุมนุมประท้วง เดินขบวนเพื่อให้ผู้นำทางการเมืองยอมรับนโยบายที่ผู้นำควบคุมรัฐบาลอยู่มีความสามารถมากกว่าการมีความต้องการน้อยกว่ากลุ่มชนชั้นนำที่ไม่ได้ควบคุมรัฐบาล การมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีผู้ให้นิยามความหมายของคำว่า การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองไว้มากมาย นิยามที่มักจะใช้นามอ้างอิงกันโดยทั่ว ๆ ไป โดยแบ่งออกเป็น ๑๐ ความหมายด้วยกัน คือ

๑. การให้การสนับสนุนและการเรียกร้องต่อผู้นำในรัฐบาล เพื่อให้สนองตอบต่อความต้องการใด ๆ

๒. ความพยายามที่จะสร้างผลกระทบต่อการดำเนินงานของรัฐบาลที่ได้ผลและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. กิจกรรมทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น การออกเสียง การยื่นข้อเรียกร้อง การประท้วง การลอบบี้ เป็นต้น

๔. การใช้สิทธิเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปใช้อำนาจแทนตนเอง

๕. ความรู้สึกแปลกแยกหรือตีตนออกจากระบบการเมือง อันเนื่องมาจากการถูกกีดกันไม่ให้เขาได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมนี้มีศักยภาพที่จะกลับเข้ามาแก้ไขเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองเพื่อให้ เป็นไปตามแนวทางที่พวกเขาเห็นว่าเหมาะสมหรือยุติธรรมกว่าเก่า

๖. กิจกรรมของพวกที่ตื่นตัวในทางการเมือง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้รวมไปถึงการพูดคุยถกเถียงปัญหาในทางการเมืองก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเสมอไปว่าจะต้องอยู่ในรูปของการใช้สิทธิเลือกตั้ง

๗. กิจกรรมทางการเมืองทุกชนิด ทั้งแบบที่ใช้ความรุนแรง และแบบที่ไม่ใช้ความรุนแรง

๘. กิจกรรมทางการเมืองและกิจกรรมที่ต้องการเข้าไปมีอิทธิพลต่อการดำเนินการของข้าราชการด้วย

๙. กิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทบต่อการเมืองระดับชาติ แต่บางคนมองว่าจะต้องรวมถึงกิจกรรมที่กระทบต่อองค์กรส่วนท้องถิ่นด้วย

๑๐. กิจกรรมทุกชนิดที่เป็นการเมือง

^{๔๖}ปรีชา อุดมกัน, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาตำบลบางทรายใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดมุกดาหาร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๓), หน้า ๓๘.

ตารางที่ ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
อนุสรณ์ ลิมมณี และ ทิพาพร พิมพ์สุทธิ์	การกำหนดพฤติกรรม ๕ ประเภท ดังนี้ ๑. อิทธิพลทางสังคมจากกลุ่มต่าง ๆ ๒. อิทธิพลทางสังคมจากชนชั้นในสังคม ๓. อิทธิพลของบุคลิกภาพต่อพฤติกรรมทางการเมือง ๔. อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อพฤติกรรมทางการเมือง ๕. อิทธิพลของโครงสร้างต่อพฤติกรรมทางการเมือง
ไชยสิทธิ์ พรหมอนุมัติ	การมีส่วนร่วม หมายถึง การกระทำการสนับสนุนหรือการกระทำกับผู้นำของรัฐบาล ในการสร้างผลกระทบต่อการดำเนินงานของรัฐบาลหรือการเลือกผู้นำรัฐบาล กระทำตามที่กำหนดไว้ในตัวบทกฎหมาย
Nie, N. H. and S. Verba	การมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น ๔ รูปแบบ ประกอบด้วย ๑. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ๒. การรณรงค์หาเสียง ๓. การติดต่อขั้นต้นของประชาชน ๔. การรวมกลุ่มกันดำเนินกิจกรรมบางอย่าง
จันทนา สุทธิจารี	ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยสามารถเรียกร้องให้รัฐรับฟังมติของประชาชนเสียก่อนที่จะตรากฎหมายหรือดำเนินการสำคัญ ๆ โดยการจัดให้มีการลงประชามติเพื่อถามความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ อันจะเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้าย
จันทนา สุทธิจารี	ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยสามารถเรียกร้องให้รัฐรับฟังมติของประชาชนเสีย ก่อนที่จะตรากฎหมายหรือดำเนินการสำคัญ ๆ โดยการจัดให้มีการลงประชามติเพื่อถามความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ อันจะเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้าย

ตารางที่ ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สมบัติ อารังธัญวงศ์	พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ๑. การแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง ๒. การใช้สิทธิเลือกตั้ง ๓. การริเริ่มประเด็นพูดคุยทางการเมือง ๔. การชักจูงให้ผู้อื่นเลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน ๕. การติดกระดุมหรือติดสติ๊กเกอร์ ๖. การติดต่อกับนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมือง ๗. การบริจาคเงิน ๘. การร่วมประชุมหรือชุมนุมทางการเมือง ๙. การร่วมรณรงค์ทางการเมือง ๑๐. การเป็นสมาชิกสำคัญของพรรคการเมือง ๑๑. การร่วมประชุมแกนนำของพรรค ๑๒. การร่วมระดมทุน ๑๓. การเสนอตัวเป็นคู่แข่งทางการเมือง ๑๔. การดำรงตำแหน่งทางการเมือง
สัญญา เคนาภูมิ	การมีเสรีภาพในการกระทำใด ๆ ย่อมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
สุรางค์ โค้วตระกูล	กระบวนการเกิดพฤติกรรม ๓ กระบวนการ คือ ๑. กระบวนการรับรู้ (Perception Process) ๒. กระบวนการคิดและเข้าใจ (Cognition Process) ๓. กระบวนการแสดงออก (Spatial Behavior Process)

๒.๔ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นหนึ่งในกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง จะพิจารณาเฉพาะการกระทำหรือกิจกรรมทางการเมืองที่ถูกต้องกฎหมายเท่านั้น ที่กล่าวถึงเช่นนี้ ย่อมเป็นไปแล้วแต่นักวิชาการแต่ละท่านจะเห็นไปในทางใด การมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น ๔ รูปแบบ ประกอบด้วย

๑. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นเสมอในระบอบประชาธิปไตยและมีอิทธิพลต่อผู้นำทางการเมืองสูงมาก เนื่องจากการเลือกตั้งนี้ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความนิยมสนับสนุนหรือไม่สนับสนุนของประชาชน หรือเป็นแรงกดดันที่ประชาชนแสดงออกให้รัฐบาล/ผู้นำทาง

การเมืองเห็นว่าจำเป็นต้องปรับนโยบาย/การดำเนินงานบางประการ เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนต่อไป อย่างไรก็ตาม การลงคะแนนเสียงของบุคคล อาจจะมีได้เป็นไปโดยเหตุด้วยผล ดังกล่าวข้างต้น โดยอาจจะเป็นไปเพื่อตอบสนองความสัมพันธ์เชิงการอุปถัมภ์กัน หรือเป็นการตัดสินใจตามกระแสของสังคม หรือบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิดการตัดสินใจของตนก็ได้ การเลือกตั้ง เป็นวิถีทางทางการเมืองอันหนึ่ง ที่นำไปสู่การเป็นตัวแทนของประชาชน (Popular Agency)

๒. การรณรงค์หาเสียง เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญเท่ากับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทั้งนี้เนื่องจาก ประชาชนสามารถแสดงอิทธิพลต่อผู้นำโดยการกำหนดคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรายใด รายหนึ่งได้ก่อนเป็นการล่วงหน้า

๓. การติดต่อขั้นต้นของประชาชน เป็นการติดต่อเผชิญหน้ากันของบุคคลที่มีต่อหน่วยงานรัฐบาลด้วยตนเอง และเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับเวลา เป้าหมาย รวมทั้งเนื้อหาสาระในการเข้ามามีส่วนร่วมด้วยตัวของเขาเอง จึงสามารถคาดหวังในผลประโยชน์ได้มาก แต่นับว่ามีอิทธิพลต่อรัฐบาลเพียงเล็กน้อย เนื่องจากเป็นการกระทำของคนจำนวนน้อย กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่การร้องเรียนต่อหน่วยงานราชการเพื่อให้แก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน

๔. การรวมกลุ่มกันดำเนินกิจกรรมบางอย่างขององค์กรหรือกลุ่มเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและสังคม เป็นกิจกรรมที่บุคคลรวมกับผู้อื่น ซึ่งอาจกระทำกิจกรรมภายในองค์กรที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้การมีส่วนร่วมแบบนี้ถือว่าส่งอิทธิพลต่อรัฐบาลมากทั้งนี้เนื่องจากมีคนจำนวนมากเข้าร่วม^{๔๗}

จะเห็นได้ว่า สิ่งทีถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากทัศนะของทั้ง นายและเวอร์บา กับทัศนะตามที่ปรากฏในนิยามความหมายของคำดังกล่าวเช่นที่ได้กล่าวถึงข้างต้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

๑) เป็นกิจกรรม การกระทำหรือความเคลื่อนไหวทางการเมืองของคนหรือกลุ่มคน

๒) การกระทำกิจกรรมหรือความเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้น เป็นไปเพื่อสร้างแรงกดดันหรือส่งอิทธิพลผลกระทบต่อรัฐบาล ผู้นำรัฐบาลหรือผู้ใช้อำนาจทางการเมืองในอันที่จะให้ได้มาซึ่งผลผลิตเช่น การกำหนดนโยบาย มาตรการแนวทางของภาครัฐ เป็นต้น จากระบบการเมืองที่สอดคล้องกับความต้องการของคนหรือกลุ่มคนนั้น แต่ในทางหนึ่ง การมีส่วนร่วมทางการเมือง อาจกำหนดหรือเกิดขึ้นโดยรัฐหรือฝ่ายผู้มีอำนาจทางการเมือง ในลักษณะของการบังคับ การปลุกกระตม (Mobilize Political Participation) หรือการชักนำจากรัฐ เพื่อให้ประชาชนกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่ก็ได้

^{๔๗}Nie, N. H. and S. Verba, Political Participation in Fred G. and W. N. Pols by (EDS.)

Handbook Political Science: Non Government Politic, อังโน, กรณัฐ ระบุทุกซ์, “การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปในกรุงเทพมหานคร”, ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔), หน้า ๕๐.

๓) การกระทำกิจกรรมหรือความเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้น อาจจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม แต่เป็นที่ยอมรับกันว่าควรมีส่วนร่วมในทางการเมือง ควรเป็นการมีส่วนร่วมที่ไม่ละเมิดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย หรือไม่ละเมิดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามที่กล่าวเช่นนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการเข้าร่วมประท้วงโครงการพัฒนาของรัฐที่มักปรากฏให้เห็นทั่วไป จะนับว่าเป็นกระบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง (Political Movement) ที่สมควรจะเป็นก็ต่อเมื่อเป็นการประท้วงด้วยบรรยากาศที่เป็นสมานฉันท์ปราศจากการใช้ความรุนแรงเป็นกลไกเพื่อบรรลุความสำเร็จ ซึ่งเป็นเครื่องวัดระดับของการพัฒนาทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของแต่ละประเทศการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (Democratic Participation) เป็นรูปแบบที่ประชาชนจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยสมัครใจ ปราศจากการบังคับปลุกกระตม (Mobilized Political Participation) หรือการชี้นำจากรัฐ ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นการกระทำของมวลชนระดับล่างเพื่อหวังผลที่จะให้มีอิทธิพลต่อการกระทำของรัฐบาล

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็น การจัดกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งได้แก่

๑) การลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง การลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งเป็นดัชนีที่ใช้กันทั่วไปในการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยในสังคมต่าง ๆ และเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สามารถส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงผู้นำบริหารทางการเมืองการปกครองและทิศทางนโยบายได้โดยตรงที่สุด

๒) การอภิปรายวิพากษ์วิจารณ์การเมือง การเขียนจดหมาย การไปหา ร้องเรียน แสดงความ คิดเห็น ความต้องการต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด รัฐบาล หรือ สื่อมวลชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้บางคนเรียกว่า เป็นบทบาทของผู้สื่อสารทางการเมือง

๓) การหาเสียงสนับสนุนให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัคร หมายถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมืองในช่วงการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งแก่ผู้สมัครและพรรคที่ตนชื่นชอบผู้ที่เข้ามีส่วนร่วม ในรูปแบบนี้อาศัยความตื่นตัวและสนใจอย่างจริงจังจูงมั่ว

๔) การเลือกตั้งและเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มกดดันทางการเมือง กลุ่มผลประโยชน์สาธารณะ หมายถึง การรวมตัวก่อตั้งกลุ่มเพื่อระบุความต้องการและปัญหาสาธารณะชนต่าง ๆ ของชุมชนจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความรับรู้ หาความสนับสนุนผลักดันให้มีการแก้ไขปัญหาดัง ๆ ตามเป้าหมายของกลุ่ม

๕) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการเฉพาะอย่างซึ่งต้องใช้การตัดสินใจของรัฐในการแก้ไขเป็นกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องที่มีผลโดยตรงต่อเฉพาะบุคคลหรือกลุ่มบุคคล

๖) การประท้วง การเดินขบวน การร่วมชุมนุมแสดงความไม่พอใจ การลงชื่อประท้วง ตลอดจนการใช้ความรุนแรง การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้มักจะต้องมาจากความตื่นตัวทางการเมืองในระดับสูง ความรู้สึกมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียจากการตัดสินใจของรัฐบาลและมักจะเกิดในระบบการเมืองที่ไม่มี

ช่องทางหรือสถาบันที่จะรับเอาความต้องการข้อเรียกร้องของประชาชนเข้าสู่การพิจารณาอย่างพอเพียง จึงมักพบว่า กลุ่มที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้เป็นกลุ่มที่มีสถานะด้อยโอกาสในสังคมและมีความรู้สึกไว้วางใจการเมืองต่ำ หรืออาจถึงขั้นมีความแปลกแยกแหว่งห่างจากสถาบันและกระบวนการทางการเมืองที่เป็นอยู่^{๔๘}

๒.๔.๑ การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง

แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การเลือกตั้งที่ใช้อยู่ทุกวันนี้ถือว่าเป็นระบอบประชาธิปไตยโดยผู้แทน ได้แก่ การให้สิทธิพลเมืองทุกคนเป็นผู้มีส่วนร่วมลงคะแนนเสียงเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตัวในรัฐสภาและมติ ดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐสภาถือว่าเป็นความต้องการหรือสอดคล้องกับเจตจำนงของประชาชน^{๔๙} การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยนั้นต้องเป็นการเลือกตั้งที่ให้สิทธิกับพลเมืองทุกคน โดยเสมอภาคกัน หมายถึง เสียงที่ทุกคนมีค่าเท่ากัน คือ ๑ คะแนนเสียง (One Man One Vote) ๑ คะแนน เสียงในระบอบประชาธิปไตยนั้น บุคคลทุกคนเมื่อคุณสมบัติครบถ้วน เป็นผู้ที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งแล้วต่างก็มีสิทธิคนละ ๑ เสียงเท่ากันทั้งสิ้น ความสำคัญของการเลือกตั้งทางการเมือง นัยที่สำคัญคือ สามารถกำหนดผู้ที่จะเข้าหรือออกจากการดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง^{๕๐} นอกจากนี้การเลือกตั้งยังก่อให้เกิดความสำคัญต่อระบบการเมือง ดังนี้ คือ

๑. สร้างความชอบธรรมให้แก่ระบอบการปกครอง

๒. การเปลี่ยนแปลงรัฐบาล หรือผู้ปกครองเป็นไปโดยสันติทำให้รัฐบาลนั้นเป็นรัฐบาลในนามประชาชน เพราะได้รับความยินยอมให้เข้าไปปฏิบัติหน้าที่จากประชาชน^{๕๑}

๓. ทำให้ประชาชนผู้อยู่ใต้การปกครองรู้สึกเกิดความผูกพันกับนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลที่ตนเลือกไป และทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามนโยบายนั้นทั้งรัฐบาลพอที่จะเรียกร้องให้ประชาชนเสียสละเพื่อประเทศได้ ลักษณะนี้เสริมความชอบธรรมแก่รัฐบาลมากกว่าเพื่อการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล แต่เงื่อนไขที่ทำให้เกิดลักษณะทั้งสองอยู่ที่มีการเลือกตั้งโดยอิสระ^{๕๒}

การเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวไม่ใช่สิ่งที่จะแสดงความเป็นประชาธิปไตย เว้นไว้เสียแต่ว่าการเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยถูกต้องตามลักษณะของความเป็นประชาธิปไตยซึ่งโดยปกติแล้วในระบอบ

^{๔๘}ธนิต เศรษฐบุตร, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๑๕๙.

^{๔๙}สุชุม นวลสกุล, การเมืองและการปกครองไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕), หน้า ๙.

^{๕๐}พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, วัฒนธรรมการเมืองไทย, (กรุงเทพมหานคร : สมาคมสังคมศาสตร์, ๒๕๒๓), หน้า ๘๐.

^{๕๑}ทิพาพร พิมพ์สุทธิ และ อนุสรณ์ ลัม มณี, พฤติกรรมการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๐), หน้า ๑๗๒.

^{๕๒}วิทยา สุจริตธนาภิรักษ์, ท้องถิ่นกับการพัฒนาท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓), หน้า ๕๕.

ประชาธิปไตย การเลือกตั้งต้องมีความสม่ำเสมอ มีวาระหลักการที่แน่นอนว่าจะมีการเลือกตั้งใดบ้าง เพื่อป้องกันมิให้ให้มีการผูกขาดการใช้อำนาจปกครอง ซึ่งอาจเป็นสาเหตุทำให้มีการใช้อำนาจไปในทางอื่นที่ไม่ใช่ความผาสุก หรือผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนร่วม การมีสิทธิเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว และมีโอกาสเลือกสรรตัวบุคคลจริง ๆ โดยมีการลงคะแนนลับ และมีหลักประกันเพียงพอที่จะไม่ให้ผู้อื่นล่วงรู้ว่ามีเสียงให้กับผู้สมัครคนใด ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันการใช้อิทธิพลข่มขู่ให้ลงคะแนนตามประสงค์ของผู้อื่น

หลักเกณฑ์ในการเลือกตั้ง ตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งขึ้นอยู่กับความเป็นประชาธิปไตยของแต่ละประเทศอาจแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย โดยทั่วไปประกอบด้วยหลักการดังต่อไปนี้ คือ

๑. หลักอิสระแห่งการเลือกตั้ง คือผู้เลือกตั้งจะต้องมีอิสระปราศจากอิทธิพลข่มขู่ของนักการเมืองที่มีอิทธิพล

๒. หลักการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา คือ ผู้ที่ได้รับเลือกเข้ามาทำหน้าที่บริหารประเทศจะอยู่ในอำนาจในระยะเวลาที่กำหนดไว้เมื่อครบกำหนดก็ให้พ้นจากตำแหน่งไปแล้วก็จะมี การเลือกตั้งขึ้นใหม่

๓. หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง หมายถึง การจัดการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ มีความเป็นอิสระ ในการตัดสินใจ

๔. หลักการออกเสียงโดยทั่วไป ไม่มีการกีดกันหรือจำกัดสิทธิบุคคลใดหรือกลุ่มใดเป็นพิเศษ

๕. หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคนมีคะแนนเสียงที่มีน้ำหนักเท่ากัน นั่นคือ ๑ คน ๑ เสียง

๖. หลักการลงคะแนนเสียงลับ ซึ่งเป็นการให้เสรีภาพที่จะลงคะแนนโดยไม่จำเป็นต้องบอกผู้อื่นว่าเลือกใคร

๗. หลักการกำหนดอายุขั้นต่ำ การกำหนดอายุขั้นต่ำไว้ด้วยเหตุผลที่ว่า การให้ผู้มีอายุต่ำกว่า ที่กำหนดไปใช้สิทธิเลือกตั้งก็อาจจะขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ทางการเมือง ซึ่งอาจจะทำให้การวินิจฉัยขาดเหตุผล

๘. หลักความเป็นพลเมืองเกือบทุกประเทศ จะมีการสงวนสิทธิการเลือกตั้งไว้แก่พลเมืองของตนเอง^{๕๓}

การเลือกตั้งถือเป็นเครื่องมือสำคัญของการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นหน้าที่ และมีผลกระทบต่อระบบการเมืองหลายประการ นอกเหนือจากการเป็นช่องทางในการเข้าสู่อำนาจของฝ่ายผู้ปกครอง

^{๕๓}เมธา สุตบรรทัด, ประชาธิปไตยและหน้าที่ผู้แทนราษฎร, (กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์, ๒๕๑๗), หน้า ๔๙-๕๑.

๑. การเลือกตั้งช่วยแก้ไขความขัดแย้งและผ่อนคลายความตึงเครียด อันเนื่องมาจากความขัดแย้งที่รุนแรงไม่ว่าระหว่างรัฐบาล ฝ่ายค้าน ฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร หรือระหว่างฝ่ายผู้ปกครองกับฝ่ายที่ถูกปกครอง การจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งใหม่นั้น ก็จะช่วยถอดถอนความตึงเครียดทางการเมือง

๒. การเลือกตั้งช่วยสร้างความชอบธรรมทางการเมือง ในการหาทางออกให้กับการตัดสินใจในทางเลือก ในกรณีที่รัฐบาลเกิดความผิดพลาดในการตัดสินใจเรื่องสำคัญของประเทศหรือดำเนินนโยบายในการบริหารประเทศหรือเป็นการถ่วงอ้อมการความรับผิดชอบ และอำนาจการตัดสินใจไปให้กับประชาชนเป็นผู้ใช้โดยตรง

๓. การเลือกตั้งช่วยนำร่องทิศทางทางการเมือง ช่วยสร้างความสอดคล้องในการเปลี่ยนแปลงให้วิวัฒนาการทางการเมืองการปกครอง เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นกิจการทางการเมืองที่เชื่อมโยงการผลึกปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับผู้ปกครอง โดยที่ประชาชนเป็นฝ่ายได้รับโอกาสในการแสดงออกถึงความต้องการใหม่ ๆ ขณะที่ผู้ปกครองก็ได้รับโอกาสในการริเริ่มสร้างสรรค์แนวทางใหม่ ๆ ในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

๔. การเลือกตั้งช่วยสร้างอิทธิพล และความสำคัญทางการเมืองของประชาชน การเลือกตั้งเป็นการใช้อำนาจทางการเมืองโดยตรงของประชาชน ซึ่งจะส่งอิทธิพลต่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองของผู้ปกครอง การเลือกตั้งทั่วไปจึงเป็นการใช้อิทธิพลทางการเมืองของประชาชนส่วนใหญ่ไปจำกัด ควบคุม และสลายการครอบงำอิทธิพลสูงสุดทางการเมืองขององค์กรอำนาจ และกลุ่มผูกขาดเฉพาะกลุ่ม เพื่อให้กระบวนการแข่งขันเข้าสู่อำนาจทางการเมืองผู้ปกครองสัมพันธ์สอดคล้องกับความต้องการและรับผิดชอบต่อประชาชนส่วนใหญ่

๕. การเลือกตั้งช่วยสร้างสันติภาพในการต่อสู้แข่งขันทางการเมือง การเลือกตั้งเป็นกลไกช่วยให้จัดระเบียบการต่อสู้ทางการเมืองให้อยู่ในกรอบของกฎเกณฑ์กติกา แทนการใช้กำลังรุนแรง กำกับการแข่งขันทางอำนาจให้อยู่ในครรลองของสันติวิธีที่กลุ่มอำนาจฝ่ายต่าง ๆ ให้การยอมรับร่วมกันได้ ทั้งในการเข้าสู่อำนาจ การใช้อำนาจและการพ้นจากอำนาจ

๖. การเลือกตั้งช่วยให้ประชาชนได้คัดสรรกลั่นกรองผู้แทน และผู้ปกครองที่ต้องการเลือกตั้ง เปิดโอกาสทางการเมืองให้แก่ประชาชน ในการพิจารณาตัดสินใจเปลี่ยนแปลงและคัดสรรผู้แทนหรือผู้ปกครองใหม่ให้สนองตอบตามความต้องการที่เปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ได้รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศของการแข่งขันทางอำนาจในระหว่างกลุ่มอำนาจและผู้ปกครองซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนได้รับโอกาสในการเลือกผู้ปกครองและผู้ปกครองเองก็จะแข่งขันกันสนองตอบตามความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น^{๔๔}

การเลือกตั้ง (Election) มีนัยความหมายจำแนกออกได้เป็นสองแง่กล่าวคือ

^{๔๔}เชาวณะ ไตรมาศ, รัฐธรรมนูญใหม่ของไทยกับข้อเสนอในการสร้างความสามารถทางการเมืองการปกครองของประเทศ, (กรุงเทพมหานคร : กรูธณพัฒนา, ๒๕๔๕), หน้า ๙.

๑. การเลือกตั้งในแง่ของกฎหมาย นั้น เป็นการพิจารณาจากกฎหมายการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยทั่วไปแล้วจะมีสภาพอยู่ ๓ ประการคือ

๑) การเลือกตั้งที่เป็นสิทธิ (Rights) ในแง่นี้ การเลือกตั้งถือเป็นสิทธิที่มีความสำคัญประการหนึ่งที่รัฐจะต้องให้ความคุ้มครอง

๒) การเลือกตั้งในฐานะที่เป็นอภิสิทธิ์ (Privilege) เป็นการที่ผู้ลงคะแนนเสียงมีความเป็นอิสระที่จะเลือกกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ ที่ได้รับการยอมรับจากกฎหมาย ปราศจากการแทรกแซงหรือเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นเป็นต้น

๓) การเลือกตั้งในฐานะที่เป็นหน้าที่ (Duty) อันหมายถึง การที่บุคคลจำเป็นต้องกระทำหรืองดเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีสภาพเป็นหน้าที่จึงเป็นไปโดยที่กฎหมายได้ระบุหรือบังคับให้ผู้ลงคะแนนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่ากฎหมายได้ระบุหรือบังคับให้ผู้ลงคะแนนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยถือเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งที่ต้องกระทำการลงคะแนนเสียงที่กำหนดไว้หน้าที่ทางการเมืองของประชาชนโดยผลทางบังคับของกฎหมายนั้น

๒. การเลือกตั้งในแง่ของปรัชญา แบ่งออกได้เป็น ๓ ประการดังนี้

๑) การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีสภาพเป็นสิทธิตามธรรมชาติ เป็นสิทธิที่เกิดขึ้นกับบุคคลในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของรัฐบาล ทั้งนี้เพราะบุคคลย่อมเสมอภาคกัน อันมีลักษณะตามธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งหากบุคคลผู้ใดเป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้วย่อมมีความเป็นผู้ใหญ่และไม่มีลักษณะต้องห้ามแล้ว จะมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

๒) การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีสภาพเป็นภารกิจสาธารณะอย่างหนึ่ง ความก้าวหน้าของสังคมย่อมขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานของบุคคลให้เป็นไปตามหน้าที่อย่างชาญฉลาด เมื่อเป็นดังนี้แล้ว การใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจึงจำกัดเฉพาะแก่บุคคลที่เหมาะสมเท่านั้นและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยดีเท่านั้น การดำเนินการตามแนวนี้นั้น บุคคลจึงอาจถูกกำหนดสิทธิในการลงคะแนนได้เสมอ หากเมื่อปรากฏว่าบุคคลใดนั้นเข้าลักษณะที่ไม่สามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้อย่างถูกต้องเลยรัฐบาลนั้นแล้ว พรรครัฐบาลหรือพรรคร่วมรัฐบาล ในวันที่มีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น หรือวันเลือกตั้งเป็นสำคัญอย่างยิ่ง

๓) การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้นมีสภาพเป็นสิทธิคัดค้านการกระทำได้ กล่าวคือ ผู้ออกเสียงลงคะแนนที่คัดค้านการกระทำหรือนโยบายของรัฐ จะลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคการเมืองที่ตรงกันข้ามกับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สนับสนุนรัฐบาลหรือร่วม

การเลือกตั้งนอกจากเป็นกระบวนการที่เลือกสรรรัฐบาลที่จะนำมาปกครองและสร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้ปกครองให้เป็นไปโดยสันติแล้ว การเลือกตั้งในประเทศที่มีพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองมากกว่าหนึ่งพรรค หรือหนึ่งกลุ่ม การเลือกตั้งมีบทบาทที่สำคัญในการยุติความข้อ

ขัดแย้งในระบบทางการเมือง โดยพรรคการเมืองต่าง ๆ การเลือกตั้งที่เป็นไปตามกฎหมายกติกา ดังกล่าว จะทำให้คู่ต่อสู้ทางการเมืองยอมรับผลการตัดสินของผู้เลือกตั้ง โดยที่ฝ่ายชนะจะได้รับมอบอำนาจจากประชาชน ให้ทำการปกครองในช่วงระยะเวลาที่กำหนดไว้ ฝ่ายแพ้จะหาทางเอาชนะในคราวต่อไป ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมาทุกยุคสมัยของการเมืองแม้กระทั่งในปัจจุบันนี้

ตารางที่ ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สุขุม นวลสกุล	การเลือกตั้ง เป็นระบอบประชาธิปไตยโดยผู้แทนได้แก่ การให้สิทธิพลเมืองทุกคนเป็นผู้มีส่วนร่วมลงคะแนนเสียงเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตัวในรัฐสภาและมติ ดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐสภา
พรศักดิ์ ฝ่องแผ้ว	การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยเป็นการเลือกตั้งที่ให้สิทธิกับพลเมืองทุกคน โดยเสมอภาคกัน หมายถึง เสียงที่ทุกคนมีค่าเท่ากัน คือ ๑ คะแนนเสียง (One Man One Vote)
เชาวณะ ไตรมาศ	การเลือกตั้งถือเป็นเครื่องมือสำคัญของการเมือง คือ ๑. การเลือกตั้งช่วยแก้ไขความขัดแย้ง ๒. การเลือกตั้งช่วยสร้างความชอบธรรมทางการเมือง ๓. การเลือกตั้งช่วยนำร่องทิศทางการเมือง ๔. การเลือกตั้งช่วยสร้างอิทธิพล และความสำคัญ ของประชาชน ๕. การเลือกตั้งช่วยสร้างสันติภาพ ๖. การเลือกตั้งช่วยให้ประชาชนได้คัดสรร กลั่นกรองผู้แทน
กนก วงษ์ตระหง่าน	การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เป็นกิจกรรมทางการเมืองอันแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
พรศักดิ์ ฝ่องแผ้ว	การเลือกตั้ง เป็นกระบวนการและกิจกรรมทางการเมืองที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย
วิทยา สุจริตธนารักษ์	ทำให้ประชาชนผู้อยู่ใต้การปกครองรู้สึกเกิดความผูกพันกับนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลที่ตนเลือกไป

ตารางที่ ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ทิพาพร พิมพิสุทธิ์ และ อนุสรณ์ ลิ้มมณี	การเลือกตั้งยังก่อให้เกิดความสำคัญต่อระบบการเมือง ดังนี้ คือ ๑. สร้างความชอบธรรมให้แก่ระบอบการปกครอง ๒. การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหรือผู้ปกครอง เป็นไปโดยสันติทำให้รัฐบาลนั้นเป็นรัฐบาลในนามประชาชน
เมธา สุตบรรทัด	หลักเกณฑ์ในการเลือกตั้ง ประกอบด้วยหลักการดังต่อไปนี้ คือ ๑. หลักอิสระแห่งการเลือกตั้ง ๒. หลักการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา ๓. หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง ๔. หลักการออกเสียงโดยทั่วไป ๕. หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค ๖. หลักการลงคะแนนเสียงลับ ๗. หลักการกำหนดอายุขั้นต่ำ ๘. หลักความเป็นพลเมืองเกือบทุกประเทศ

ปัจจัยการออกเสียงเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง นอกจากจะเป็นกิจกรรมทางการเมืองแล้ว ยังมีปัจจัยการออกเสียงเลือกตั้งยังถือว่าการเลือกตั้งเป็นเรื่องของสิทธิและหน้าที่ของประชาชนทุกคน กล่าวคือ ที่ว่าการเลือกตั้งเป็นเรื่องของสิทธิ ที่ทุกคนมีสิทธิในการเลือกตั้ง สิทธิ ดังกล่าวเป็นสิทธิในตัวเองมิต้องให้ผู้ใดมาอธิบาย และไม่มีผู้ใดจะมาเพิกถอนได้ ในเมื่อเป็นสิทธิส่วนบุคคลไปด้วย กล่าวคือ ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดสามารถไปบีบบังคับให้ประชาชนคนหนึ่งคนใดไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้

๑. ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ส่งผลต่อการเลือกตั้งของประชาชนในหลายลักษณะ ทำให้ประชาชนมีความรู้ทางการเมืองสูงขึ้น ทราบว่าสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศเป็นอย่างไร และประชาชนสามารถเข้าไปมีบทบาทได้อย่างไรบ้าง ทำให้ประชาชนเห็นคุณค่าของการเข้าไปมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายซึ่งมีผลทำให้สัดส่วนประชาชนที่ออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพิ่มสูงขึ้นด้วย การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ประชาชนจะเชื่อว่าผลการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นจริงจะเป็นไปตามข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ และตัดสินใจไม่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในที่สุด เป็นต้น กระบวนการ

ตัดสินใจนี้ จะนำมาประยุกต์ใช้ในการอธิบายการตัดสินใจในการเลือกตั้ง โดยสรุปเป็นขั้นตอนได้ ๔ ขั้นตอน ดังนี้

๑) การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประชาชนเลือกที่จะเชื่อข่าวสารจากแหล่งใดมากที่สุด และลักษณะของข่าวสารที่ผ่านไปผู้ลงคะแนนเสียงนั้นเป็นลักษณะข่าวสารที่หลากหลาย เพื่อที่จะสนใจให้ลงคะแนนเสียง

๒) การสร้างหลักเกณฑ์และการให้น้ำหนักของหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้ง เมื่อผู้ลงคะแนนเสียง ได้รับข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือนโยบายพรรคการเมืองที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดอยู่ หรือผู้ลงคะแนนผูกพันกับพรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง

๓) การประเมินและจัดลำดับ เมื่อได้กำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ และให้น้ำหนักของหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการลงคะแนนเสียงแล้ว หลังจากนั้นจะเป็นการประเมินผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคน ว่าตามหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนจะได้รับการประเมินเท่าไร ตามการประเมินของผู้ลงคะแนน เสียงเลือกตั้งแต่ละคน ก่อนที่จะตัดสินใจทางเลือกที่ดีที่สุด

๔) การตัดสินใจสุดท้ายที่จะลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่มีคะแนนรวมจากการประเมินมากที่สุด อาจจะมีเหตุการณ์บางอย่างเข้ามาสอดแทรก กล่าวคือ ผู้ลงคะแนนเสียงบางคนอาจจะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามอิทธิพลของสิ่งของเงินทองที่ได้รับจากหัวหน้าผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเงินและสิ่งของนี้อาจจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งด้วย

๒. ปัจจัยด้านการกล่อมเกลາทางการเมือง

การกล่อมเกลາทางการเมือง หมายถึง กระบวนการที่ช่วยให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองหรือความโน้มเอียงทางการเมืองซึ่ง ได้แก่ ความรู้ ทักษะคติ บรรทัดฐาน และค่านิยมต่าง ๆ ทางการเมืองของคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง หรือจากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง ถ้าไม่มีกระบวนการถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้แล้วจะทำให้สมาชิกใหม่แสวงหาวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่อยู่ตลอดเวลา ซึ่งมีผลต่อเสถียรภาพหรือการคงอยู่ของระบบการเมืองนั้น ๆ^{๕๕}

๓. ปัจจัยด้านโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจ

ปัจจัยนี้มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เช่น ระดับการศึกษาของประชาชน ทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและมีความสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนที่พึงกระทำต่อระบบการเมือง เช่น ผู้ที่มีรายได้น้อย ประชาชนที่ยากจน จะไม่มีเวลามาสนใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะจะให้ความสำคัญกับการดำรงชีวิตประจำวัน ในขณะที่เดียวกันผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากกว่า ความเชื่อทางการเมือง ความ

^{๕๕}David Easton. and Dennis J., *Children in the Political System*, (New York: McGraw Hill Book, 1969), pp. 7-8.

ผูกพันกับพรรคการเมือง มีผลต่อการเข้าร่วมทางการเมืองใน ๔ ลักษณะ คือ การลงคะแนนเสียง การเข้าแข่งขันทางการเมือง กิจกรรมของชุมชน และการติดต่อเป็นการเฉพาะกับเจ้าหน้าที่^{๕๖}

ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยถือว่า การเลือกตั้งเป็นกลไกและกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญในการที่จะกำหนดว่าใครคือผู้ที่เหมาะสมที่จะเป็นผู้ปกครองโดยชอบธรรม การเลือกตั้งยังเป็นการให้เสรีภาพและสิทธิทางการเมืองแก่ประชาชน กล่าวคือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยผ่านทางตัวแทนนั่นเอง กล่าวโดยสรุป ในระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่าการเลือกตั้งเป็นกลไก และกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญในการที่จะกำหนดว่าใครคือผู้ที่เหมาะสมที่จะปกครองโดยชอบธรรม

การเลือกตั้งยังเป็นการให้เสรีภาพทางการเมืองกับประชาชน การเลือกตั้งของไทยที่ออกแบบไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เป็นภาพสะท้อนมุมมองที่นักวิชาการจำนวนมากมีต่อกิจกรรมทางการเมืองของคนไทย ซึ่งมักเชื่อกันว่าประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และออกไปใช้สิทธิลงคะแนนโดยขาดความตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตน ในขณะที่นักการเมืองและพรรคการเมืองขาดอุดมการณ์และไม่มีการนำเสนอนโยบายที่เป็นรูปธรรมต่อประชาชน มีการใช้เงินซื้อเสียง และมีการใช้อิทธิพลหรืออำนาจครอบงำความคิดของประชาชน นอกจากนี้ สถาบันทางการเมืองอื่น ๆ เช่น ทหาร ข้าราชการ ฯลฯ ก็เป็นอุปสรรคต่อการผลักดันค่านิยมประชาธิปไตย ทั้งในแง่พฤติกรรมการใช้สิทธิลงคะแนนของประชาชน โดยภาพรวมออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง รูปแบบและวิธีการรณรงค์หาเสียงของนักการเมืองที่แข่งขันกันนำเสนอโยบาย (ประชานิยม) ต่อประชาชนอย่างเอาใจจริงเอาใจกว่าการเลือกตั้งครั้งก่อน ๆ ตลอดจนบทบาทของสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ เช่น ทหาร ศาลยุติธรรม องค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง และกลุ่ม/องค์กรภาคประชาชน เป็นต้น ที่มีส่วนอย่างน่าสนใจในการกำหนดหรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมืองและและพฤติกรรมการใช้สิทธิลงคะแนนของประชาชนในการเลือกตั้งครั้งนี้^{๕๗}

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเลือกตั้งของประชาชนในหลายลักษณะ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนจะทำให้ประชาชนมีความรู้ทางการเมืองสูงขึ้น ทำให้ประชาชนเห็นคุณค่าของการเข้าไปมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายซึ่งมีผลทำให้สัดส่วนประชาชนที่ออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Vote turn out) เพิ่มขึ้นด้วย^{๕๘} การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งโดยการนำเสนอผลการสำรวจประชามติ (Poll) ประชาชนจะเชื่อว่าผลการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นจริงจะ

^{๕๖}Sidney Verba and Norman H. Nie, **Participation in America: Political Democracy and Social Equality**, (New York: Harper & Row, 1975), pp. 9-12.

^{๕๗}สตีธร ธนานิธิโชติ, “พฤติกรรมนิยม (Behavioralism) และสถาบันนิยม (Institutionalism)”, บทความ, **วารสารสถาบันพระปกเกล้า**, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๐) : ๑-๒๕.

^{๕๘}Grönlund, Kimmo, “How Education and Political Information Affect Turnout in Different Electoral Systems”, **Paper prepared for the 30th ECPR Joint Sessions of Workshops** (Workshop 22 "Political Participation and Information"), (March 2002): 22-28.

เป็นไปตามข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ และตัดสินใจไม่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในที่สุด^{๕๙} เป็นต้น ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จะต้องเป็นผู้ที่มีเหตุผล ผล เคารพในสิทธิของตนเอง ผู้อื่น และสังคม มีคุณธรรมตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

สรุปได้ว่า กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปเป็น ๓ ประเด็น คือ ๑) การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ๒) การรณรงค์ทางการเมือง เช่น การช่วยพรรคการเมืองหาเสียง การเลือกพรรคการเมืองที่เห็นว่าดีที่สุดในที่สุด ๓) การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เช่น การติดตามข่าวสารทางการเมือง การเดินขบวนหรือแสดงออกซึ่งการคัดค้านรัฐบาล การเลือกอุดมการณ์ทางการเมืองที่เห็นว่าดีที่สุดในที่สุด

ตารางที่ ๒.๕ สารสำคัญของ การเลือกตั้ง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สุขุม นวลสกุล	การเลือกตั้ง ถือว่าเป็นระบอบประชาธิปไตยโดยผู้แทน ได้แก่ การให้สิทธิพลเมืองทุกคนเป็นผู้มีส่วนร่วมลงคะแนนเสียงเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตัว
พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว	การเลือกตั้งทางการเมือง นับที่สำคัญคือ สามารถกำหนดผู้ที่จะเข้าหรือออกจากการดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง
ทิพาพร พิมพ์สุทธิ และ อนุสรณ์ ลิ้มมณี	การเลือกตั้งยังก่อให้เกิดความสำคัญต่อระบบการเมือง ดังนี้ คือ สร้างความชอบธรรมให้แก่ระบอบการปกครอง การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหรือผู้ปกครองเป็นไปโดยสันติ
วิทยา สุจริตนารักษ์	ทำให้ประชาชนผู้อยู่ใต้การปกครองรู้สึกเกิดความผูกพันกับนโยบายต่าง ๆ และมีโอกาสเลือกสรรตัวบุคคลจริง ๆ
เมธา สุตบรรทัด	การเลือกตั้งช่วยแก้ไขความขัดแย้งและผ่อนคลายความตึงเครียด และสร้างความชอบธรรมทางการเมือง

^{๕๙}Taylor, Curtis and Huseyin Yildirim, “Public Information and Electoral Bias”, Paper provided by Duke University, Department of Economics in its series Working Papers with number 05-11, 2005.

ตารางที่ ๒.๕ สารสำคัญของการเลือกตั้ง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สตีธร ธนานิธิโชติ	การเลือกตั้งยังเป็นการให้เสรีภาพทางการเมืองกับประชาชน
เชาวณะ ไตรมาศ	การเลือกตั้งช่วยสร้างความชอบธรรมทางการเมือง เป็นการใช้อำนาจทางการเมืองโดยตรงของประชาชน ซึ่งจะส่งอิทธิพลต่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองของผู้ปกครอง
Grönlund, Kimmo	การให้ข้อมูลข่าวสาร ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในหลายลักษณะทำให้ ประชาชนมีความรู้ทางการเมืองสูงขึ้น
Taylor, Curtis and Huseyin Yildirim	การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งเนื่องจาก มีความเป็นไปได้ที่ประชาชนจะเชื่อว่าผลการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นจริงจะเป็นไปตามข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ และตัดสินใจไม่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในที่สุด

๒.๕ การรณรงค์ทางการเมือง

กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีหลายรูปแบบที่ประชาชนสามารถแสดงออกได้ เช่น การช่วยนักการเมืองหาเสียงเลือกตั้ง การให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องทางการเมืองด้วยความเป็นกลาง หรือแม้กระทั่งการรณรงค์ และการจัดการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เมืองค์ประกอบดังนี้

(ก) เคารพสิทธิและเสรีภาพของพรรคการเมืองอื่น ๆ ทุกพรรค ในการรณรงค์และเผยแพร่หลักการและแนวคิดทางการเมือง โดยปราศจากความหวาดกลัวใด ๆ

(ข) ดำเนินการในวิถีทางที่เคารพสิทธิของพรรคการเมืองอื่น ๆ เคารพสิทธิของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และสมาชิกคนอื่น ๆ ของชุมชน

(ค) เคารพในเสรีภาพของสื่อมวลชน ในการนำเสนอผลงานนักการเมืองและให้ข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน

(ง) ยินดีที่จะช่วยให้แน่ใจว่า พรรคการเมืองทุกพรรคมีเสรีภาพพอเพียงในการเข้าถึงผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคน

(จ) ช่วยให้เห็นใจว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ประสงค์เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีเสรีภาพที่จะกระทำเช่นนั้นได้^{๖๐}

พรรคการเมืองกับการรณรงค์ทางการเมือง (Political Campaign)

^{๖๐} ศุภยศึกษาและพัฒนาสันติวิธี, จรรยาบรรณสำหรับพรรคการเมืองและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่เป็นประชาธิปไตย, International IDEA, (มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๔), หน้า ๒๑.

การรณรงค์ทางการเมืองนับได้ว่าเป็นภารกิจหน้าที่หนึ่งที่พรรคการเมืองที่ดีควรต้องปฏิบัติอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นช่วงก่อนการเลือกตั้ง หรือหลังจากการเลือกตั้งก็ตาม โดยที่พรรคการเมืองจะทำหน้าที่เป็นเสมือนองค์กรที่จะค้นหาว่ากระบวนการหรือวิธีการใดที่เหมาะสมที่จะดึงดูดหรือโน้มน้าวใจให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้เลือกผู้สมัครจากพรรคตนให้เข้าไปมีที่นั่งในสภาได้มากที่สุด พร้อมทั้งต้องรักษาภาพลักษณ์ที่ดีต่าง ๆ ของพรรคให้ออกสู่สาธารณะอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งยังต้องคอยตรวจสอบความต้องการของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่า ณ ปัจจุบันเขามีความต้องการอย่างไร^{๒๑} และนำความต้องการเหล่านั้นมาแปลงเป็นนโยบายพรรค (Political Policies) ซึ่งวิธีการรณรงค์ทางการเมืองของพรรคการเมืองสามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

๑. การรณรงค์ทางการเมืองผ่านทางสาร (Campaign Message) เป็นการรณรงค์ที่พรรคการเมืองจะจัดเตรียมสารและวาทะทางการเมืองซึ่งต้องแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องระหว่างความคิด จุดยืน และตัวตนของผู้สมัครรับเลือกตั้งกับนโยบายของพรรค และจำต้องเผยแพร่สารและวาทะทางการเมืองต่าง ๆ ออกสู่สาธารณะอย่างเป็นประจำ เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งรู้สึกประทับใจ อีกทั้งพรรคและผู้สมัครรับเลือกตั้งยังต้องคอยเตรียมสาร และวาทะทางการเมืองเพื่อตอบโต้พรรคการเมืองคู่แข่งที่พยายามจะโจมตีสาร หรือวาทะทางการเมืองของผู้สมัครพรรคตรงกันข้ามด้วยการชูนโยบายที่ดีกว่า หรือต้องคอยพยายามเตรียมการตั้งรับกับคำถามอันเกี่ยวกับพฤติกรรม บุคลิกลักษณะต่าง ๆ ของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองคู่แข่ง ด้วยข้อความที่สั้นได้ใจความและสามารถจะแสดงถึงด้านลบของอีกฝ่ายได้อย่างรวดเร็ว ตัวอย่างเช่น การเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาปี ค.ศ. ๒๐๐๘ ผู้ลงสมัครชิงตำแหน่งประธานาธิบดี ใช้สารที่สื่อเน้นให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเห็นถึงความรักในชาติอเมริกัน (Patriotism) กับประสบการณ์ทางการเมืองที่ยาวนาน (Political Experience) ต่อมาก็ได้เปลี่ยนสารเป็น "ผู้ที่มีความคิดเป็นอิสระ (Maverick)" ทางด้านบารัค โอบามา (Barack Obama) ผู้แข่งขัน ได้ใช้สารคำว่า "เปลี่ยน (Change)" เพียงคำเดียวเพื่อโจมตีสารทางการเมืองของ นายจอห์น แม็กเคน ทั้งหมด

๒. การเงินกับการรณรงค์ทางการเมือง (Campaign Finance) การรณรงค์ทางการเมืองที่ดีสามารถทำให้พรรคการเมืองมีเงินทุนเพิ่มขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่อไป ด้วยการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องออกพบปะสาธารณชน หรือกลุ่มผลประโยชน์อยู่เป็นประจำและหากสาร วาทะทางการเมือง หรือนโยบายของพรรคประทับใจผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือกลุ่มผลประโยชน์ พวกเขาจะบริจาคเงินให้แก่พรรคการเมืองเพื่อสนับสนุนพรรคที่เขาชื่นชอบ

๓. การรณรงค์ทางการเมืองยุคใหม่ ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า พรรคการเมืองได้นำเทคนิคทางการบริหารธุรกิจมาใช้ในการรณรงค์ทางการเมืองอย่างแพร่หลาย ลักษณะของโครงสร้างองค์กรพรรคการเมือง การดำเนินการบริหารพรรคต่าง ๆ มีสภาพไม่แตกต่างจากบริษัท หากแต่เพียงอย่างเดียว คือตัวสินค้า เพราะพรรคการเมืองจะขายนโยบายและผู้สมัครให้แก่ประชาชน ดังนั้นในการรณรงค์ทางการเมืองพรรคการเมืองจึงมีการจัดตั้งทีมรณรงค์ทางการเมือง

^{๒๑}นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, พรรคการเมืองกับการรณรงค์ทางการเมือง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=พรรคการเมืองกับการรณรงค์ทางการเมือง> [๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๖].

(Political Consultants and the Campaign's Staff) เช่นเดียวที่มชชย ประกอบกับการใช้เทคนิค การตลาดทางการเมือง (Political Marketing) อาทิ การสร้างภาพลักษณ์ในตัวพรรค (Brand Royalty) นโยบายและผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละคน ให้ตรงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งด้วยการทำโพลล์ สํารวจว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องการสิ่งใด ปรับภาพลักษณ์ให้เป็นที่สะดุดใจและสร้างให้เกิดความ ประทับใจทันทีเมื่อแรกพบ ปรับสารและวาทะทางการเมืองตลอดจนนโยบายให้เป็นข้อความที่สั้น กระชับและตรงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งทันทีเมื่อได้ยิน โดยการใช้เทคนิคการโฆษณาต่าง ๆ (Advertising and Propaganda) ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ เข้ามาช่วยเสริม อีกทั้งยังมีการจัดตั้งตำแหน่งผู้จัดการส่วนตัวให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคน เพื่อให้ผู้จัดการสามารถ เป็นทั้งผู้ช่วยที่คอยปรับบุคลิก สารและวาทะทางการเมือง ให้คำปรึกษาในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการ องค์กรทางการเมืองเพื่อสร้างความประทับใจให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเมื่อแรกพบเห็น และจัดทำสํารวจ โพลล์ทั้งเพื่อวัดความนิยมในตัวผู้สมัคร วัดความต้องการของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และวัดความนิยมของ ผู้สมัครในพรรคคู่แข่ง (Benchmark) หรือแม้กระทั่งต้องตอบคำถามต่าง ๆ กับสื่อมวลชนแทนผู้สมัคร

๔. เทคนิคการรณรงค์ทางการเมือง มีตั้งแต่เทคนิคแบบเก่า เช่น การเยี่ยมเด็กตาม โรงเรียน พบปะคนชรา ปรากฏตัวในหมู่บ้านเล็ก ๆ (Whistlestop Tour) เดินตลาด เคาะประตูบ้าน ลงหนังสือพิมพ์ ส่งจดหมายไปยังสมาชิกพรรค จัดงานเลี้ยงเชิญสมาชิกพรรคเพื่อเพิ่มผู้สนับสนุน เเชิญหน้ากับผู้สมัครคู่แข่งในที่ต่าง ๆ ไปจนกระทั่งเทคนิคสมัยใหม่ด้วยการเปิดเว็บไซต์ผู้สมัคร ส่ง จดหมายทาง e-mail อันเป็นเทคนิคที่เข้าถึงผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้มากที่สุด เร็วที่สุด และทันสมัยที่สุด หรือการหันไปรณรงค์ทางการเมืองในกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งเล็ก ๆ (Microtargeting) ของสังคม ฯลฯ^{๒๒}

พรรคการเมืองกับการรณรงค์ทางการเมืองในประเทศไทย

ในอดีตการรณรงค์ทางการเมืองเพื่อการหาเสียงเลือกตั้งในประเทศไทยไม่ว่าจะกระทำ โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองยังมีการนำระบบอุปถัมภ์ ผลประโยชน์แลกเปลี่ยน และ ปัจจัยทางสังคม หรือภูมิหลังของบุคคลเป็นหลัก โดยมีได้เห็นความสำคัญหรือมีความเชื่อในสำนึก เหตุผล ทำให้การรณรงค์ทางการเมืองโดยเฉพาะช่วงการเลือกตั้งเป็นการแข่งขันในลักษณะของการ ให้ผลประโยชน์ในรูปของเงินทอง และสิ่งของแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยผ่านระบบอุปถัมภ์ หรือผู้นำใน ชุมชนต่าง ๆ รวมทั้งมีการโจมตีให้ร้ายแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองคู่แข่งด้วยวิธีการต่าง ๆ แต่ อย่างไรก็ดีตาม ภายหลังจากการปฏิรูปการเมือง โดยวางกฎกติกาทางการเมืองใหม่ภายใต้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นต้นมาได้มีการเปลี่ยนแปลง ระบบการเลือกตั้ง อันมีทั้งการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ และการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขต เลือกตั้ง รวมทั้งยังมีคณะกรรมการเลือกตั้ง อันเป็นองค์กรอิสระ เข้ามาทำหน้าที่ควบคุมและจัดการ เลือกตั้ง ทำให้พรรคการเมืองต้องปรับกลยุทธ์ในการรณรงค์หาเสียงและสร้างจุดขายเพื่อหาคะแนน นิยมให้ตนเองมากกว่าแต่ก่อน จึงได้เกิดมิติใหม่ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมือง โดย พรรคการเมืองมีการนำเสนอนโยบายสาธารณะของพรรคการเมืองผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างกว้างขวางมาก

^{๒๒}สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, การสื่อสารกับการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : ประสิทธิ์ แอนด์ พรินติง จำกัด, ๒๕๔๑), หน้า ๒๑-๒๕.

ขึ้น มีการใช้ริเริ่มที่จะนำรูปแบบการณรงค์ทางการเมืองเพื่อหาเสียงเลือกตั้งแบบใหม่ของต่างประเทศมาใช้ ด้วยวิธีการทำการตลาดทางการเมือง (Political Marketing) และคงเป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า พรรคไทยรักไทยเป็นพรรคการเมืองแรก que ประสบความสำเร็จในการรณรงค์หาเสียงเพื่อเลือกตั้งภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๔๐ เป็นต้นมา

ดังนั้นทักวิชาการ ได้กล่าวสรุปไว้ในงานวิจัยเรื่อง “ชนะเลือกตั้งด้วยพลังการตลาด” ว่า พรรคไทยรักไทย ได้นำกรอบแนวคิดการตลาดทางการเมืองทุกชนิดมาใช้ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคมการเมืองไทยทั้งการแบ่งส่วนตลาดผู้เลือกตั้ง (Voter Segmentation) ที่สามารถจำแนกได้ละเอียดชัดเจนและเข้าถึงได้ทุกกลุ่ม การจัดวางตำแหน่งของพรรคและหัวหน้าพรรค (Product Positioning) เป็นตำแหน่งที่แตกต่างและสร้างประโยชน์แก่พรรค ขณะเดียวกันพรรคก็ใช้ส่วนผสมของการตลาด 4Ps อย่างมีประสิทธิภาพโดยการใชการวิจัย (Polling) เป็นตัวนำในการออกแบบผลิตภัณฑ์ (Product) คือ นโยบายที่ตอบสนองความพอใจของผู้เลือกตั้ง และใช้ทั้งการตลาดแบบผลักดัน (Push Marketing) ผ่านกิจกรรมต่าง และการตลาดแบบดึงดูด (Pull Marketing) ผ่านทางสื่อมวลชนอย่างกว้างขวาง โดยมีกลไกของรัฐเป็นตัวสนับสนุนโดยไม่มีข้อจำกัด จากผลการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่พรรคไทยรักไทยได้รับเลือกตั้งสูงถึง ๓๗๗ ที่นั่ง ย่อมเป็นเครื่องยืนยันความสำเร็จของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งภายใต้กรอบการตลาดเป็นอย่างดี หรือตามที่ สุรนันทน์ เวชชาชีวะ ได้กล่าวถึง ลักษณะของโปสเตอร์ แผ่นพับ ใบปลิวว่า “สำหรับสื่อสิ่งพิมพ์ส่วนใหญ่แล้วเราจะชูหน้าหัวหน้าพรรคเป็นหลัก มีคำกล่าวสั้น ๆ ที่หัวหน้าพรรคต้องการสื่อสาร ซึ่งเป็นข้อความสั้น ๆ และสามารถเข้าใจง่าย กินใจหรือโดนใจที่สุด อันเป็นกลยุทธ์เดียวกับการรณรงค์ทางการเมืองด้านสารและวาทะทางการเมืองของสหรัฐอเมริกา^{๖๓}

ความสำเร็จในการนำการตลาดทางการเมืองมาใช้ในการรณรงค์ทางการเมืองเพื่อหาเสียงเลือกตั้งของไทยรักไทยนั้น ส่งผลให้พรรคอื่น ๆ จำต้องปรับกลยุทธ์ในการรณรงค์ทางการเมืองให้ทันต่อกระแสความต้องการของผู้มีสิทธิเลือกตั้งชาวไทย ไม่ว่าจะเป็นพรรคประชาธิปัตย์ด้วยการ RE-BRANDING พรรคประชาธิปัตย์^{๖๔} หรือการปรับใช้เทคนิคการ BRANDING นักการเมืองของพรรคชาติไทย เป็นต้น แนวโน้มในการรณรงค์ทางการเมืองเพื่อหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองไทย^{๖๕}

๑) พรรคการเมืองมีแนวโน้มในการรณรงค์หาเสียง โดยเน้นการประกาศนโยบายสาธารณะแบบประชานิยม ดังเช่นที่ นิยม รัฐมฤต ได้กล่าวว่า “...ทิศทางของพรรคการเมืองไทยในการเลือกตั้งครั้งหน้า จะยังไม่มีอะไรมากไปกว่าการแข่งขัน เพื่อให้ตนเองได้มี ส.ส. มากที่สุด และยุทธวิธีที่หนีไม่พ้นก็คือการใช้จ่ายเงินและระบบอุปถัมภ์ และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การแข่งขันประกาศนโยบายประชานิยม โดยมุ่งหวังที่จะสร้างคะแนนนิยมจากประชาชน”

^{๖๓} นันทนา นันทวโรภาส, ชนะเลือกตั้ง...ด้วยพลังการตลาด, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ขอคิดด้วยคน, ๒๕๔๙), หน้า ๒.

^{๖๔} กาลัญ วรพิทยุต, RE-BRANDING พรรคประชาธิปัตย์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๘), หน้า ๙๔-๙๕.

^{๖๕} เสรี วงษ์มณฑา, BRANDING นักการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : ฐานการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๕.

๒) ประชาชนที่มีความใกล้ชิดกับข้อมูลข่าวสารจะให้ความสำคัญกับนโยบายของพรรคการเมืองมากขึ้น

๓) สื่อมวลชน ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์และอื่น ๆ จะเข้ามามีบทบาทในการรณรงค์ทางการเมืองเพื่อหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองมากขึ้น

๔) เงินยังคงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการรณรงค์ทางการเมืองเพื่อหาเสียงเลือกตั้ง แต่อาจมิใช่ปัจจัยชี้ขาดถึงผลสำเร็จของการเลือกตั้ง เพราะหากใช้จ่ายเงินในทางที่ผิดไม่เป็นไปตามกฎหมายอาจจะถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งได้

๕) จะมีการใช้ข้อมูลสารสนเทศสำหรับวางแผนและดำเนินการในการรณรงค์ทางการเมืองเพื่อหาเสียงเลือกตั้งมากขึ้น เช่น มีการทำแบบสำรวจโพลล์ เพื่อค้นหาความต้องการของประชาชนมากำหนดเป็นนโยบายของพรรคการเมืองเพื่อใช้ในการหาเสียงมากขึ้น รวมทั้งมีการสำรวจความนิยมของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลมาปรับกลยุทธ์ในการรณรงค์ทางการเมืองเพื่อหาเสียงเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพตรงกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีการปรับวาทะทางการเมืองให้สั้น กระชับ เพื่อดึงดูดใจ และให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งประทับใจในช่วงเวลาอันรวดเร็วและตรงจุดความต้องการ

๖) พรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้งจะรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งควบคู่ไปกับการจับจ้องพฤติกรรมการหาเสียงเลือกตั้งของคู่แข่งมากยิ่งขึ้น เพื่อหวังผลในการรณรงค์ ร้องคัดค้านอันจะนำมาสู่การไม่ประกาศผลการเลือกตั้งจาก กก.ต. (กรณีที่ตนเองแพ้การเลือกตั้ง) และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งฝ่ายตรงข้าม (มาตรา ๑๑๔)^{๖๖}

ตารางที่ ๒.๖ การรณรงค์ทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
International IDEA และ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล	การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ต้องปฏิบัติ ดังนี้ ก. เคารพสิทธิและเสรีภาพของพรรคการเมืองอื่น ๆ ทุกพรรค ในการรณรงค์และเผยแพร่ ข. ดำเนินการในวิถีทางที่เคารพสิทธิของพรรคการเมือง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ค. เคารพในเสรีภาพของสื่อมวลชน ง. ยินดีที่จะช่วยให้แน่ใจว่า พรรคการเมืองทุกพรรคมีเสรีภาพในการเข้าถึงผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคน จ. ช่วยให้เห็นใจว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ประสงค์เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมีเสรีภาพดี

^{๖๖} กฤช เอื้อวงศ์, “พรรคการเมืองกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง”, พรรคการเมืองสัมพันธ์, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๔๗) : ๒๗-๓๐.

ตารางที่ ๒.๖ การรณรงค์ทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
นครินทร์ เมฆไตรรัตน์	การรณรงค์ทางการเมืองนับได้ว่าเป็นภารกิจหน้าที่หนึ่งที่พรรคการเมืองที่ดีควรต้องปฏิบัติอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นช่วงก่อนการเลือกตั้ง หรือหลังจากการเลือกตั้ง
สุรพงษ์ โสธนะเสถียร	วิธีการรณรงค์ทางการเมืองของพรรคการเมืองสามารถแบ่งออกได้ ดังนี้ ๑. การรณรงค์ทางการเมืองผ่านทางสาร ๒. การเงินกับการรณรงค์ทางการเมือง ๓. การรณรงค์ทางการเมืองยุคใหม่ ๔. เทคนิคการรณรงค์ทางการเมือง
นันทนา นันทวโรภาส	“ชนะเลือกตั้งด้วยพลังการตลาด” ว่าพรรคไทยรักไทย ได้นำกรอบแนวคิดการตลาดทางการเมืองทุกชนิดมาใช้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคมการเมืองไทยทั้งการแบ่งส่วนตลาดผู้เลือกตั้ง
กัลยา วรวิทย์	ความสำเร็จในการนำการตลาดทางการเมืองมาใช้ในการรณรงค์ทางการเมืองเพื่อหาเสียงเลือกตั้งของไทยรักไทยนั้น ส่งผลให้พรรคอื่น ๆ จำต้องปรับกลยุทธ์ในการรณรงค์ทางการเมืองให้ทันต่อกระแสความต้องการของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
กฤษ เอื้อวงศ์	การปรับใช้เทคนิคการ BRANDING นักการเมืองของพรรคชาติไทย ในการรณรงค์ทางการเมืองเพื่อหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองไทย

๒.๖ การแสดงออกทางการเมือง

การแสดงออกทางการเมือง เช่น การชุมนุมสาธารณะนั้น ถือเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของบุคคล ที่มีอุดมการณ์หรือผลประโยชน์เป็นเป้าหมายร่วมกันและต้องการให้เป้าหมายนั้นบรรลุผลด้วยการเรียกร้องต่อรอง หรือกดดันต่อการกำหนดนโยบาย หรือการบริหารงานตามนโยบายของรัฐ ในทางวิชาการรัฐศาสตร์ เรียกการรวมกลุ่มบุคคลเช่นนี้ว่ากลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) หรือกลุ่มกดดัน (Pressure Group) ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของผู้คนที่มีความหมายเชิงผลประโยชน์หรือเชิงค่านิยม เป็นองค์กรที่เกิดขึ้นจากความสมัครใจรวมตัวกันของปัจเจกบุคคลแสดงออกซึ่งเจตจำนงให้ผู้กำหนดนโยบายแห่งรัฐได้รับรู้วัตถุประสงค์ของกลุ่ม และพยายามผลักดันให้วัตถุประสงค์นั้นเกิดเป็น

นโยบาย หรือนำไปสู่การปฏิบัติทั้งนี้ ด้วยการกดดันทั้งทางตรงและทางอ้อมดังเช่นการจัดการชุมนุมสาธารณะ เป็นต้น ดังที่ได้กล่าวแล้ว กลุ่มผลประโยชน์ หรือกลุ่มกดดัน) จึงเป็นสถาบันการเมืองที่มีบทบาทในการประสานความต้องการของมวลชนผู้เป็นสมาชิกของกลุ่มกับฝ่ายบริหารซึ่งมีหน้าที่กำหนดนโยบายแห่งรัฐและกำกับการปฏิบัติตามนโยบายตามที่กำหนดไว้ตลอดจนประสานกับฝ่ายนิติบัญญัติในการตรากฎหมายอย่างเหมาะสมตามหลักนิติรัฐ จึงเห็นได้ว่า กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันนี้ ถือเป็นภาพสะท้อนของสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการแสดงออกซึ่งความต้องการของตน (Freedom of Expression) ที่ควบคู่กันมา กับสิทธิในการรวมกลุ่มหรือจัดตั้งกลุ่ม (Freedom of Organization) ของตนเอง อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย^{๖๗}

พฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองนั้นประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกของตนเอง มีสิทธิที่จะวิพากษ์วิจารณ์ได้แต่อย่างไรก็ตามทุกอย่างควรจะเป็นไปในทางสร้างสรรค์ไม่เกินขอบเขตและคำนึงถึงผลของการแสดงออกทางการเมืองนั้นว่าจะส่งผลกระทบต่อสังคมหรือไม่พฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมจึงเป็นการแสดงสิทธิของบุคคลที่ถูกต้องในวิถีทางที่ไม่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่นเป็นการแสดงความรู้สึกความคิดและความเชื่อของตนออกมาอย่างตรงไปตรงมาและจริงใจ^{๖๘} ในการชุมนุมทางการเมืองนั้น แต่ละกลุ่มผู้ชุมนุมต้องมีประเด็นหรือเงื่อนไขทางการเมืองก่อนเสมอ ดังนั้น องค์ประกอบแรก คือ เงื่อนไขและข้อเรียกร้องในการชุมนุมต้องชัดเจน และต้องเป็นที่ยอมรับของกลุ่มผู้ชุมนุมนั้น ๆ ซึ่งเงื่อนไขก็อาจสามารถปรับเปลี่ยนหรือแก้ไข โดยแต่สถานการณ์ทางการเมือง ซึ่งแกนนำในการชุมนุมต้องมีประสบการณ์ในการจัดการชุมนุมหรือไม่ก็มีความรู้ความเข้าใจการเมือง เพราะแกนนำในการชุมนุมนั้นส่งผลอย่างมาก ในการประสบความสำเร็จในการปลุกกระตือรือร้น และการชุมนุมนั้นด้วย แกนนำมีส่วนสำคัญในการวางแผน กำหนดกลยุทธ์ การเคลื่อนไหว การบริการจัดการตลอดทางชุมนุม สามารถสร้างความไว้วางใจกับกลุ่มผู้ชุมนุม

โดยในการชุมนุมในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๓ หรือในปัจจุบัน การออกมาชุมนุมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ มีการใช้กลยุทธ์ในการจัดการชุมนุมที่สร้างสรรค์มากขึ้น โดยแตกต่างจากการชุมนุมในช่วงก่อน กล่าวคือ ได้มีการชุมนุมของกลุ่มต่าง ๆ ที่อยากเปลี่ยนแปลงประเทศไปในทิศทางที่ดีขึ้น เช่น กลุ่มของ “นักเรียนเลว กลุ่มรักร่วมเพศ หรือ LGBTQ + กลุ่มเยาวชนปลดแอก กลุ่มธรรมศาสตร์ และการชุมนุม” ฯลฯ ที่ได้ออกแบบการชุมนุมแตกต่างกันออกไปอย่างสร้างสรรค์และปราศจากความรุนแรง

เสรีภาพในการชุมนุมเป็นหัวใจสำคัญ ของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการที่จะให้ประชาชนได้ออกมาแสดงความคิดเห็นทางการเมือง อีกทั้งเพื่อเปิดโอกาสให้มีการเรียกร้องความต้องการบอกเล่าความทุกข์ร้อน อีกทั้งรัฐมีหน้าที่ในการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน ในบางครั้งรัฐก็ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทันทั่วถึง ทำให้ประชาชนออกมาเรียกร้องสิทธิในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการชุมนุมประท้วง การชุมนุมเป็นหลักสำคัญอย่างหนึ่งที่เสริมสร้างเสถียรภาพภาพของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

^{๖๗} อภิญา รัตนมงคลมาส, “กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน”, เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย, (นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๗), หน้า ๑๙๒-๑๙๕.

^{๖๘} Jakubowski, An Introduction to Assertive Training Procedures for Woman, (Washing, D.C.: American Personal and Guidance Association, 1973), p. 28.

ซึ่งเสรีภาพทางความคิดไม่ได้มีแค่การเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว แต่หากการชุมนุมประท้วงก็ถือว่าเป็นเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมือง

การชุมนุมทางการเมืองจึงเป็น “เครื่องแสดงออกซึ่งเจตจำนงอย่างเสรีของพลเมือง” ซึ่งเป็นสิทธิเสรีภาพอันเนื่องมาจากศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ประการหนึ่ง ที่ได้รับรองการชุมนุมโดยสงบ (Peaceful Assembly) ทั้งหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศและรัฐธรรมนูญของประเทศที่มีความเป็นประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม มักเกิดปัญหาการตีความว่าการชุมนุมทางการเมืองในลักษณะอย่างไรจึงจะถือเป็นการชุมนุมโดยสงบ การจัดระเบียบการใช้สิทธิเสรีภาพในด้านนี้ของพลเมืองให้ดำเนินควบคู่กันไปได้อย่างเหมาะสมกับบริบททางสังคมและหลักนิติธรรม จึงมีความสำคัญจำเป็นทั้งในทางความคิดฐานรากทางการเมืองและการปฏิบัติของรัฐต่อประชาชน^{๒๙}

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง “สิทธิในการชุมนุมโดยสงบ” ใน มาตรา ๒๑ ว่า “สิทธิในการชุมนุมโดยสงบย่อมได้รับการรับรอง การจำกัดการใช้สิทธินี้จะกระทำมิได้ นอกจากจะกำหนดโดยกฎหมายและเพียงพอที่จำเป็นสำหรับสังคมประชาธิปไตยเพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของชาติ หรือความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อย การสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชน หรือการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัย สาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

ทำไมจึงเกิดการชุมนุมประท้วงขึ้น อาจสรุปถึงสาเหตุของการชุมนุมประท้วงได้ ดังนี้

๑. การขาดความศรัทธาต่อระบบการเมืองกล่าวคือถ้าเมื่อใดประชาชนขาดความศรัทธาต่อระบบการเมืองที่เป็นอยู่ เช่น ไม่พอใจผู้นำ ขาดความเชื่อถือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมีความคิดว่าบุคคลเหล่านี้พยายามกอบโกยผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าจะดูแลผลประโยชน์ของประชาชน สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การขาดความไว้วางใจ ผลก็คือ ประชาชนจะไม่เรียกร้องภายในแบบแผนประชาธิปไตย แต่จะหันไปใช้วิธีการนอกแบบมากขึ้น ซึ่งได้แก่การประท้วงเพื่อให้รัฐบาลหรือผู้รับผิดชอบได้ตระหนัก

๒. ความไม่พอใจในการบริหารงานของรัฐบาลหรือระบบราชการที่ล่าช้า (Political Dissatisfaction) ไม่ค่อยตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ได้เพิ่มพูนความไม่พอใจของประชาชนมากขึ้น

๓. สมรรถนะทางการเมืองในการตอบสนองความต้องการของประชาชน การพัฒนาสถาบันการเมืองในระดับต่ำ สถาบันการเมืองไม่มีสมรรถนะที่จะตอบสนองความต้องการของ

^{๒๙} ยุทธพร อิศรชัย, การชุมนุมทางการเมือง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การชุมนุมทางการเมือง>, [๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๖].

ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ความรุนแรงของประชาชนจะยิ่งเพิ่มมากขึ้น จนนำไปสู่การไร้เสถียรภาพทางการเมืองในที่สุด^{๗๐}

การแสดงออกทางการเมือง ที่จะทำให้เกิดความประสบความสำเร็จ จำเป็นที่ต้องมีกลยุทธ์ที่ดีในการชุมนุมเคลื่อนไหว ทั้งนี้ตลอดการชุมนุมที่ผ่านมา สามารถสรุปรูปแบบและวิธีการได้คือ การเคลื่อนไหวมวลชนที่เป็นระบบ โดยเฉพาะการนำมวลชนเคลื่อนที่ไปยังจุดสำคัญต่าง ๆ ซึ่งในการจัดการชุมนุมครั้งแรก ๆ พบว่าจะมีการจัดการชุมนุมอยู่ในพื้นที่ตั้ง ซึ่งการชุมนุมลักษณะนี้ง่ายต่อการจัดการด้านการรักษาความปลอดภัย และยังไม่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นในสังคม แต่การเคลื่อนไหวมวลชนก็เป็นอีกกลยุทธ์ที่ถูกนำมาใช้เพื่อเพิ่มแรงกดดันต่อข้อเรียกร้องที่มีต่อฝ่ายผู้ถืออำนาจรัฐรวมถึงเพื่อปลุกเร้าผู้ชุมนุมให้มี ความตื่นตัวอยู่เสมอทั้งนี้ในการชุมนุมของแต่ละกลุ่มที่ผ่านมาใช้เวลาค่อนข้างนาน ทำให้ทั้ง ทรัพยากรคน ทรัพยากรอื่น ๆ ลดลงตามระยะเวลา จึงมีการใช้กลยุทธ์การสร้างวาทกรรมซึ่งส่งผลต่อจิตใจของผู้ร่วมชุมนุม และอีกกลยุทธ์ที่ถูกนำมาใช้ในช่วงการชุมนุมเคลื่อนไหว คือ การรวมตัวแสดงพลังซึ่งเป็นกลยุทธ์การแสดงให้เห็นถึงความต้องการโดยมีความผูกโยงความสัมพันธ์ในด้านจำนวนและความชอบธรรมในการชุมนุมการสร้างวาทกรรมก็เป็นอีกกลยุทธ์ที่ถูกนำมาใช้ซึ่งง่ายต่อการทำความเข้าใจของผู้ชุมนุมและสังคมโดยทั่วไป รวมถึงการสื่อสารกับมวลชนที่สนับสนุน สังคมโดยทั่วไปโดยอาศัยช่องทางต่าง ๆ และการสร้างสถานการณ์เพื่อประโยชน์ต่อการชุมนุม^{๗๑}

ลักษณะและวิธีการของเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชน อาจแบ่งได้ ๒ ลักษณะ คือ

๑. การชุมนุมสาธารณะ (Assembly) คือ การรวมกลุ่มรวมตัวกันของประชาชน เพื่อแสดง ความคิดเห็นที่ขัดแย้งหรือสนับสนุนต่อรัฐบาล หรือเรียกร้องขอความเป็นธรรมจากรัฐ โดยการชุมนุมจะต้องชุมนุมในที่สาธารณะกลางแจ้งอยู่กับที่ไม่มีการเคลื่อนย้ายไปมา และจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่สุจริตไม่ก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมืองไม่ขัดต่อหลักการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

๒. การเดินขบวน (Demonstration) คือ การชุมนุมสาธารณะที่มีการเดินขบวนไปตามท้องถนน และเคลื่อนย้ายการชุมนุมไปในสถานที่ต่าง ๆ โดยมีการถือป้ายเรียกร้อง ป้ายประท้วง ซึ่งการเดินขบวนจะต้องไม่ขัดต่อหลักความสงบของประชาชนที่จะใช้ทางสาธารณะและต้องไม่ขัดต่อหลักความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หรืออาจใช้ความคิดสร้างสรรค์ที่ทำให้การชุมนุมนั้นไม่เครียดและเสียตราบาปได้แบบเจ็บแสบ

โดยการชุมนุมในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ที่มีการชุมนุมประท้วงรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งถือว่าเป็นการชุมนุมของคนรุ่นใหม่เพราะผู้ที่เข้าร่วมชุมนุมส่วนใหญ่เป็นนิสิต นักศึกษา หรือมี แม้กระทั่งเด็กนักเรียนมัธยมเข้าร่วมชุมนุมด้วย ถึงแม้จะมีประชาชนวัยอื่น ๆ เข้าร่วมด้วย แต่แกนนำก็ยังเป็นนักศึกษา โดยการชุมนุมในครั้งนี้ เป็นการชุมนุมที่แตกต่างจากการชุมนุมที่เคยมีใน

^{๗๐} ศิริชัย โชติรัตน์, “สถานภาพและแนวโน้มการชุมนุมเรียกร้องของราษฎรและกลุ่มพลัง”, เอกสารวิจัยส่วนบุคคล หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๔๐, ๒๕๔๐.

^{๗๑} ยรรยง ผิวผ่อง และ ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธ, “การจัดการชุมนุมทางการเมือง”, วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘) : ๒๕.

ประวัติศาสตร์ไทยเพราะว่าได้มีการนำสัญลักษณ์จากภาพยนตร์ การแต่งเพลงล้อเลียน การใช้แอปพลิเคชัน การนัดหมายการชุมนุมอย่างรวดเร็ว การใช้คำศัพท์ที่แปลกใหม่ที่รู้จักในกลุ่มผู้ชุมนุม มาใช้ในการชุมนุม ดังนี้

๑. สัญลักษณ์ ๓ นิ้ว การชู ๓ นิ้ว (นิ้วชี้, นิ้วกลาง, นิ้วนาง) โดยมีการกล่าวว่า สัญลักษณ์นี้มาจากภาพยนตร์ที่ชื่อว่า “The Hunger Games” ที่มีตัวละครเอกของเรื่องได้มีการชู ๓ นิ้ว เพื่อให้ความหมายให้มีความหมายว่า ขอขอบคุณ, สรรเสริญ และลาก่อน ซึ่งถูกใช้ในการต่อต้านอำนาจของผู้นำ แต่ในอีกด้านรัฐบาลไทยได้ทำการโพสต์ข้อความลงทางโซเชียลมีเดีย ผ่านแอคเคาน์ ของศูนย์ปฏิบัติการนายกรัฐมนตรี ว่าการชูสัญลักษณ์ ๓ นิ้ว หมายความว่า การปฏิญาณของลูกเสือ ๓ ข้อ คือ จงรักภักดี ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์แต่อย่างใดก็ตามที่มาของสัญลักษณ์ ๓ นิ้วที่ แท้จริงนั้นเกิดขึ้นจากประวัติศาสตร์การปฏิวัติฝรั่งเศส ในช่วงปีคริสต์ศักราช ๑๗๘๙-๑๗๙๔ ซึ่งมี ความหมายว่า “เสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพ” ซึ่งถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ปี ค.ศ. ๑๙๔๖ และ ค.ศ. ๑๙๕๘

๒. การแต่งเพลงล้อเลียน มีการเริ่มต้นมาจากการจัดกิจกรรม “วิ่งกันนะแสมทาร์” ที่บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยของกลุ่มเยาวชน เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๓ โดยมีการใช้เพลงประกอบการ์ตูนเรื่องแสมทาร์ ถูกนำมาดัดแปลงเนื้อเพลงที่มีเนื้อหาตอนหนึ่งว่า “อาหารที่ชอบที่สุดคือเงินภาษีประชาชน ยุบสภา ยุบสภา ยุบสภา” พร้อมกับการเดินรอบอนุสาวรีย์ ประชาธิปไตยถือเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นว่าการเมืองไทยตกอยู่ในวัฏจักรของความล้มเหลว เสมือนแสมทาร์ที่วิ่งวนอยู่ในวงล้อและกลุ่มผู้ชุมนุมมีความต้องการที่จะทำลายวงล้อดังกล่าวนี้

๓. การใช้แอปพลิเคชันสำหรับการชุมนุม โดยโปรแกรมที่ว่า คือ Telegram ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ใช้สื่อสารข้อมูลของกลุ่มเยาวชนปลดแอก โดย Telegram ถือกำเนิดขึ้นที่ประเทศรัสเซีย ใช้สำหรับการรับ-ส่งข้อความนิยมใช้ในกลุ่มต่อต้านรัฐบาลในหลายประเทศ มักจะใช้ในการนัดหมายเดินขบวนประท้วงหรือในบรรดาการต่อต้านรัฐบาลซึ่ง Telegram เป็นแอปพลิเคชันป้องกันข้อมูลรั่วไหลได้ดีเยี่ยม

๔. การใช้คำศัพท์แปลกใหม่ ซึ่งจะเป็นคำศัพท์ที่ถูกคิดค้นขึ้นมาเพื่อใช้ในการชุมนุม ของคนรุ่นใหม่ ยกตัวอย่างเช่น

๔.๑) เกียม แปลว่า เตรียม เป็นคำกริยาที่แสดงถึงการเตรียมพร้อมต่อสถานการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น

๔.๒) แกง, แกงหม้อใหญ่ แปลว่า แกง คือ การกลั่นแกล้ง แกงหม้อใหญ่ คือ การกลั่นแกล้งแบบรุนแรง

๔.๓) แกงเทโพ แปลว่า การแกล้งตำรวจซึ่งมาจาก แกง คือ การกลั่นแกล้ง เท คือ เททิ้ง โพ คือ โปlice หรือ ตำรวจ

๔.๔) ปฏิบัติการจึก แปลว่า การสับขาหลอกถือเป็นการวางกลยุทธ์การต่อสู้ การวางเกม การวางหมาก ในมือของคณะราษฎร

๔.๕) นาดาดา โรมานอฟ แปลว่า สายลับที่มาสังเกตการณ์ในมือของเหล่าผู้ชุมนุม นาดาดา โรมานอฟ คือ ฮีโร่ในภาพยนตร์เรื่อง Black Widow

๔.๖) CIA และหน่วยเคลื่อนที่เร็ว แปลว่า รถเซ็นฟ่วงขายของ รถลูกชิ้น รถ ปลาหมึก และอื่น ๆ ที่ทราบข่าวการมีมือบก่อนใคร

๔.๗) เบปป์คริสตัล แปลว่า กลุ่มผู้เข้าร่วมการชุมนุม หรือ คณะราษฎร

๔.๘) วันนี้กินข้าวที่ไหน แปลว่า วันนี้จะมีมือบที่ไหน

๔.๙) FBI แปลว่า Food & Beverage Institute คือ กลุ่มหน่วยงานที่สนับสนุนน้ำ และอาหารภายในมือบ

๔.๑๐) มือคค่า หรือ กาแฟ แปลว่า กลุ่มตำรวจ

๕. การใช้กลยุทธ์การชุมนุมแบบใหม่ เป็นการเน้นการใช้กลยุทธ์ที่เรียกว่า “Flash mob” หรือการรวมตัวชั่วพริบตา จากนั้นก็สลายตัว มักจะทำเพื่อจุดประสงค์การบันเทิง การล้อเลียน การแสดงออกทางศิลปะ และการแสดงออกทางการเมือง^{๗๒}

สรุปได้ว่า การแสดงออกทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ นั้น ได้สร้างและเปลี่ยนแปลงความคิดที่ว่า การชุมนุมต้องมีความรุนแรงเหมือนการชุมนุมทางการเมืองในยุคก่อน ไม่จำเป็นต้องใช้ความรุนแรง และจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่สุจริตไม่ก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมือง ไม่ขัดต่อหลักการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หากแต่มีการปราศรัยประณอมและใช้เหตุผล ดูแบบอย่างได้จากการชุมนุมในปัจจุบัน ที่มีการใช้วิธีและกลยุทธ์ที่แปลกใหม่เพื่อให้การชุมนุมเป็นแบบกิจกรรมสันติภาพ ดังที่จะกล่าวได้ว่าการชุมนุมของคนรุ่นใหม่ในครั้งนี้เป็นการชุมนุมที่สร้างสรรค์และปราศจากความรุนแรง ใช้กิจกรรมมาทำให้ไม่เครียด แต่เสียดสิริรัฐบางอย่างเจ็บแสบ ได้แก่ ๑) การใช้สัญลักษณ์ ๓ นิ้ว ๒) การแต่งเพลงล้อเลียน ๓) การใช้แอปพลิเคชันสายรับการชุมนุม ๔) การใช้คำศัพท์ที่แปลกใหม่ และ ๕) การใช้กลยุทธ์ในการชุมนุมที่แปลกใหม่

ตารางที่ ๒.๗ การแสดงออกทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
อภิญา รตนมงคลมาศ	การแสดงออกทางการเมือง เช่น การชุมนุม สาธารณะนั้น ถือเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของบุคคล ที่มีอุดมการณ์หรือผลประโยชน์เป็นเป้าหมายร่วมกันและต้องการให้เป้าหมายนั้นบรรลุผลด้วยการเรียกร้อง ต่อรอง หรือกดดันต่อการกำหนดนโยบาย หรือการบริหารงานตามนโยบายของรัฐ

^{๗๒}อำนาจ ออาจหาญ, “การแสดงออกทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ของพลเมืองยุคใหม่”, วารสารสันติสุขปริทรรศน์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๔) : ๒๓-๓๒.

ตารางที่ ๒.๗ การแสดงออกทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Jakubowski	การแสดงออกทางการเมืองนั้นประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะแสดงความคิด ความรู้สึกของตนเอง มีสิทธิที่จะวิพากษ์วิจารณ์ได้แต่อย่างไรก็ตามทุกอย่างควรจะเป็นไปในทาง สร้างสรรค์ไม่เกินขอบเขตและคำนึงถึงผลของการแสดงออกทางการเมืองนั้นว่าจะส่งผลกระทบต่อ สังคมหรือไม่พฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมจึงเป็นการแสดงสิทธิของบุคคลที่ถูกต้องในวิถีทางที่ไม่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่นเป็นการแสดงความรู้สึก ความคิด และความเชื่อของตนออกมาอย่างตรงไปตรงมาและจริงใจ
ยุทธพร อิศรชัย	การชุมนุมทางการเมืองจึงเป็น “เครื่องแสดงออกซึ่งเจตจำนงอย่างเสรีของพลเมือง” ซึ่งเป็นสิทธิเสรีภาพอันเนื่องมาจากศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ประการหนึ่ง ที่ได้รับรองการชุมนุมโดยสงบ
ศิระชัย โชติรัตน์	สาเหตุของการชุมนุมประท้วงได้ ดังนี้ ๑. การขาดความศรัทธาต่อระบบการเมือง กล่าวคือถ้าเมื่อใดประชาชนขาดความศรัทธาต่อ ระบบการเมืองที่เป็นอยู่ ๒. ความไม่พอใจในการบริหารงานของรัฐบาล หรือระบบราชการที่ล่าช้า ๓. สมรรถนะทางการเมืองในการตอบสนองความต้องการของประชาชน การพัฒนา สถาบันการเมืองในระดับต่ำ
ยรรยง ผิว ผ่อง และ ศุภวัฒนากร วงศ์ธนวิสุ	การรวมตัว แสดงพลังซึ่งเป็นกลยุทธการแสดงให้ เห็นถึงความต้องการโดยมีความผูกโยงความสัมพันธ์ใน ด้าน จำนวนและความชอบธรรมในการชุมนุมการสร้างวาทกรรมก็เป็นอีกกลยุทธที่ถูกนำมาใช้ซึ่งง่ายต่อการทำ ความเข้าใจของผู้ชุมนุมและสังคมโดยทั่วไป

ตารางที่ ๒.๗ การแสดงออกทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
อำนาจ อาภาฉาย	การชุมนุมของคนรุ่นใหม่ ๑. สัญลักษณ์ ๓ นิ้ว การชู ๓ นิ้ว ๒. การแต่งเพลงล้อเลียน ๓. การใช้แอปพลิเคชันสำหรับการชุมนุม ๔. การใช้คำศัพท์แปลกใหม่ ๕. การใช้กลยุทธ์การชุมนุมแบบใหม่

๒.๗ ข้อมูลบริบทที่เรื่อง

การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภออินทนิคมพัฒนาแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น ๔ ตำบล ๓๐ หมู่บ้าน^{๗๓} ดังนี้

ตารางที่ ๒.๘ การแบ่งพื้นที่การปกครองอำเภออินทนิคมพัฒนาออก ๔ ตำบล ๓๐ หมู่บ้าน

ตำบลในอำเภออินทนิคมพัฒนา	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
๑ ตำบลนิคมพัฒนา	๗ หมู่บ้าน	๑๓,๑๘๑
๒ ตำบลมาบข่า	๘ หมู่บ้าน	๑๑,๑๔๕
๓ ตำบลพนานิคม	๘ หมู่บ้าน	๖,๕๖๔
๔ ตำบลมะขามคู่	๗ หมู่บ้าน	๑๒,๙๒๐
รวม	๓๐ หมู่บ้าน	๔๓,๘๑๐

แผนภาพที่ ๒.๑ การแบ่งพื้นที่การปกครองอำเภออินทนิคม

^{๗๓}วิกิพีเดีย, อำเภออินทนิคมพัฒนา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki> [๑ กรกฎาคม ๒๕๖๖].

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ในปี ๒๕๖๖ ถือว่าเป็นการเลือกตั้งครั้งใหญ่ของไทยในรอบ ๔ ปี และจะเป็นการเลือกตั้งเพื่อจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่หลังจากการประกาศยุบสภา ระยองน่าอยู่จะพามาข้อมูลสำหรับการเลือกตั้งปี ๒๕๖๖ ในครั้งนี้ ก่อนอื่นเราต้องขออธิบายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ส.ส. ประจำปี ๒๕๖๖ ว่ามีความสำคัญอย่างไร

การแบ่งเขตเลือกตั้งปี ๒๕๖๖ ในจังหวัดระยอง

การแบ่งเขตเลือกตั้งปี ๒๕๖๖ คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดระยองมีมติแบ่งเขตเลือกตั้งปี ๒๕๖๖ ใหม่ ทำให้จังหวัดระยองมี ส.ส. เขตของจังหวัดจากเดิม ๔ เขต เป็น ๕ เขต ซึ่งในแต่ละเขตจะถูกแบ่ง อำเภอพัฒนา ประกอบด้วย ๒ เขตการเลือกตั้ง คือ เขตการเลือกตั้งที่ ๑ และเขตการเลือกตั้งที่ ๔ ดังรายละเอียด

เขตเลือกตั้งที่ ๑

- อำเภอเมืองระยอง เฉพาะเทศบาลเมืองมาบตาพุด, เทศบาลตำบลเนินพระ, เทศบาลตำบลทับมา, เทศบาลตำบลน้ำคอก, ตำบลนาตาขวัญและตำบลบ้านแลง

- อำเภอพัฒนา เฉพาะเทศบาลเมืองมาบตาพุด

- อำเภอพัฒนา เฉพาะตำบลตาขัน

เขตเลือกตั้งที่ ๔

- อำเภอวังจันทร์ ทั้งหมด

- อำเภอพัฒนา ยกเว้นตำบลตาขัน

- อำเภอปลวกแดง ยกเว้นตำบลแม่น้ำคู่

กิจกรรมทางการเมือง ในจังหวัดระยอง

ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดระยอง ประกาศเจตนารมณ์ต่อต้านการทุจริตในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต่อหน้ารูปหล่อหลวงปู่ทิม วัดละหารไร่ ในกิจกรรมการแสดงสัญลักษณ์สาบานปฏิญาณตนในการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์ ณ วัดละหารไร่ (วัดหลวงปู่ทิม) อ.บ้านค่าย จ.ระยอง โดยมีผู้ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ของจังหวัดระยองผู้ช่วยในการหาเสียงเลือกตั้ง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมประกาศเจตนารมณ์ต่อต้านการทุจริต

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดระยอง ได้จัดกิจกรรมประชุมผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามโครงการสร้างกลไก ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง การเลือกตั้ง กิจกรรมการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ในการจัดกิจกรรมดังกล่าวผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เข้าร่วมประชุมสรุปความเห็น และมีมติร่วมกัน

กัณหาให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดระยอง จัดให้มีกิจกรรมเพิ่มเติม เพื่อแสดงสัญลักษณ์ปฏิญาณตนในการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์^{๗๔}

เพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้ช่วยในการหาเสียงเลือกตั้ง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญของการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมือง และใช้สิทธิเลือกตั้ง ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปอย่างสุจริตและเที่ยงธรรม ลดปัญหาความขัดแย้งในการเลือกตั้ง ไม่กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง ไม่มีการซื้อสิทธิขายเสียง และไม่ใส่ร้ายป้ายสี ซึ่งกันและกัน โดยพระครูวิจิตรธรรมภาณี (หลวงพ่อย) เจ้าอาวาสวัดละหารไร่ ได้ให้ศีลให้พรประพรมน้ำมนต์ให้กับผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) จากนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้ช่วยในการหาเสียงเลือกตั้ง ผู้สนับสนุน ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด ร่วมกันปฏิญาณตนแสดงสัญลักษณ์ในการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์ต่อหน้ารูปหล่อหลวงปู่ทิม ณ วัดละหารไร่ อ.บ้านค่าย จังหวัดระยอง^{๗๕}

กิจกรรมเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปแบบแบ่งเขต จังหวัดระยอง และเป็นสักขีพยาน การกล่าวคำสาบานปฏิญาณตนในการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์ โดย กกต. ระยอง จัดให้ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) แบบแบ่งเขต จังหวัดระยอง ได้รับความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการเลือกตั้ง และสาบานปฏิญาณตนในการเลือกตั้งเชิงสมานฉันท์

กิจกรรมในวันนี้ ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้ช่วยในการหาเสียงเลือกตั้ง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญ ของการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการสร้างจิตสำนึก การมีส่วนร่วมทางการเมือง และใช้สิทธิเลือกตั้ง ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปอย่างสุจริตและเที่ยงธรรม ลดปัญหาความขัดแย้งในการเลือกตั้ง ไม่กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง ไม่มีการซื้อสิทธิขายเสียงและไม่ใส่ร้ายป้ายสีซึ่งกันและกัน

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง” ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

^{๗๔} กรมประชาสัมพันธ์, ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดระยอง ทั้ง ๕ เขต ประกาศเจตนางานต่อต้านการทุจริตในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG230410175300751> [๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖].

^{๗๕} อปท.นิวส์, ระยองการเมืองมั่นคง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG190219173134623> [๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖].

๒.๘.๑ งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง” ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

จินตนา กะตากุล ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนศึกษาเฉพาะกรณี หมู่ที่ ๔ ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบว่า ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ๒. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ที่มีระดับอายุต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ที่มีระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และ ๓. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนมีดังนี้ ประชาชนมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นยังไม่มากเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองน้อย ตลอดจนประชาชนมีส่วนร่วมในการหารณรงค์หาเสียงเลือกตั้งน้อย ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น^{๗๖}

พระทรงวุฒิ ขาดเมธิ (รัตนะ) ได้วิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลางานการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ระดับการกล่อมเกลางานการเมืองของประชาชน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านดังนี้ ด้านทัศนคติแบบประชาธิปไตย ด้านความรู้ทางการเมือง ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ด้านทัศนคติทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ๒. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการกล่อมเกลางานการเมือง ด้านการได้รับความรู้ทางการเมือง ประชาชนได้รับความรู้ทางการเมือง หรือข้อมูลข่าวสารทางการเมือง จากเจ้าหน้าที่ของรัฐน้อย การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ประชาชนไม่ค่อยเข้าถึงสื่อได้มากเท่าที่ควรเพิ่มช่องทางการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชนยังโดนปิดกั้นในการแสดงความคิดเห็น

^{๗๖}จินตนา กะตากุล, “การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนศึกษาเฉพาะกรณี หมู่ที่ ๔ ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช”, วารสารมหาจุฬานาครทรรพ์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๖ (สิงหาคม ๒๕๖๒) : ๑๕-๒๔.

คิดเห็นในทางการเมือง ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ควรให้ประชาชนได้มีโอกาสในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง^{๗๗}

พระมหาชาติเชื้อ วชิรญาณโณ (ประเสริฐไทย) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๒ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๒ อำเภอ ศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๑๒$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๑ ด้าน คือการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X}=๔.๓๐$) และอยู่ในระดับมาก ๒ ด้านคือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ($\bar{X}=๔.๐๖$) และด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง ($\bar{X}=๓.๙๙$) ๒. ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพ รายได้ ต่างกัน การมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๒ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญตามสมมติฐาน ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีการศึกษา การมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ๓. ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๒ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ประชาชนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ทั่วถึงและไม่ต่อเนื่อง เพราะต้องประกอบอาชีพต่าง ๆ จึงทำให้ประชาชนไม่มีเวลาติดตามข้อมูลข่าวสาร ประชาชนยังขาดการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การไม่มีส่วนเข้ามามีส่วนติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้ง ส่วนแนวทางส่งเสริมควรปลูกฝังอุดมการณ์ และสร้างจิตสำนึกเพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยจัดประชุมและสัมมนาเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองที่ถูกต้อง ทำให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิ และหน้าที่ของความเป็นพลเมืองที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญ^{๗๘}

พระมหาธีระยุทธ ฐานโรโต (รักสกุล) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง” ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ๑. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือองค์กรทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ๒. ผลของการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้าน อาชีพ และรายได้ต่อเนื่องต่างกัน โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญตามสมมติฐานที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ๓. ปัญหา อุปสรรค

^{๗๗} พระทรงวุฒิ ชาทเมธี (รัตนะ), “การกล่อมเกลางานการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน”, วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๔) : ๔๔-๕๓.

^{๗๘} พระมหาชาติเชื้อ วชิรญาณโณ (ประเสริฐไทย), “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๒ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

๑) ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ผู้สูงอายุอาจเกิดความไม่เข้าใจในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ ควรให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสถานที่เลือกตั้ง วันเวลาที่ต้องไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การตรวจสอบรายชื่อของตนก่อนทำการลงคะแนนเสียง รวมถึงการกาบัตรลงคะแนนเสียง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดบัตรเสีย อีกทั้งต้องอธิบายด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ครบถ้วนกระชับ ชัดเจน เพื่อให้ผู้สูงอายุไม่เลือกผู้สมัครที่ให้เงินหรือซื้อเสียง เพื่อให้ได้ผู้แทนที่เป็นคนดีจริง ๆ เข้าไปทำหน้าที่แทน และที่สำคัญเจ้าหน้าที่ต้องกระตือรือร้นที่จะทำงานด้านนี้อย่างจริงจัง

๒) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง ปัญหาเกิดจากการไม่มีเวลาและเห็นว่ากิจกรรมเหล่านี้ไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง หากจะสนับสนุนส่วนใหญ่ว่าจะร่วมเพราะขึ้นชื่อในตัวผู้สมัคร ซึ่งเจ้าหน้าที่ต้องหมั่นประชุม ให้ความรู้ความสามารถกับผู้สูงอายุ รวมถึงการให้ความเอาใจใส่ให้ความเคารพกับผู้สูงอายุ การจะเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นเรื่องของ การตัดสินใจส่วนตัวและต้องไม่กระทบกับกฎหมายเลือกตั้ง หรือเป็นส่วนร่วมในการทุจริตซื้อสิทธิขายเสียง

๓) ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือองค์กรทางสังคม ปัญหาและอุปสรรคเกิดจากขาดความรู้ความเข้าใจหรือไม่สามารถบริหารเวลาในการเข้าร่วมประชุม แต่หากเป็นกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนส่วนใหญ่เข้าร่วมได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ต้องมุ่งเน้นให้ทำกิจกรรมรวมตัวกันยามว่างเพื่อให้เกิดการพัฒนาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและพัฒนาไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมือง ทำให้ได้มีการพูดคุยกันเกี่ยวกับเรื่องในชุมชน เช่น นโยบาย การแจ้งปัญหาต่าง ๆ โดยต้องขับเคลื่อนรูปแบบการมีส่วนร่วมให้เป็นรูปธรรม มากกว่าแจ้งนโยบายแล้วให้ตีความเองหรือให้ทำความเข้าใจเอง^{๗๙}

วันสิริ รสโหมด ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี” ผลการศึกษาพบว่า ๑. ความสนใจทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ด้านการรับรู้ข่าวสารโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจต่อเหตุการณ์บ้านเมือง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ความสนใจทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับน้อย โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างชอบสนทนาแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็นทางการเมือง และวิพากษ์วิจารณ์ถกเถียงปัญหาบ้านเมืองกับกลุ่มเพื่อน และญาติมิตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุดด้านความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจว่า นายชวน หลีกภัย คือประธานรัฐสภาคนปัจจุบัน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๙๐ ความสนใจในการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของเทศบาลตำบลหลักหกและความสนใจในการมีส่วนร่วมกำหนด นโยบายการออกกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลหลักหก อยู่ในระดับน้อย

๒. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ในด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของเทศบาลฯ อยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยพบว่า การติดตามสถานะทางการเงินประจำปีของเทศบาลตำบลหลักหก และได้ติดตามข่าวสารการจัดซื้อหาอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อการดำเนินการของเทศบาลตำบลหลักหก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในขณะที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลหลักหก อำเภอ

^{๗๙}พระมหาธีรยุทธ ฐานรโต (รักสกุล), “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

เมือง จังหวัดปทุมธานี ในด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการออกกฎหมาย ระเบียบ และ ข้อบังคับต่าง ๆ พบว่า เคยลงชื่อหรือแสดงการสนับสนุนร่วมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕) ของเทศบาลตำบลหลักหก มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ ๒๖.๒๘ ในขณะที่ไม่เคยเข้าร่วมฟังการประชุมหรือสังเกตการณ์ของการประชุมสภาเทศบาลตำบลหลักหก คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๓๑ และ ๓. ความสนใจทางการเมืองด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ด้านความคิดเห็นทางการเมือง และ ด้านความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการเมืองการปกครองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ในด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของเทศบาลฯ และด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการออกกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ในขณะที่ความสนใจทางการเมืองด้านการแสดงความคิดเห็นไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการออกกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ๔. ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ กลุ่มอาชีพและรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ในขณะที่ตำแหน่งหน้าที่ในชุมชนแตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลหลักหก^{๕๐}

สุทน ทองเล็ก ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ในจังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการสื่อสารทางการเมือง และด้านการมีส่วนร่วมในพรรคการเมือง ตามลำดับ เมื่อพิจารณาอิทธิพลของแต่ละปัจจัยพบว่า ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชน, สภาพสังคม, เศรษฐกิจ, วัฒนธรรมทางการเมือง มีอิทธิพลร่วมกันต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ในจังหวัดสระแก้ว ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๑ ซึ่งทั้ง ๔ ปัจจัย สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ในจังหวัดสระแก้ว ได้ร้อยละ ๙๗.๐^{๕๑}

เอกชัย พรนิคม ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการร่วมรณรงค์การเมืองท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง และด้านการร่วมชุมนุมทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ๒. ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการดำเนินการเลือกตั้งเลือกตั้ง ปัญหา

^{๕๐}วนัส รสโหมด, “ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี”, การศึกษาอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง, (คณะรัฐศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๓).

^{๕๑}สุทน ทองเล็ก, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ.๒๕๖๒”, ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

คือ ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่สูงมากนัก ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่สูงมากนัก และมีความเห็นว่า การเมืองท้องถิ่นยังมีปัญหาในการแบ่งพรรคแบ่งพวก แนวทางแก้ไขคือ ควรให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้มีการเตรียมความพร้อมในการเลือกตั้งเป็นอย่างดีและถูกต้อง ด้านการร่วมรณรงค์การเมืองท้องถิ่น ปัญหาคือ การประชาสัมพันธ์ในระดับชุมชนน้อยทำให้ในบางที่เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนในด้านการไปใช้สิทธิ แนวทางแก้ไขคือ ควรมีจุดบริการสำหรับการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับวิธีการไปใช้สิทธิ ด้านการตัดสินใจทางการเมือง ปัญหาคือ ประชาชนส่วนใหญ่มีกระบวนการในการตัดสินใจ เช่น เลือกตามครอบครัวญาติพี่น้องพรรคพวก ไม่ได้เลือกตามผลงาน แนวทางแก้ไขคือ ควรให้ประชาชนรับฟังข่าวสาร การติดตามผลงานของผู้สมัครเลือกตั้ง บางส่วนก็ได้รับการชี้แนะจากนโยบายของผู้สมัครเองและผ่านกลุ่มหัวคะแนนที่มีส่วนในการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และนโยบายการพัฒนาและแก้ปัญหาของชุมชน^{๕๒}

พัชรภรณ์ เมธากิจเวช ได้วิจัยเรื่อง “การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจออกมาเลือกตั้งของผู้มีสิทธิในเขตกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจออกมาเลือกตั้งด้านการเปิดรับข่าวสาร การเลือกให้คะแนนใจ การเลือกรับรู้และตีความหมาย ซึ่งการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในแต่ละด้านเป็นแรงขับเคลื่อนที่ส่งผลให้ประชาชนตัดสินใจออกมาเลือกตั้ง โดย ๑) ด้านการเลือกเปิดรับข่าวสารส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อโซเชียลมีเดียมากที่สุด เพราะเป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและได้รับข้อมูลเร็วที่สุด ๒) ด้านการเลือกให้คะแนนใจข่าวสารทางการเมือง ให้ความสำคัญกับข่าวสารเกี่ยวกับวิธีการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง นโยบายของพรรคการเมืองต่าง ๆ และการชักชวนออกไปเลือกตั้ง อันเนื่องมาจากเป็นข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตและขั้นตอนในการเลือกตั้งอันเป็นพื้นฐานในการใช้สิทธิการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย ๓) ด้านการเลือกรับรู้และตีความหมายในข่าวสาร ถ้าผู้มีสิทธิเลือกตั้งรับสารข้อมูลที่แปลกใหม่และเนื้อหาที่มีความซับซ้อน อาจจะทำให้ความผิดพลาดและทำให้การตัดสินใจออกไปเลือกตั้งน้อยลงได้ ในทางกลับกันการสื่อสารทางการเมือง ถ้าให้ข้อมูลที่เข้าใจง่ายเข้าถึงได้และมีความสอดคล้องกับความเชื่อและทัศนคติเดิมของถ้าผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะทำให้ตีความได้ตรงหรือใกล้เคียง และลดข้อผิดพลาดของความเข้าใจผิดในข้อมูลได้ ๔) ด้านการเลือกจดจำข่าวสารเกี่ยวกับข้อห้ามก่อนไปเลือกตั้ง ซึ่งอาจเคยมีประสบการณ์ความผิดพลาดในด้านการเลือกตั้งและส่งผลกระทบต่อตนเองในระยะยาว รวมไปถึงเมื่อใกล้วันเลือกตั้ง สื่อมวลชนต่าง ๆ มักจะนำเสนอเน้นย้ำข้อห้ามจึงทำให้ผู้รับสารจดจำได้มากยิ่งขึ้นไปอีก^{๕๓}

ตรัยรัตน์ ปลื้มปิธิชัยกุล ได้วิจัยเรื่อง “การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนกับ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตเขตกรุงเทพมหานคร ภายใต้การบริหารงานของ

^{๕๒}เอกชัย พรนิคม, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลเหมืองแก้ว อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

^{๕๓}พัชรภรณ์ เมธากิจเวช, “การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจออกมาเลือกตั้งของผู้มีสิทธิในเขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๖๔).

รัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา” ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาหญิงระดับปริญญาบัณฑิตให้ความสำคัญต่อข่าวสาร ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ ๓ ขณะที่นักศึกษาชั้นปีที่ ๔ มีการให้น้ำหนักน้อย นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในภาคกลางให้ความสำคัญเกี่ยวกับข่าวสารและการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด ขณะที่นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในภาคอีสานและภาคเหนือให้น้ำหนักกับข่าวสารน้อยถึงน้อยที่สุด สะท้อนให้เห็นฐานอำนาจกลุ่มการเมืองดั้งเดิมในระบอบทักษิณที่ยังแฝงฝังอุดมการณ์ทางการเมืองจนเป็นภาพแทน ประกอบกับมุมมองของนักศึกษาที่ปฏิเสธการครอบงำเชิงอำนาจของรัฐบาล ในส่วนพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนพบว่า โซเชียลมีเดียเป็นช่องทางที่เปิดรับข่าวสารทางการเมืองมากที่สุด ด้วยความคุ้นชินในการเข้าไปสื่อแสดงตนในแต่ละวัน ทำให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองได้ง่ายและรวดเร็ว ขณะเดียวกัน สื่อโทรทัศน์ มีอิทธิพลช่วยสำหรับความรู้และความน่าเชื่อถือให้กับเยาวชนในข่าวสารจากโซเชียลมีเดียที่ได้รับและในแง่การรับฟังร่วมกับการประกอบกิจกรรมอื่น ๆ ควบคู่กันไป ขณะที่สื่อวิทยุกระจายเสียงยังมีอิทธิพล แต่หนังสือพิมพ์ ยังยากจะเข้าถึงเยาวชนเพราะรายละเอียดของเนื้อหาเยอะและต้องจัดการ ค้นหา ขาดความสะดวกในการเข้าถึง ด้านการรับรู้เนื้อหาข่าวสารด้านนโยบายพบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่าง มีการรับรู้เกี่ยวกับเนื้อหาข่าวสารของรัฐบาลฯ ระดับมาก โดยเฉพาะด้านนโยบายและด้านกิจกรรมมีการรับรู้มาก ทั้งนี้ ความถี่ในการเปิดรับและการรับรู้เนื้อหาข่าวสารทางการเมืองมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง และจากสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อโทรทัศน์สามารถร่วมกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง^{๔๔}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่งเสริมให้ประชาชนหันมาสนใจการเมือง ติดตามข่าวสารต่าง ๆ มากขึ้น ให้ความสำคัญการเมืองเป็นเรื่องใกล้ตัว เป็นหน้าที่ที่ทุกคนต้องรับผิดชอบต่อประเทศชาติบ้านเมือง เริ่มตั้งแต่การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การร่วมรณรงค์ทางการเมือง และการแสดงออกทางการเมือง เช่น การคัดค้านเมื่อเห็นความไม่ถูกต้อง หรือต้องการสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนและส่วนรวม

ตารางที่ ๒.๙ งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
จินตนา กะตากุล	การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมือง ท้องถิ่นของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบว่า ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

^{๔๔} ตรีรัตน์ ปลื้มปิตชัยกุล, “การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตเขตกรุงเทพมหานคร ภายใต้การบริหารงานของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา”, วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช, ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๕๓-๗๒.

ตารางที่ ๒.๙ งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
พระทรงวุฒิ ชาติเมธี (รัตนะ)	ระดับการกล่อมเกลາทางการเมืองของประชาชน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านทัศนคติแบบประชาธิปไตย ด้านความรู้ทางการเมือง ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ด้านทัศนคติทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง
พระมหาชาติเชื้อ วชิรญาณโณ (ประเสริฐไทย)	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๒ อำเภอ ศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๑ ด้าน คือการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X}=4.30$) และอยู่ในระดับมาก ๒ ด้านคือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง และด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง ตามลำดับ
พระมหาธีระยุทธ ฐานรโต (รักสกุล)	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือองค์กรทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ
วันัส รสโหมด	ความสนใจทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ด้านการรับรู้ข่าวสารโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจต่อเหตุการณ์บ้านเมืองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ความสนใจทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ ๒.๙ งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
สุทน ทองเล็ก	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ในจังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการสื่อสารทางการเมือง และด้านการมีส่วนร่วมในพรรคการเมือง” ตามลำดับ
พัชรภรณ์ เมธาจิรวะ	การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจออกมาเลือกตั้งด้านการเปิดรับข่าวสารการเลือกให้ความสนใจ การเลือกรับรู้และตีความหมาย ซึ่งการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในแต่ละด้านเป็นแรงขับเคลื่อนที่ส่งผลให้ประชาชนตัดสินใจออกมาเลือกตั้ง โดย ๑) ด้านการเลือกเปิดรับข่าวสารส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อโซเชียลมีเดียมากที่สุด
ตรัยรัตน์ ปลื้มปิติชัยกุล	นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตให้ความสำคัญต่อข่าวสาร ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในภาคกลางให้ความสำคัญเกี่ยวกับข่าวสารและการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด ขณะที่นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในภาคอีสานและภาคเหนือให้น้ำหนักกับข่าวสารน้อยถึงน้อยที่สุด สะท้อนให้เห็นฐานอำนาจกลุ่มการเมืองดั้งเดิมในระบอบทักษิณที่ยังแฝงฝังอุดมการณ์ทางการเมืองจนเป็นภาพแทน ประกอบกับมุมมองของนักศึกษาที่ปฏิเสธการครอบงำเชิงอำนาจของรัฐบาล ในส่วนพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนพบว่า โซเชียลมีเดียเป็นช่องทางที่เปิดรับข่าวสารทางการเมืองมากที่สุด

๒.๘.๒ งานวิจัยเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง” ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักพุทธธรรม ที่ช่วยในการส่งเสริมการเลือกตั้ง ดังต่อไปนี้

ณฐมน หมวกฉิม ได้วิจัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปของไทย” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมตามหลักอริยบท ๔ เพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปของไทย สรุปได้ดังนี้ ๑) ด้านฉันทะ (ความพึงพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น) เยาวชนจะต้องได้รับข้อมูลที่แท้จริง มีความคิด ความเชื่อ และทัศนคติที่ดี เพื่อจะได้เป็นแนวทางที่ดีต่อการสนับสนุนในระบอบประชาธิปไตย ๒) ด้านวิริยะ (ความพากเพียรในสิ่งนั้น) เยาวชนต้องมีความเพียร มีเหตุมีผล มีความสนใจทางการเมืองเป็นสิ่งที่ดีถือว่าเป็นหน้าที่หลักของพลเมือง ๓) ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น) เยาวชนควรเคารพต่อกฎหมายและกติกาของสังคม ควรมิวิสัยทัศน์เจตคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ควรได้รับการปลูกฝังที่ดีสร้างสรรค์มีจิตสำนึกที่ดีเพื่อเป็นพลเมืองที่ดี ๔) ด้านวิมังสา (ความหมั่นสอดส่องเหตุผลของสิ่งนั้น) เยาวชนควรสนใจการเมือง เช่น ก่อนไปเลือกตั้งเยาวชนต้องศึกษาว่า พรรคใดที่จะเหมาะสมต่อการเลือกเข้าไปเป็นตัวแทนในการบริหารประเทศ เมื่อตัดสินใจเลือกแล้วต้องคอยหมั่นสอดส่องการทำงานเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ตามการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อความผาสุกของคนในประเทศชาติ^{๕๕}

พิชิต ปุริมาต ได้วิจัยเรื่อง “สมรรถนะการให้บริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผลการศึกษาพบว่า การปรับปรุงสมรรถนะที่เหมาะสมต่อการให้บริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า บุคลากรมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาปรับใช้กับการให้บริการวิชาการแก่สังคม ได้แก่ หลักอริยบท ๔ ทำให้จิตใจมีความสมดุลมั่นคง มีความเชื่อมั่นในงาน มีความเพียรพยายาม มีสติระลึกรู้ได้ มีความตั้งมั่นไม่หวั่นไหว แม้เกิดปัญหาอุปสรรค มีความพิจารณาวิเคราะห์อย่างรอบคอบทำความเข้าใจความเป็นเหตุเป็นผลที่เกิดจากการให้บริการวิชาการแก่สังคม และตัดสินใจบนพื้นฐานความถูกต้อง จากนั้นนำหลักอริยบท ๔ มาปฏิบัติให้บริการวิชาการแก่สังคม และตัดสินใจบนพื้นฐานความถูกต้อง จากนั้นนำหลักอริยบท ๔ มาปฏิบัติให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างพลังผลักดันให้เกิดการบริการแก่สังคมอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้ว่าแนวทางที่ต้องปรับปรุงสมรรถนะที่มีต่อการให้บริการแก่สังคมนั้น ผู้ปฏิบัติต้องปรับปรุงตนเองโดยการปฏิบัติตามหลักการของอินทรีย์ ๕ และอริยบท ๔ ดำเนินการให้ตนเองมีสมรรถนะสูงเริ่มจากการตั้งเป้าหมายสำหรับการปฏิบัติงานในการให้บริการวิชาการแก่สังคม^{๕๖}

^{๕๕}ณฐมน หมวกฉิม, “การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปของไทย”, **ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

^{๕๖}พิชิต ปุริมาต, “สมรรถนะการให้บริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, **ดัชนีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

พัชรี ศีลารัตน์ ได้วิจัยเรื่อง “การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด พ.ศ. ๒๕๕๖” ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ของเยาวชนเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔ อยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับการใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนเทศบาลเมือง ร้อยเอ็ด ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้^{๘๗}

ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปริตตา ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทย” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากลไกการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทย พบว่าการพัฒนากลไกการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทยโดยใช้หลักอิทธิบาท ๔ เป็นแนวทางการกำหนดนโยบายจากความตั้งใจในการแก้ปัญหาตามความต้องการของประชาชนให้เกิดความชัดเจน (ฉันทะ) มีความมุ่งมั่น และทุ่มเทที่จะนำเสนอแนวทางของนโยบายสู่ภาคปฏิบัติ (วิริยะ) เอาใจใส่ต่อนโยบายและรับผิดชอบในวิธีการปฏิบัตินโยบายตามที่ได้กำหนดไว้ (จิตตะ) และคอยติดตามวัดผลความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อหาทางปรับปรุงและพัฒนานโยบายให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (วิมังสา)^{๘๘}

พระมหาวิเศษ กนตธมโม (มั่งคั่ง) ได้วิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบพุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี ทั้ง ๔ ด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านแผนพัฒนาของอปท. ๒) ด้านคุณภาพการให้บริการ ๓) ด้านการปฏิบัติราชการ ๔) ด้านการพัฒนาองค์กร โดยในการบริหารงานของเทศบาลมีปัจจัยการบริหาร ๒ อย่าง คือ การบริหารสมัยใหม่และแรงจูงใจในการบริหารงาน นอกจากนั้นยังบูรณาการหลักอิทธิบาท ๔ มีลักษณะดังนี้ ๑) ด้านฉันทะ (มีใจรัก) ได้แกการบริหารงานด้วยความสมัครใจ มุ่งหวังในความสำเร็จและพัฒนางานอยู่เสมอ ๒) ด้านวิริยะ (พากเพียรทำ) ได้แก่ ยึดหลักความสำเร็จ ทุ่มเทเวลาและความสามารถและหมั่นเพียรหาประสบการณ์ ๓) ด้านจิตตะ (เอาจิตผูกพัน) ได้แก่ เกี่ยวข้องกับงานอยู่เป็นนิตย รับผิดชอบในงานอย่างเต็มที่และเป็นมิตรกับ

^{๘๗}พัชรี ศีลารัตน์, “การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในระบอบ ประชาธิปไตยของเยาวชนเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด พ.ศ. ๒๕๕๖”, วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๓) : ๒๙-๓๘.

^{๘๘}ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปริตตา, “การพัฒนากลไกการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทย”, ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

ผู้อยู่ในการปกครอง ๔) ด้านวิมangsa (ใช้ปัญญาสอบสวน) ได้แก่ พิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบข้อบกพร่อง ค้นคว้าเพิ่มพูนและสร้างระบบและขั้นตอน^{๘๙}

สุมาลี บุญเรือง ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป ที่มุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีทัศนคติที่ดีทางการเมืองและการมีพฤติกรรมทางการเมืองโดยใช้หลักอริยบท ๔ มาบูรณาการในการส่งเสริมการพัฒนาการตื่นตัวทางการเมือง ทำให้เกิดมีความรักความชอบทางการเมือง มีความเพียรพยายามเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีจิตใจฝักใฝ่และมุ่งมั่นทางการเมือง และมีสติปัญญาควบคุมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่เสมอ^{๙๐}

สรุปได้ว่า การประยุกต์หลักอริยบท ๔ ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ให้ประชาชนพอใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ตารางที่ ๒.๑๐ งานวิจัยเกี่ยวกับหลักอริยบท ๔

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
ณัฐมน หมวกฉิม	หลักอริยบท ๔ ได้แก่ ๑) ด้านฉันทะ (ความพึงพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น) มีความคิด ความเชื่อ และทัศนคติที่ดีต่อการสนับสนุนในระบอบประชาธิปไตย ๒) ด้านวิริยะ (ความพากเพียรในสิ่งนั้น) มีเหตุมีผล มีความสนใจทางการเมือง เป็นสิ่งที่ดีถือว่าเป็นหน้าที่หลักของพลเมือง ๓) ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น) เคารพต่อกฎหมายและกติกาสังคม ๔) ด้านวิมangsa (ความหมั่นสอดส่องเหตุผลของสิ่งนั้น) ก่อนไปเลือกตั้งต้องศึกษาว่า พรรคใดที่จะเหมาะสม

^{๘๙}พระมหาวิเศษ กนตธมโม (มั่งคั่ง), “พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี”, *คุณภินิพนธ์ปรัชญาคุษภินิพนธ์ิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

^{๙๐}สุมาลี บุญเรือง, “การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป”, *คุณภินิพนธ์ปรัชญาคุษภินิพนธ์ิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

ตารางที่ ๒.๑๐ งานวิจัยเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔ (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
พิชิต ปุริมาตร	หลักอิทธิบาท ๔ ทำให้จิตใจมีความสมดุลมั่นคงมีความเชื่อมั่นในงาน มีความเพียรพยายาม มีสติระลึกรู้ได้มีความตั้งมั่นไม่หวั่นไหวแม้เกิดปัญหาอุปสรรค มีความพิจารณาวิเคราะห์อย่างรอบคอบทำความเข้าใจความเป็นเหตุเป็นผล และตัดสินใจบนพื้นฐานความถูกต้อง จากนั้นนำหลักอิทธิบาท ๔
พัชรี ศิลารัตน์	การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ของเยาวชนเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔ อยู่ในระดับมาก
ภุริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา	การพัฒนากลไกการกำหนดนโยบายโดยใช้หลักอิทธิบาท ๔ ให้เกิดความชัดเจน (ฉันทะ) มีความมุ่งมั่น และทุ่มเทสู่ภาคปฏิบัติ (วิริยะ) เอาใจใส่ต่อนโยบายและรับผิดชอบในวิธีการปฏิบัตินโยบายตามที่ได้กำหนดไว้ (จิตตะ) และคอยติดตามวัดผลความสำเร็จและพัฒนานโยบายให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (วิมังสา)
พระมหาวิเศษ กนตธมโม (มั่งคั่ง)	การบูรณาการหลักอิทธิบาท ๔ มีลักษณะดังนี้ ๑) ด้านฉันทะ (มีใจรัก) มุ่งหวังในความสำเร็จและพัฒนาอยู่เสมอ ๒) ด้านวิริยะ (พากเพียรทำ) ได้แก่ ยึดหลักความสำเร็จ ทุ่มเทเวลาและความสามารถ ๓) ด้านจิตตะ (เอาใจใส่ฝักใฝ่) ได้แก่ รับผิดชอบในงานอย่างเต็มที่ ๔) ด้านวิมังสา (ใช้ปัญญาสอบสวน) ได้แก่ พิจารณาใคร่ครวญตรวจสอบข้อบกพร่อง
สุมาลี บุญเรือง	การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการตื่นตัวทางการเมือง ที่มุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมให้เกิดมีความรักความชอบมีความพยายามเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีจิตใจฝักใฝ่และมุ่งมั่นทางการเมือง และมีสติปัญญาควบคุมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่เสมอ

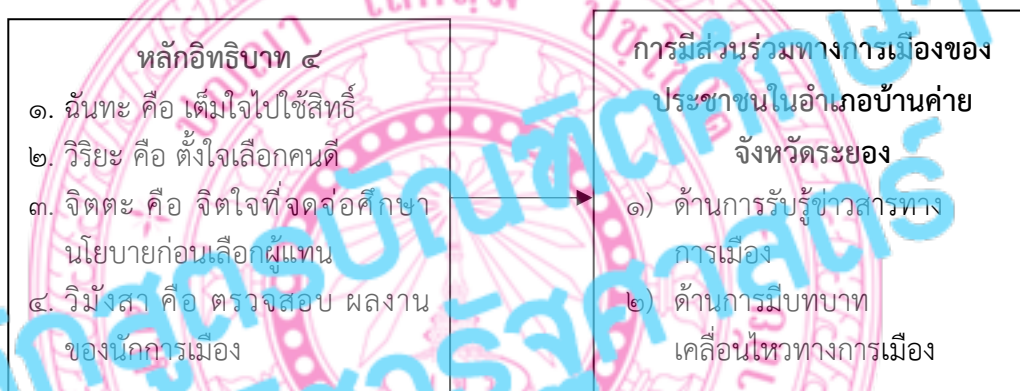
๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง” ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ๑) ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง^{๙๑} ๒) ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง^{๙๒} และการนำหลักอิทธิบาท ๔^{๙๓} ได้แก่ ๑) ฉันทะ คือ เต็มใจไปใช้สิทธิ์ ๒) วิริยะ คือ ตั้งใจเลือกคนดี ๓) จิตตะ คือ จิตใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ ศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน ๔) วิมังสา คือ การทบทวน ติดตาม ตรวจสอบ ผลงานของนักการเมือง มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ตัวแปรอิสระตัวแปรตาม

(Independent Variable)

(Dependent Variable)

แผนภาพที่ ๒.๒ กรอบแนวคิดการวิจัย

^{๙๑}Nie, N. H. and S. Verba, Political Participation, In Fred G. and W. N. Polsby (EDS.) Handbook Political Science: Non Government Politics, อ้างใน กรณรัฐ ระงับทุกข์, “การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปในกรุงเทพมหานคร”, *ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

^{๙๒}วรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล, *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)*, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๘), หน้า ๒๙ – ๓๐.

^{๙๓}พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ วิฑิตาโณ), *ธรรมาธิปไตย*, หน้า ๑๔-๑๕.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง” เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง จำนวน ๔๓,๘๑๐ คน^{๔๔}

กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ดังนี้

๑) ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) กลุ่มตัวอย่างได้มาจากสูตรของ ยามาเน่ (Yamane) ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ ๐.๐๕^{๔๕}

สูตร

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรทั้งหมด ๔๓,๘๑๐ คน เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้

$$n = \frac{43,810}{1 + 43,810(0.05)^2}$$

$$n = \frac{43,810}{1 + 109.525}$$

$$n = \frac{43,810}{101.525}$$

$$n = 396.381$$

$$n = 397$$

^{๔๔}องค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดระยอง, จำนวนประชากร อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://nikhomphattana.rayong.doe.go.th/nikhom.pdf> [๑ สิงหาคม ๒๕๖๕].

^{๔๕}สุรพล สุยะพรหม และ สุทธิรักษ์ ศรีจันทร์เพ็ญ, ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐๖-๑๐๗.

เพราะฉะนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง เท่ากับ ๓๙๗ คน แต่เพื่อป้องกันความผิดพลาดในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ ๓๙๗ คน

๒) วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Random Sampling) ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้^{๙๖}

(๑) ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วน พิจารณาจากจำนวนประชากรเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีลักษณะกระจายให้สัมพันธ์กับสัดส่วนประชากร โดยใช้จำนวนแต่ละตำบลเป็นระดับการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วนโดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละชั้น} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละชั้น}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

จากสูตรจะได้ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นของประชาชนผู้สิทธิเลือกตั้งและอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง รวม ๓๙๗ คน

ตารางที่ ๓.๑ จำนวนประชากรแต่ละตำบล ในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง

ตำบล	จำนวนประชากร (N)	กลุ่มตัวอย่าง (n)
นิคมพัฒนา (Nikhom Phatthana)	๑๓,๑๘๑	๑๑๙
มาบข่า (Map Kha)	๑๑,๑๕๕	๑๐๑
พนานิคม (Phana Nikhom)	๖,๕๖๔	๖๐
มะขามคู่ (Makham Khu)	๑๒,๙๖๐	๑๑๗
รวม	๔๓,๘๖๐	๓๙๗

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีรายละเอียดการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามดังนี้

๑. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสอบถาม

^{๙๖}สุรพล สุขะพรหม และ สุทธิรักษ์ ศรีจันทร์เพ็ญ, ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ, หน้า ๑๐๘-๑๐๙.

๒. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

๓. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

๔. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๕. นำเสนอร่างแบบสอบถามอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

๗. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง และนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

๘. รวบรวมแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์

๑) ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของ “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง” โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ คำถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน ๕ ข้อ

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ด้าน คือ ได้แก่ ๑) การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และ ๒) การมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ตามหลักอิทธิบาท ๔ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน คือ ๑) ฉันทะ คือ เต็มใจไปใช้สิทธิ์ ๒) วิริยะ คือ ตั้งใจเลือกคนดี ๓) จิตตะ คือ จิตใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ ศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน ๔) วิมังสา คือ การทบทวน ติดตาม ตรวจสอบผลงานของนักการเมือง

ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี ๕ ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน^{๙๗} ดังนี้

๕ หมายถึง มีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด

๔ หมายถึง มีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก

^{๙๗}Likert, Rensis, “ The Method of Constructing and Attitude Scale “ , Reading in Attitude Theory and Measurement, (New York: Wiley & Son, 1967), pp. 90-95.

๓ หมายถึง มีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง

๒ หมายถึง มีส่วนร่วม อยู่ในระดับน้อย

๑ หมายถึง มีส่วนร่วม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

๒) การตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้นำเสนอแบบสอบถามเพื่อหาคุณภาพแบบสอบถามโดยความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธาน และกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ คน

แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละข้อ (Index of Item - Objective Congruence : IOC)^{๔๘} ได้ค่าความเชื่อมั่น อยู่ระหว่าง ๐.๘๐-๑.๐๐ แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

๓. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้เครื่องมือ (Try Out) จากกลุ่มตัวอย่างที่มีการปฏิบัติงานคล้ายคลึงกันคือ การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha α - coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)^{๔๙} ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ ๐.๘๓๗ แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

๔. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วนำมาเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ในการนำไปใช้แจกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

๑) ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนผู้สิทธิ์เลือกตั้งและอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง

^{๔๘}สมนึก ภัททิยธนี, การวัดผลการศึกษา, (ภาพลินธุ์ : ประสานการพิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า ๒๒๐.

^{๔๙}สิน พันธุ์พินิจ, เทคนิคการวิจัยทางสังคม, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทจุฬาลงกรณ์ฯ จำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๑๙๑.

๒) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนผู้สิทธิ์เลือกตั้งและอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๙๗ ชุด ผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับมาแล้ว นำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดจำนวน ๓๙๗ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

๓) นำข้อมูลที่ได้ไปกรอกรหัส เพื่อวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับข้อมูลสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้^{๑๐๐} ดังนี้

๑) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ของเบสท์ (Best) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๕๐	หมายถึง มีการส่งเสริม น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑ – ๒.๕๐	หมายถึง มีการส่งเสริม น้อย
ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ – ๓.๕๐	หมายถึง มีการส่งเสริม ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ – ๔.๕๐	หมายถึง มีการส่งเสริม มาก
ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ – ๕.๐๐	หมายถึง มีการส่งเสริม มากที่สุด ^{๑๐๑}

๒) สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐานเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง โดยการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง โดยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีการของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) (r) โดยกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผล ดังนี้

ช่วงค่าเฉลี่ย การแปลความหมาย

$r = .๕๐$ ถึง ๑.๐๐ หรือ $r = -.๕๐$ ถึง -๑.๐๐ มีความสัมพันธ์ในระดับสูง

$r = .๓๐$ ถึง ๐.๔๙ หรือ $r = -.๓๐$ ถึง -๐.๔๙ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

$r = .๑๐$ ถึง ๐.๒๙ หรือ $r = -.๑๐$ ถึง -๐.๒๙ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

$r = .๐๐$ ไม่มีความสัมพันธ์

^{๑๐๐} อภินันท์ จันตะณี, *วิธีวิจัยทางธุรกิจ*, (กรุงเทพมหานคร : วี.เจ. พรินติ้ง, ๒๕๓๘), หน้า ๑๘๕-

^{๑๐๑} Best, John W, *Research in Education*, (New Jersey: Pretice-Hall, Inc., 1981), p. 15.

๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นการวิจัย จำนวน ๙ รูปหรือคน

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
กลุ่มที่ ๑ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๓ รูป		
๑	พระอุดมสิทธินายก, รศ. ดร.	คณบดีคณะสังคมศาสตร์
๒	พระสุธีวีรบัณฑิต, รศ. ดร.	ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการสังคม
๓	พระปลัดระพีณ พุทธิสาโร, รศ. ดร.	รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ
กลุ่มที่ ๒ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน ๓ คน		
๔	รศ. ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว	อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
๕	ผศ. ดร.นรพัชร เสาร์ทอง	อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชิตกรรมการบริหารงานภาครัฐ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
๖	ว่าที่ ร.ต. ดร.เอกรินทร์ ศิริรัตนชัย	อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี
กลุ่มที่ ๓ นักปกครองท้องถิ่น จำนวน ๓ คน		
๗	นางสาวกัญญาจัน ไพโรจน์	สารวัตรกำนันตำบลมะขามคู่ อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง
๘	นางอรพิน แสงอรุณ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๓ ตำบลมะขามคู่ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
๙	นางไพไลพร ศักดิ์ดารักษ์	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลมะขามคู่ อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

๓.๓.๒ แบบสัมภาษณ์

๑) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์

(๑) ศึกษาวิธีสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

(๒) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

(๓) ขอคำแนะนำจากกรรมการควบคุมสารนิพนธ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

(๔) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

(๕) นำแบบสัมภาษณ์ให้กรรมการควบคุมสารนิพนธ์ตรวจสอบเนื้อหาและโครงสร้างของคำถามและภาษาที่ใช้เพื่อขอความเห็นชอบ

(๖) นำแบบสัมภาษณ์ที่กรรมการควบคุมสารนิพนธ์ตรวจสอบและให้ความเห็นชอบแล้ว มาปรับแก้ไขเพื่อจัดทำฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ต่อไป

๒) ลักษณะของแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) มีสาระสำคัญของการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอริยสัจ ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

๑) ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตรมหาวิทยาลัฒนมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

๒) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

๓) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

๔) นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้

๑) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ

๒) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

๓) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

๔) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอในรูปแบบของความเรียง

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้ ๑. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ๒. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอริยบท ๔ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง และ ๓. เพื่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประชาชนในเขตอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์ ขึ้นไป และมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จำนวน ๔๓,๘๑๐ คน ซึ่งผู้วิจัยได้จัดลำดับการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่แจกทั้งหมด ๓๙๗ ฉบับ ได้รับกลับคืนและเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ที่สุด จำนวน ๓๙๗ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ โดยกำหนดการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยทั้ง ๓ ข้อ ดังต่อไปนี้

๔.๑ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

๔.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอริยบท ๔ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

๔.๓ แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

๔.๑ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

๔.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ๓๙๗ คน จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยการวิเคราะห์ค่าความถี่ และร้อยละ มีรายละเอียดดังแสดงในตาราง ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

(n=๓๙๗)

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม		
เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๑๗๔	๔๓.๘๓
หญิง	๒๒๓	๕๖.๑๗
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐๐
อายุ		
๑๘ - ๒๐ ปี	๗๙	๑๙.๙๐
๒๑ - ๓๐ ปี	๙๖	๒๔.๑๘
๓๑ - ๔๐ ปี	๙๗	๒๔.๔๓
๔๑ - ๕๐ ปี	๖๘	๑๗.๑๓
๕๑ - ๖๐ ปี	๔๖	๑๑.๕๘
๖๑ ปีขึ้นไป	๑๑	๒.๗๗
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐๐
การศึกษา		
ประถมศึกษา	๕๖	๑๔.๑๑
มัธยมศึกษา	๕๓	๑๓.๓๕
ปวช. ปวส. อนุปริญญา	๑๓๙	๓๕.๐๑
ปริญญาตรี	๑๓๕	๓๔.๐๑
สูงกว่าปริญญาตรี	๑๔	๓.๕๓
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐๐
อาชีพ		
เกษตรกร	๔๔	๑๑.๐๘
พนักงานบริษัทเอกชน	๑๐๘	๒๗.๒๐
ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว	๘๓	๒๐.๙๑
รับจ้าง/ลูกจ้างทั่วไป	๘๙	๒๒.๔๒
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๓๑	๗.๘๑
นักศึกษา	๒๘	๗.๐๕
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	๑๔	๓.๕๓
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐๐
รายได้		
ต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท	๙๐	๒๒.๖๗
๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท	๑๓๘	๓๔.๗๖
๒๐,๐๐๑ - ๒๕,๐๐๐ บาท	๓๖	๙.๐๗
๒๕,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาท	๑๑๙	๒๙.๙๗
๓๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๑๔	๓.๕๓
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า การวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภออินทพัฒนา จังหวัดระยอง มีกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ๓๙๗ คน จำแนกได้ดังนี้

เพศ จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๑๗ และเพศชาย ๑๗๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๘๓ ตามลำดับ

อายุ จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้มีอายุระหว่าง ๓๑- ๔๐ ปี จำนวน ๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๔๓ รองลงมา อายุระหว่าง ๒๑-๓๐ ปี จำนวน ๙๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๑๘, อายุ ๑๘-๒๐ ปี จำนวน ๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๙๐, อายุ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๑๓, อายุ ๕๑-๖๐ ปี จำนวน ๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕๙ และอายุ ๖๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๗๗ ตามลำดับ

การศึกษา จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้มีการศึกษาระดับปวช. ปวส. อนุปริญญา จำนวน ๑๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๐๑, ระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๐๑, ประถมศึกษา จำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๑๑, ระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๕ และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๕๓ ตามลำดับ

อาชีพ จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน ๑๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๒๐, ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว จำนวน ๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๙๑ อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้างทั่วไป จำนวน ๘๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๔๒, อาชีพเกษตรกร จำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๐๘ และนักศึกษา จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๘๑, รับราชการ/พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๐๕ และพ่อบ้าน/แม่บ้าน จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๕๓ ตามลำดับ

รายได้ จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้ ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๗๖ รองลงมา รายได้ ๒๕,๐๐๑ – ๓๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๙๗, รายได้ต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๖๗, รายได้ และรายได้ ๓๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๕๓ ตามลำดับ

๔.๑.๒ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัด

ระยอง

ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยพิจารณาโดยภาพรวม เป็นรายด้าน จำนวน ๒ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และ ๒) ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง และรายข้อด้าน ๗ ข้อ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง โดยภาพรวม และรายด้าน

(n=๓๙๗)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	๓.๘๖	๐.๕๙	มาก
ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง	๓.๗๓	๐.๖๓	มาก
โดยภาพรวม	๓.๗๙	๐.๕๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.79$, S.D.=0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.59) ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.63) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

(n=๓๙๗)

ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) ประชาชนเลือกรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งทำให้ได้ออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง	๓.๘๖	๐.๙๒	มาก
๒) ประชาชนรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ ความเป็นประชาธิปไตย การทำหน้าที่ขององค์กรอิสระต่าง ๆ	๓.๙๐	๐.๙๕	มาก
๓) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการไปให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับข้อบัญญัติ กฎหมาย กฎระเบียบและข้อบังคับในการเลือกตั้ง	๓.๘๗	๐.๙๗	มาก
๔) ประชาชนเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ เช่น โทรศัพท์มือถือ วิทยุ นิตยสาร และหนังสือพิมพ์	๓.๘๘	๐.๙๒	มาก
๕) ประชาชนติดตามข่าวสารกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มต่าง ๆ โดยการสนทนากับคนในครอบครัว เพื่อน และกลุ่มอาชีพเดียวกัน	๓.๙๒	๐.๙๕	มาก
๖) ประชาชนติดตามข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับนโยบายผลการเลือกตั้ง ความขัดแย้ง ข้อร้องเรียนของนักการเมือง และการบริหารประเทศ	๓.๙๔	๐.๙๑	มาก
๗) ประชาชนติดตามการประกาศนโยบายของรัฐบาล การทำหน้าที่ของรัฐบาล การดำเนินงานของรัฐบาล และการดำเนินงานของฝ่ายค้านในการทำหน้าที่ในสภา	๓.๖๗	๐.๙๕	มาก
โดยภาพรวม	๓.๘๖	๐.๕๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =๓.๘๖, S.D.=๐.๕๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ “ประชาชนติดตามข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับนโยบายผลการเลือกตั้ง ความขัดแย้ง ข้อร้องเรียนของนักการเมือง และการบริหารประเทศ” ($\bar{X}$ =๓.๙๔, S.D.=๐.๙๑) รองลงมาคือ “ประชาชนติดตาม

ข่าวสารกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มต่าง ๆ โดยการสนทนากับคนในครอบครัว เพื่อน และกลุ่มอาชีพเดียวกัน” ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.95) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ “ประชาชนติดตามการประกาศนโยบายของรัฐบาล การทำหน้าที่ของรัฐบาล การดำเนินงานของรัฐบาล และการดำเนินงานของฝ่ายค้านในการทำหน้าที่ในสภา” ($\bar{X}=3.67$, S.D.=0.95) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง

(n=397)

ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) ประชาชนยื่นข้อเสนอแนะต่อนักการเมืองท้องถิ่นโดยตรง	3.83	0.92	มาก
๒) ประชาชนเรียกร้องให้นักการเมืองฟังเสียงประชาชน	3.70	0.89	มาก
๓) ประชาชนวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลและท้องถิ่นเมื่อเห็นว่าไม่เป็นไปตามนโยบาย	3.69	0.96	มาก
๔) ประชาชนเข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ เพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคมในด้านของการเมือง	3.64	0.99	มาก
๕) ประชาชนเข้าร่วมประท้วงโดยมีเป้าหมายในการผลักดันแนวคิดทางการเมืองให้มีการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่มีผลกระทบกับบุคคลหลายกลุ่มไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลเอกชนหรือประชาชน	3.65	1.07	มาก
๖) ประชาชนเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลที่บริหารประเทศ เมื่อเห็นว่าการบริหารล้มเหลว	3.72	1.02	มาก
๗) ประชาชนร่วมโพสต์ข้อความเพื่อสนับสนุนเรียกร้อง เห็นด้วยไม่เห็นด้วย วิพากษ์วิจารณ์ผ่านสื่อโซเชียลต่าง ๆ	3.86	1.05	มาก
โดยภาพรวม	3.73	0.93	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยมาก

ที่สุด คือ “ประชาชนร่วมโพสต์ข้อความเพื่อสนับสนุน เรียกร้อง เห็นด้วยไม่เห็นด้วย วิพากษ์วิจารณ์ ผ่านสื่อโซเชียลต่าง ๆ” ($\bar{X}=3.86$, $S.D.=1.05$) รองลงมาคือ “ประชาชนยื่นข้อเสนอแนะต่อนักการเมืองท้องถิ่นโดยตรง” ($\bar{X}=3.83$, $S.D.=0.92$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ “ประชาชนเข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ เพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคมในด้านของการเมือง” ($\bar{X}=3.64$, $S.D.=0.99$) ตามลำดับ

๔.๒.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

ผลการวิเคราะห์การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ประกอบด้วย ๑) หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) ๒) หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) ๓) หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน) ๔) หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงานของนักการเมือง) โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยพิจารณาเป็นรายด้าน รายข้อ และโดยภาพรวม

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยภาพรวม และรายด้าน

(n=397)

การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง)	๓.๘๘	๐.๘๑	มาก
๒) หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี)	๓.๙๖	๐.๗๖	มาก
๓) หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษา นโยบายก่อนเลือกผู้แทน)	๓.๙๗	๐.๗๖	มาก
๔) หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงานของนักการเมือง)	๓.๘๙	๐.๘๒	มาก
โดยภาพรวม	๓.๙๒	๐.๖๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ระดับการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$, $S.D.=0.67$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ “หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษา นโยบายก่อนเลือกผู้แทน)” ($\bar{X}=3.97$, $S.D.=0.76$) รองลงมาคือ “หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี)” ($\bar{X}=3.96$, $S.D.=0.76$), “หลัก

วิมังสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงานของนักการเมือง)” ($\bar{X}=3.89$, $S.D.=0.82$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ “หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง)” ($\bar{X}=3.88$, $S.D.=0.81$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ตามหลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง)

($n=397$)

หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง)	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) ประชาชนเต็มใจร่วมออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ	3.85	0.90	มาก
๒) ประชาชนเต็มใจทำกิจกรรมทางการเมือง ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและประเด็นทางการเมือง	3.82	0.96	มาก
๓) ประชาชนเต็มใจปฏิบัติตามข้อกำหนดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	3.96	0.86	มาก
โดยภาพรวม	3.88	0.81	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ระดับการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ตามหลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88$, $S.D.=0.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ “ประชาชนเต็มใจปฏิบัติตามข้อกำหนดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง” ($\bar{X}=3.96$, $S.D.=0.86$) รองลงมาคือ “ประชาชนเต็มใจร่วมออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ” ($\bar{X}=3.85$, $S.D.=0.90$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ “ประชาชนเต็มใจทำกิจกรรมทางการเมือง ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและประเด็นทางการเมือง” ($\bar{X}=3.82$, $S.D.=0.96$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประยুক্তหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ตามหลักวิธียะ (ตั้งใจเลือกคนดี)

(n=๓๙๗)

หลักวิธียะ (ตั้งใจเลือกคนดี)	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) ประชาชนพิจารณาเลือกนักการเมืองคนที่ดี ซื่อสัตย์ โปร่งใสจากพฤติกรรมที่ผ่านมาและเต็มใจ ปฏิบัติหน้าที่เพื่อพี่น้องประชาชน	๔.๑๙	๐.๙๖	มาก
๒) ประชาชนเลือกนักการเมืองคนที่มีความรู้เกี่ยวกับ ความต้องการของประชาชน เข้าใจปัญหา	๓.๘๔	๐.๙๐	มาก
๓) ประชาชนพิจารณาเลือกนักการเมืองที่มี ประสบการณ์ทางการเมือง มีผลงานที่ผ่านมาให้ เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน	๓.๘๕	๐.๙๑	มาก
โดยภาพรวม	๓.๙๖	๐.๗๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ระดับการประยুক্তหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ตามหลักวิธียะ (ตั้งใจเลือกคนดี) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.96$, S.D.=0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ “ประชาชนพิจารณาเลือกนักการเมืองคนที่ดี ซื่อสัตย์ โปร่งใสจากพฤติกรรมที่ผ่านมาและเต็มใจปฏิบัติหน้าที่เพื่อพี่น้องประชาชน” ($\bar{X}=4.19$, S.D.=0.96) รองลงมาคือ “ประชาชนพิจารณาเลือกนักการเมืองที่มีประสบการณ์ทางการเมือง มีผลงานที่ผ่านมาให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน” ($\bar{X}=3.85$, S.D.=0.91), และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ “ประชาชนเลือกนักการเมืองคนที่มีความรู้เกี่ยวกับความต้องการของประชาชน เข้าใจปัญหา” ($\bar{X}=3.84$, S.D.=0.90) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประยুক্তหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ตามหลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน)

(n=๓๙๗)

หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน)	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) ประชาชนศึกษานักการเมืองและกลุ่มการเมืองที่มีนโยบายและการทำงานเพื่อประโยชน์และเห็นประชาชนเป็นใหญ่ ด้วยความเป็นกลางก่อนเลือกตั้ง	๔.๐๒	๐.๘๓	มาก
๒) ประชาชนพิจารณาเลือกนักการเมืองที่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ดี	๓.๙๓	๐.๘๕	มาก
๓) ประชาชนพิจารณาพรรคการเมือง กลุ่มการเมืองที่มีผลงาน มีนโยบายแล้วปฏิบัติจริง แก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม บรรเทาความเดือดร้อนได้	๓.๙๕	๐.๘๗	มาก
โดยภาพรวม	๓.๙๗	๐.๗๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ระดับการประยুক্তหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ตามหลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ “ประชาชนศึกษานักการเมืองและกลุ่มการเมืองที่มีนโยบายและการทำงานเพื่อประโยชน์และเห็นประชาชนเป็นใหญ่ ด้วยความเป็นกลางก่อนเลือกตั้ง” ($\bar{X}=4.02$, S.D.=0.83) รองลงมาคือ “ประชาชนพิจารณาพรรคการเมือง กลุ่มการเมืองที่มีผลงาน มีนโยบายแล้วปฏิบัติจริง แก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม บรรเทาความเดือดร้อนได้” ($\bar{X}=3.95$, S.D.=0.87), และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ “ประชาชนพิจารณาเลือกนักการเมืองที่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ดี” ($\bar{X}=3.93$, S.D.=0.85) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประยুক্তหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ตามหลักวิม้งสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงานของนักการเมือง)

(n=๓๙๗)

หลักวิม้งสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงานของนักการเมือง)	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑) ประชาชนติดตามผลงานของนักการเมืองก่อนเลือกตั้ง เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกตั้ง	๓.๙๑	๐.๙๓	มาก
๒) ประชาชนติดตามผลงานที่ผ่านมาเป็นไปอย่างที่น่า เชื่อถือหรือไม่	๓.๘๘	๐.๙๕	มาก
๓) ประชาชนตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองระดับ ท้องถิ่นเสมอ และนักการเมืองระดับชาติ	๓.๘๗	๐.๙๓	มาก
โดยภาพรวม	๓.๘๙	๐.๘๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ระดับการประยুক্তหลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ตามหลักวิม้งสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงานของนักการเมือง) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$, S.D.=0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ “ประชาชนติดตามผลงานของนักการเมืองก่อนเลือกตั้ง เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกตั้ง” ($\bar{X}=3.91$, S.D.=0.93) รองลงมาคือ “ประชาชนติดตามผลงานที่ผ่านมาเป็นไปอย่างที่น่าเชื่อถือหรือไม่” ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.95), และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ “ประชาชนตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองระดับท้องถิ่นเสมอ และนักการเมืองระดับชาติ” ($\bar{X}=3.87$, S.D.=0.93) ตามลำดับ

๔.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท ๔ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท ๔ ซึ่งประกอบด้วย ๑) หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) ๒) หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) ๓) หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษา นโยบายก่อนเลือกผู้แทน) และ ๔) หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงานของนักการเมือง) กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ซึ่งประกอบด้วย ๑) ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และ ๒) ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๐ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท ๔ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างหลักอิทธิบาท ๔ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง			
ตัวแปร	ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง Y1	ด้านการมีบทบาท เคลื่อนไหวทางการเมือง Y2	โดยรวม Y
หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) X1	๐.๕๖๖**	๐.๓๑๗**	๐.๔๙๒**
หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) X2	๐.๔๖๖**	๐.๔๒๔**	๐.๕๕๘**
หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน) X3	๐.๕๑๕**	๐.๔๓๙**	๐.๕๔๑**
หลักวิมังสา (ตรวจสอบติดตาม ผลงานของนักการเมือง) X4	๐.๕๒๘**	๐.๔๗๓**	๐.๕๖๘**
โดยรวม X	๐.๖๐๘**	๐.๔๗๐**	๐.๖๑๔**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า หลักอิทธิบาท ๔ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง มีความสัมพันธ์กันดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท ๔ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ดังนี้

หลักอิทธิบาท ๔ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับปานกลาง ($r=0.614^{**}$)

สมมติฐานที่ ๑ หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับปานกลาง ($r=0.492^{**}$)

สมมติฐานที่ ๒ หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับสูง ($r=0.558^{**}$)

สมมติฐานที่ ๓ หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับสูง ($r=0.541^{**}$)

สมมติฐานที่ ๔ หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงานของนักการเมือง) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงานของนักการเมือง) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับสูง ($r=0.568^{**}$)

ตารางที่ ๔.๑๑ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท ๔ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔		
เพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง		
หลักอิทธิบาท ๔	ค่าสหสัมพันธ์	๖๑๔
	P	๐.๐๑
	ระดับความสัมพันธ์	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า หลักอิทธิบาท ๔ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ในระดับปานกลาง กล่าวคือ ประชาชนสามารถนำหลักอิทธิบาท ๔ มาประยุกต์เพื่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ทำปฏิตัดตนเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความใส่ใจและตระหนักในหน้าที่พลเมืองยิ่งขึ้น จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ ๔.๑๒ ผลการทดสอบสมมติฐานที่ ๑-๔

สมมติฐาน	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	ค่าสหสัมพันธ์	ค่า P	ระดับความสัมพันธ์	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑	หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง)	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	๐.๔๙๒**	๐.๐๑	ปานกลาง	✓	-
๒	หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี)	เมืองของประชาชน	๐.๕๕๘**	๐.๐๑	ปานกลาง	✓	-
๓	หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษา	ในอำเภอนิคมน้ำจืด	๐.๕๔๑**	๐.๐๑	ปานกลาง	✓	-
๔	หลักวิมังสา (ตรวจสอบติดตามผลงานของนักการเมือง)	ระยอง	๐.๕๖๘**	๐.๐๑	ปานกลาง	✓	-

๔.๓ การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง

สรุปผลการสัมภาษณ์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในด้านต่าง ๆ ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ดังนี้

๑. ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ การประยุกต์หลักอริยสัจ ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ซึ่งประกอบด้วย ๑) หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) ๒) หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) ๓) หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน) และ ๔) หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตามผลงานของนักการเมือง)

ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ประชาชนควรปฏิบัติตนอย่างไร ?

หลักฉันทะ (ความเต็มใจ)

๑) ประชาชนควรตั้งใจศึกษา กฎ กติกา ต่าง ๆ ทางการเมือง สิทธิหน้าที่ของตนเอง ที่สามารถปฏิบัติได้ในทางการเมือง ยึดหลักเกณฑ์หลักการในใจในการจะเลือกใคร จะได้ไม่ต้องมานั่งประท้วง^{๑๐๒}

๒) ประชาชนได้ติดตามข่าวสารทางการเมืองได้งายขึ้นส่งผลให้เกิดการตื่นตัวทางการเมือง อยากเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยการเลือกตั้งผู้แทนของตนเอง ไปฟังปราศรัย และบางคนก็เป็นหัวคะแนนเสียง ผู้ช่วยหาเสียง ถือว่าเป็นปรากฏการณ์ที่ศึกษาค้นพบสมควร หน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งประจำ จังหวัด สถาบันการศึกษาทั้งระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องร่วมกันให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ส่งเสริมความรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี^{๑๐๓}

๓) การส่งเสริมการรับรู้เกี่ยวกับการเมือง เพื่อให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อาจจะมีการรณรงค์เชิญชวนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น มาฟัง ปราศรัย เข้าร่วมโครงการที่นักการเมืองจัดสรรลงในพื้นที่ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและเข้าร่วมกิจกรรม ก็เป็นการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง^{๑๐๔}

หลักวิริยะ (ความตั้งใจ)

๔) การรณรงค์ให้ประชาชนให้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งด้วยความเต็มใจในหลาย ๆ ช่องทาง เช่น ผ่านช่องทางแบบเก่า คือ การใช้รถหาเสียง สื่อวิทยุกระจายเสียงชุมชนหรือท้องถิ่น การออกใบปลิวประชาสัมพันธ์ วิธีการในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และผ่านช่องทางในยุคดิจิทัล ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ เว็บไซต์ของท้องถิ่นบ้าง^{๑๐๕}

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

^{๑๐๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

^{๑๐๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

๕) การส่งเสริมและสร้างการรับรู้ทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะเยาวชนคนรุ่นใหม่ เพราะเป็นบุคคล ที่สำคัญในสังคม ณ ปัจจุบันนี้ โดยผ่านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ซึมซับความรู้ต่าง ๆ มาจากสิ่งรอบตัว เช่น เพื่อน คนใกล้ชิด เนื่องจากสมัยนี้ เยาวชนหรือคนรุ่นใหม่เติบโตมาพร้อมเทคโนโลยี และสามารถค้นหาข้อมูล ค้นหาความรู้ได้อย่างรวดเร็ว จึงมีความเป็นตัวของตัวเองสูง การที่จะเชื่อใคร หรืออะไร เขาจะค้นหาด้วยตัวเอง เพื่อสื่อสารไปถึงเพื่อนพ้องของตัวเองในการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งว่าจะลงคะแนนเสียงให้กับสมาชิกทางการเมืองที่มีอุดมคติเป็นกลุ่ม ๆ^{๑๐๖}

หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อ)

๖) ส่งเสริมให้ประชาชนศึกษานโยบาย ก่อนร่วมทางการเมืองด้วยการพูดคุย แลกเปลี่ยนและบ่มเพาะให้เลือกตัวแทนที่เป็นคนดีมีความรู้ ความสามารถ และสามารถพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง สถาบันการศึกษาเป็นผู้ส่งเสริมโดยการให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงควรปลูกฝังค่านิยมคิดก่อนเลือกศึกษานโยบายก่อนตัดสินใจ^{๑๐๗}

๗) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการให้ข้อมูลของผู้สมัคร ให้ปฏิบัติตามกฎหมายการเลือกตั้งที่เกี่ยวข้อง เปิดรับข้อร้องเรียนหากมีเรื่องทุจริตจากการเลือกตั้ง ในขณะเดียวกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มุ่งสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้ประชาชนด้วยการประชาสัมพันธ์ทั้งในรูปแบบเดิมและรูปแบบสมัยใหม่ เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารทางการเมืองได้อย่างทันเหตุการณ์^{๑๐๘}

หลักวิมัสสา (ตรวจสอบ ติดตามผลงานของนักการเมือง)

๘) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยการสร้างการรับรู้ให้แก่ ประชาชนว่า การเมืองเป็นเรื่องของทุกคน ไม่ใช่เป็นเรื่องของนักการเมืองหรือพรรคการเมือง รวมทั้ง นักการเมืองเองต้องลงพื้นที่ให้มากขึ้นเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่ตนเองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น^{๑๐๙}

๙) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาตินั้น ส่งเสริมให้การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองหลายช่องทาง เช่น การให้ความรู้แก่ หน่วยงานต่าง ๆ หน่วยงานภาคีเครือข่าย การให้ภาคีเครือข่ายขยายผลในการให้ความรู้เกี่ยวกับ การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมีการทำเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง^{๑๑๐}

^{๑๐๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

^{๑๐๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

^{๑๐๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

๑๐) โดยภาพรวมส่วนใหญ่เป็นการดำเนินกิจกรรมของภาครัฐเป็นหลัก ซึ่งควรให้ทุกส่วนทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพราะการเมืองเป็นเรื่องใกล้ตัวเป็นเรื่องของเราทุกคน^{๑๑๑}

๑๑) การศึกษากฎหมาย กฎหมายก็มีข้อบังคับอยู่แล้วว่า ถ้ามีการเลือกตั้ง ระดับชาติ ประชาชนต้องไปเลือกตั้ง ไม่เลือกตั้งจะเสียสิทธิ์ ในท้องถิ่นก็เหมือนกันประชาชนต้องไป เลือกตั้ง หากไม่ไปเลือกตั้งก็เสียสิทธิ์บางประการ การส่งเสริมกิจกรรมที่เกิดขึ้น อาจจะมาจากการชุมนุมที่ต้องการ เช่น การปราศรัย เปิดเวทีรับฟังความต้องการของประชาชน เป็นต้น^{๑๑๒}

๑๒) ประชาชนติดตามการบริหารท้องถิ่นของนักการเมือง ดังนั้นข่าวสารสร้างความตื่นตัวในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน^{๑๑๓}

สรุปได้ว่า การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ซึ่งประกอบด้วย ๑) หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) ๒) หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) ๓) หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน) และ ๔) หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตามผลงานของนักการเมือง) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ประชาชนมีการตื่นตัวติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ศึกษาพิจารณาผลที่จะตามมาของนโยบายแต่ละกลุ่มแต่ละพรรคการเมือง

ตารางที่ ๔.๑๓ การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

ข้อเสนอแนะ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่
๑) ติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านเมือง ศึกษา กฎ กติกา ต่าง ๆทางการเมือง สิทธิหน้าที่ของตนเอง ยึดหลักเกณฑ์	๗	๑, ๒, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘
๒) เลือกตัวแทนที่เป็นคนดีมีความรู้ ความสามารถ และสามารถพัฒนาท้องถิ่นได้	๔	๒, ๕, ๖, ๗
๓) ส่งเสริมให้ประชาชน เพื่อน คนใกล้ชิด ศึกษา นโยบาย ที่นักการเมืองทำเพื่อส่วนรวม	๓	๓, ๔, ๗
๔) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยการสร้างการรับรู้ให้แก่ ประชาชนว่า การเมืองเป็นเรื่องของทุกคน	๒	๓, ๔

^{๑๑๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

^{๑๑๒}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

^{๑๑๓}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

หลักฉันทะ (ความเต็มใจ)
ศึกษาข้อมูล กฎเกณฑ์ทางสังคมการเมือง

หลักวิริยะ (ความตั้งใจ)
ยึดหลักการ มีเหตุผล ตั้งใจเลือกคนดี

หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อ)
เลือกนโยบายเด่น พัฒนาท้องถิ่นได้

หลักวิมังสา (ติดตาม ตรวจสอบ)
ติดตามการทำงาน การดำเนินการนโยบาย

ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

แผนภาพที่ ๔.๑ การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

ที่มา : สังเคราะห์โดยผู้วิจัย นายวันชัย สังข์ประเสริฐ

๒. ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ซึ่งประกอบด้วย ๑) หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) ๒) หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) ๓) หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน) และ ๔) หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตามผลงานของนักการเมือง)

ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง ประชาชนควรปฏิบัติตนอย่างไร ?

หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง)

๑) ประชาชนมีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมืองมากกว่าสมัยก่อน เพราะสมัยนี้สื่อทางสังคมมากมายหลายกระแสให้เคลื่อนไหว ส่วนใหญ่นิยมเคลื่อนไหวโดยการโพสต์ข้อความสนับสนุนบ้าง ต่อว่าบ้าง หลากหลายมิติ^{๑๔}

๒) การส่งเสริมการรับรู้เกี่ยวกับการเมือง เพื่อให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อาจจะมีการรณรงค์เชิญชวนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ

^{๑๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

เช่น มาฟังปราศรัย เข้าร่วมโครงการที่นักรการเมืองลงในพื้นที่ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและเข้าร่วมกิจกรรม^{๑๑๕}

หลักวิริยะ (ความตั้งใจ)

๓) การรณรงค์ให้ประชาชนให้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยการเคลื่อนไหวผ่านช่องทาง เช่น ผ่านช่องทางแบบเก่า คือ การใช้รถหาเสียง สื่อวิทยุกระจายเสียงชุมชนหรือท้องถิ่น การออกใบปลิวประชาสัมพันธ์ วิธีการในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และผ่านช่องทางในยุคดิจิทัลผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ เว็บไซต์ของท้องถิ่นบ้าง^{๑๑๖}

๔) การเคลื่อนไหวทางการเมือง ในการส่งเสริมกิจกรรมที่เกิดขึ้น อาจะมาจากชุมชนที่ต้องการ เช่น การปราศรัย เปิดเวทีรับฟังความต้องการของประชาชน เป็นต้น^{๑๑๗}

หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อ)

๕) การมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวทางการเมือง เพื่อรักษาผลประโยชน์อยากเห็นประเทศไทย เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ประชาชนต้องการเป็นความเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่น ต้องการนักรการเมืองท้องถิ่นจะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นได้ ทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา เป็นความคาดหวังของประชาชนในท้องถิ่นที่ อยากจะเห็นการพัฒนาหลังจากการเลือกตั้ง^{๑๑๘}

๖) นโยบายของนักรการเมือง พรรครัฐบาล เป็นแรงจูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วม นโยบาย ช่วยเหลือค่าใช้จ่าย เพิ่มสวัสดิการ เพิ่มค่าแรง ลดราคาสินค้าอุปโภคบริโภค ซึ่งนโยบายดังกล่าว จะต้องสามารถทำได้จริง ไม่ขายฝัน ไม่หลอกลวง และจัดการปัญหาขัดแย้งทางการเมืองได้อีกทั้ง ความตระหนักต่อหน้าที่พลเมืองที่ต้องรู้สิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ^{๑๑๙}

๗) ความมุ่งมั่นที่จะมีบทบาททางการเมืองแต่สามารถทำได้ตามศักยภาพของความเป็นเมือง เมื่อนโยบายไม่เป็นไปตามที่ต้องการ อาจจะมีการเคลื่อนไหวทางสื่อสังคมบ้าง^{๑๒๐}

หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตามผลงานของนักรการเมือง)

๘) ปลุกฝังให้ประชาชนเข้าใจ และทราบถึงเรื่องทางการเมืองว่าการเมืองเป็นเรื่องของทุกคน มิใช่เรื่องของคนใดคนหนึ่ง และทำให้ทราบว่าหากการเมืองดี ชีวิตของเราก็จะดี เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเมือง ให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น^{๑๒๑}

^{๑๑๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

^{๑๑๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

^{๑๑๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

^{๑๒๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

^{๑๒๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

๙) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ต้องเป็นการบูรณาการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับประโยชน์ในทุกภาคส่วน โดยเริ่มต้นจากตัวประชาชนเอง ต้องเป็นคนมีศีลธรรม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวโดยการเห็นแก่อำิสสินจ้างต่าง ๆ สามารถคิดวิเคราะห์แยกแยะได้ว่าควรเลือกบุคคลลักษณะใดที่เหมาะสมจะเป็นผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น ต่อมาผู้สมัครและกลุ่มสนับสนุน ต้องเปิดเผยข้อมูล มีผลงาน มีคุณลักษณะเหมาะสมจะเป็นผู้แทนของประชาชน พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยเฉพาะการ เลือกตั้งท้องถิ่นถือว่าเป็นการเลือกตั้งที่ประชาชนและพื้นที่ได้รับประโยชน์มากที่สุด^{๑๒๒}

๑๐) ให้ความสำคัญและติดตามนโยบายที่นักการเมืองชายฝั่ง ผลักดันให้นโยบายเป็นจริง เช่น เงิน ดิจิทัล ๑๐,๐๐๐ บาท ที่เห็นว่าประชาชนพยายามเรียกร้อง โดยมีสื่อต่าง ๆ เขามาช่วยสนับสนุน ลำพังเสียงประชาชนไม่ดังพอ^{๑๒๓}

สรุปได้ว่า การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ซึ่งประกอบด้วย ๑) หลักฉันทะ (ความเต็มใจร่วมทางการเมือง) ๒) หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) ๓) หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน) และ ๔) หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตามผลงานของนักการเมือง) ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง นิยมเคลื่อนไหวโดยการโพสต์ข้อความสนับสนุนบ้าง ต่อว่าบ้าง หลากหลายมิติ โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น มาฟัง ปราศรัย เปิดเวทีรับฟังความต้องการของประชาชน เป็นต้น

^{๑๒๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

^{๑๒๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

ตารางที่ ๔.๑๔ การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง

ข้อเสนอแนะ	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑) ความเต็มใจร่วมมีบทบาทและเคลื่อนไหวทางการเมือง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน	๘	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๘, ๙
๒) ประชาสัมพันธ์ การรณรงค์ และผ่านช่องทางในยุค ดิจิทัล ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ เว็บไซต์ ของท้องถิ่น	๕	๒, ๔, ๕, ๖, ๗
๓) ร่วมเคลื่อนไหวเพื่อผลักดันนโยบายของนักการเมือง พรรครัฐบาล เป็นแรงจูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วม นโยบาย ช่วยเหลือค่าใช้จ่าย เพิ่มสวัสดิการ เพิ่มค่าแรง ลดราคาสินค้าอุปโภคบริโภค	๓	๓, ๔, ๗, ๙
๔) ประชาชนร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับประโยชน์ในทุก ภาคส่วน สนับสนุนการเปิดเผยข้อมูลและผลงาน	๓	๒, ๘, ๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

หลักฉันทะ (ความเต็มใจ)
การเมืองเป็นเรื่องของทุกคน

หลักวิริยะ (ความตั้งใจ)
ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สนับสนุนคนดี

หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อ)
รักษาประโยชน์ส่วนรวม อยากเห็นการเปลี่ยนแปลง

หลักวิมังสา (ติดตาม ตรวจสอบ)
เคลื่อนไหวเพื่อตรวจสอบและผลักดันนโยบาย

ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง

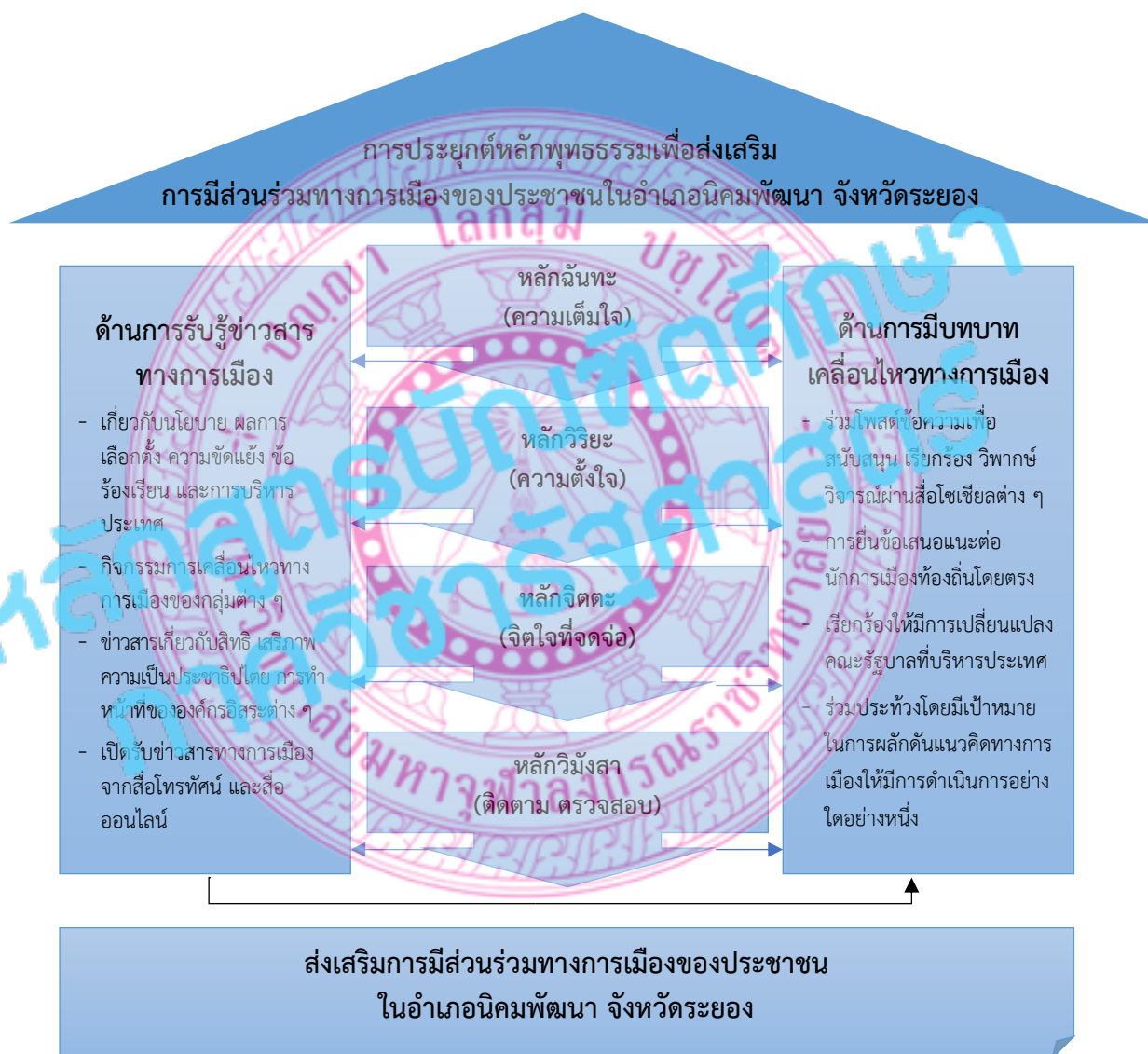
แผนภาพที่ ๔.๒ การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง

ที่มา : สังเคราะห์โดยผู้วิจัย นายวันชัย สังข์ประเสริฐ

๔.๔ องค์ความรู้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง” ซึ่งได้จากการวิจัย ผู้วิจัยสรุปความรู้ที่ได้ดังนี้

๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ที่มา : สังเคราะห์โดยผู้วิจัย นายวันชัย สังข์ประเสริฐ

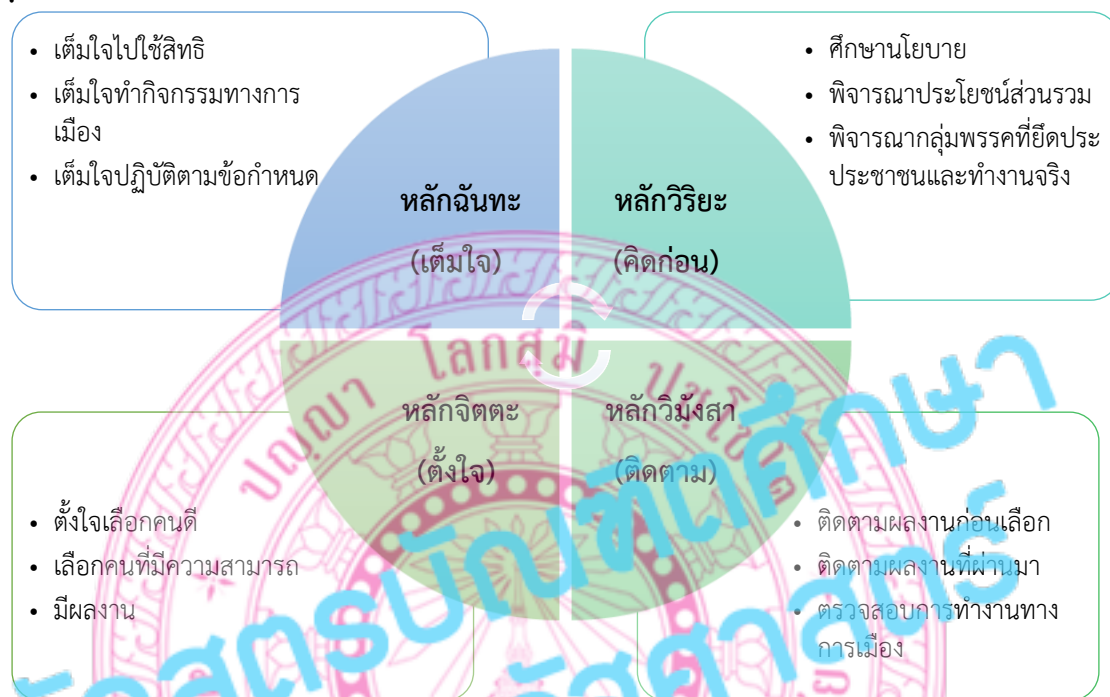
จากแผนภาพที่ ๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ในการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง” ซึ่งได้ทำการศึกษาจากเอกสาร ผลงานทางวิชาการต่าง ๆ และลงพื้นที่ทำการวิจัย ผู้วิจัยสรุปความรู้ที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ดังนี้

๑. ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง อธิบายได้ว่า การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ซึ่งประกอบด้วย ๑) หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) ๒) หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) ๓) หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน) และ ๔) หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตามผลงานของนักการเมือง) ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง จากการที่ประชาชนสนใจมีความตั้งใจในการติดตามข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับนโยบายผลการเลือกตั้ง ความขัดแย้ง ข้อร้องเรียนของนักการเมือง และการบริหารประเทศ ติดตามข่าวสารกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มต่าง ๆ โดยการสนทนากับคนในครอบครัว เพื่อน และกลุ่มอาชีพเดียวกัน รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ ความเป็นประชาธิปไตย การทำหน้าที่ขององค์กรอิสระต่าง ๆ เลือกรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ทำให้ได้ออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการไปให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับข้อบัญญัติ กฎหมาย กฎระเบียบและข้อบังคับในการเลือกตั้ง จากการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ เช่น โทรศัพท์มือถือ วิทยุ นิตยสาร และหนังสือพิมพ์ ติดตามนโยบายของรัฐบาล การทำหน้าที่ในรัฐสภา การดำเนินงานของรัฐบาล และการดำเนินงานของฝ่ายค้านในการทำหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรและในระดับท้องถิ่น ด้วยความเต็มใจ ตั้งใจมุ่งมั่นที่จะเห็นการเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปตามนโยบาย

๒. ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง อธิบายได้ว่า การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ซึ่งประกอบด้วย ๑) หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) ๒) หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) ๓) หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน) และ ๔) หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตามผลงานของนักการเมือง) ในการมีบทบาทเพื่อเคลื่อนไหวทางการเมือง ที่ประสงค์จะให้นักการเมือง คณะรัฐบาลได้รับรู้ถึงความต้องการของประชาชน โดยการร่วมโพสต์ข้อความเพื่อสนับสนุน เรียกร้อง เห็นด้วยไม่เห็นด้วย วิพากษ์วิจารณ์ผ่านสื่อโซเชียลต่าง ๆ ยื่นข้อเสนอแนะต่อนักการเมืองท้องถิ่นโดยตรงผ่านการพูดคุยเมื่อมีโอกาส เรียกร้องให้นักการเมืองฟังเสียงประชาชน วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลและท้องถิ่นเมื่อเห็นว่าไม่เป็นไปตามนโยบายกับเพื่อน คนรอบข้าง อาจจะเข้าร่วมประท้วงโดยมีเป้าหมายในการผลักดันแนวคิดทางการเมืองให้มีการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่มีผลกระทบกับบุคคลหลายกลุ่มไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลเอกชนหรือประชาชนถ้าหากเป็นเรื่องที่ใหญ่ขยายวงกว้าง เรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลที่บริหารประเทศ เมื่อเห็นว่าการบริหารล้มเหลว

๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ดังนี้

การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

แผนภาพที่ ๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

ที่มา : สังเคราะห์โดยผู้วิจัย นายวันชัย สังข์ประเสริฐ

จากแผนภาพที่ ๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย ในการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง” ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ความรู้ได้ ดังนี้

๑. หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) อธิบายได้ว่า การประยุกต์ฉันทะเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยที่ประชาชนเต็มใจปฏิบัติตามข้อกำหนดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เต็มใจร่วมออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เต็มใจทำกิจกรรมทางการเมือง ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและประเด็นทางการเมือง

๒. หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) อธิบายได้ว่า การประยุกต์หลักวิริยะเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ให้ประชาชนพิจารณาเลือกนักการเมืองคนที่ดี ซื่อสัตย์ โปร่งใสจากพฤติกรรมที่ผ่านมาและเต็มใจปฏิบัติหน้าที่เพื่อพี่น้อง

ประชาชนพิจารณาเลือกนักการเมืองที่มีประสบการณ์ทางการเมือง มีผลงานที่ผ่านมาให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชนเลือกนักการเมืองคนที่มีความรู้เกี่ยวกับความต้องการของประชาชน เข้าใจปัญหาของคนส่วนใหญ่ ทั้งเศรษฐกิจ ปากท้อง การศึกษา ความมั่นคงในชีวิต การมีสุขภาพที่ดี

๓. หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน) อธิบายได้ว่า การประยุกต์หลักจิตตะ การมีจิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ให้ประชาชนได้ศึกษานักการเมืองและกลุ่มการเมืองที่มีนโยบายและการทำงานเพื่อประโยชน์และเห็นประชาชนเป็นใหญ่ ด้วยความเป็นกลางก่อนเลือกตั้ง พิจารณาจากพรรคการเมือง กลุ่มการเมืองที่มีผลงาน มีนโยบายแล้วปฏิบัติจริงแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม บรรเทาความเดือดร้อนได้ พิจารณาเลือกนักการเมืองที่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ดี

๔. หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงานของนักการเมือง) อธิบายได้ว่า การประยุกต์หลักวิมังสา โดยการติดตาม ตรวจสอบ ผลงานของนักการเมือง เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง สามารถติดตามผลงานของนักการเมืองก่อนเลือกตั้ง เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกตั้ง ติดตามผลงานที่ผ่านมาเป็นไปอย่างที่น่าเชื่อถือหรือไม่ ตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองระดับท้องถิ่นเสมอ และนักการเมืองระดับชาติสม่ำเสมอทำให้นักการเมืองมีความตั้งใจ

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้ ๑. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ๒. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท ๔ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง และ ๓. เพื่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

โดยในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Research Methods) โดยประกอบด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประชาชนในเขตอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์ ขึ้นไป และมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จำนวน ๔๓,๘๑๐ คน เก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๘๗ ได้รับกลับคืนและเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ที่สุดจำนวน ๓๘๗ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ลักษณะของแบบสอบถามปลายปิด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยหาค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบสมมติฐานโดยการคำนวณค่าโดยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีการของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) (r) ซึ่งเป็นการหาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรสองตัวที่เป็นอิสระต่อกัน เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ จำนวน ๙ รูปหรือคน ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง” สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

๕.๑.๑ สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๑๗ มีอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๔๓ การศึกษาระดับปวส. ๑๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๐๑, มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน ๑๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๒๐, ผู้มีรายได้ ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๗๖ ตามลำดับ

๕.๑.๒ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.79$, $S.D.=0.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ($\bar{X}=3.86$, $S.D.=0.55$) ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง ($\bar{X}=3.73$, $S.D.=0.63$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบดังนี้

ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$, $S.D.=0.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ “ประชาชนติดตามข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับนโยบายผลการเลือกตั้ง ความขัดแย้ง ข้อร้องเรียนของนักการเมือง และการบริหารประเทศ” ($\bar{X}=3.94$, $S.D.=0.51$) รองลงมาคือ “ประชาชนติดตามข่าวสารกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มต่าง ๆ โดยการสนทนากับคนในครอบครัว เพื่อน และกลุ่มอาชีพเดียวกัน” ($\bar{X}=3.92$, $S.D.=0.55$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ “ประชาชนติดตามการประกาศนโยบายของรัฐบาล การทำหน้าที่ของรัฐบาล การดำเนินงานของรัฐบาล และการดำเนินงานของฝ่ายค้านในการทำหน้าที่ในสภา” ($\bar{X}=3.67$, $S.D.=0.55$) ตามลำดับ

ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.73$, $S.D.=0.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ “ประชาชนร่วมโพสต์ข้อความเพื่อสนับสนุน เรียกร้อง เห็นด้วยไม่เห็นด้วย วิพากษ์วิจารณ์ผ่านสื่อโซเชียลต่าง ๆ” ($\bar{X}=3.86$, $S.D.=0.51$) รองลงมาคือ “ประชาชนยื่นข้อเสนอแนะต่อนักการเมืองท้องถิ่นโดยตรง” ($\bar{X}=3.83$, $S.D.=0.52$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ “ประชาชนเข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ เพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคมในด้านของการเมือง” ($\bar{X}=3.64$, $S.D.=0.55$) ตามลำดับ

๕.๑.๓ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท ๔ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง สรุปได้ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท ๔ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ดังนี้

หลักอิทธิบาท ๔ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับปานกลาง ($r=0.614^{**}$)

สมมติฐานที่ ๑ หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับปานกลาง ($r=0.492^{**}$)

สมมติฐานที่ ๒ หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับปานกลาง ($r=0.558^{**}$)

สมมติฐานที่ ๓ หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับปานกลาง ($r=0.541^{**}$)

สมมติฐานที่ ๔ หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงานของนักการเมือง) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงานของนักการเมือง) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับปานกลาง ($r=0.568^{**}$)

๕.๑.๔ การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

๑. จากการแจกแบบสอบถาม

พบว่า ระดับการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$, $S.D.=0.67$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ “หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน)” ($\bar{X}=3.97$, $S.D.=0.76$) รองลงมาคือ “หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี)” ($\bar{X}=3.96$, $S.D.=0.76$), “หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงาน

ของนักการเมือง)” ($\bar{X}=3.89$, S.D.=0.82) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ “หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง)” ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.81) ตามลำดับ

หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) พบว่า ระดับการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ “ประชาชนเต็มใจปฏิบัติตามข้อกำหนดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง” ($\bar{X}=3.96$, S.D.=0.86) รองลงมาคือ “ประชาชนเต็มใจร่วมออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทางการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ” ($\bar{X}=3.85$, S.D.=0.80) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ “ประชาชนเต็มใจทำกิจกรรม ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและประเด็นทางการเมือง” ($\bar{X}=3.82$, S.D.=0.86) ตามลำดับ

หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) พบว่า ระดับการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.96$, S.D.=0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ “ประชาชนพิจารณาเลือกนักการเมืองคนที่ดี ซื่อสัตย์ โปร่งใสจากพฤติกรรมที่ผ่านมาและเต็มใจปฏิบัติหน้าที่เพื่อพี่น้องประชาชน” ($\bar{X}=4.19$, S.D.=0.86) รองลงมาคือ “ประชาชนพิจารณาเลือกนักการเมืองที่มีประสบการณ์ทางการเมือง มีผลงานที่ผ่านมาให้เป็นที่ยอมรับต่อสาธารณชน” ($\bar{X}=3.85$, S.D.=0.81) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ “ประชาชนเลือกนักการเมืองคนที่มีความรู้เกี่ยวกับความต้องการของประชาชน เข้าใจปัญหา” ($\bar{X}=3.84$, S.D.=0.80) ตามลำดับ

หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน) พบว่า ระดับการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ “ประชาชนศึกษานักการเมืองและกลุ่มการเมืองที่มีนโยบายและการทำงานเพื่อประโยชน์และเห็นประชาชนเป็นใหญ่ ด้วยความเป็นกลางก่อนเลือกตั้ง” ($\bar{X}=4.02$, S.D.=0.83) รองลงมาคือ “ประชาชนพิจารณาพรรคการเมือง กลุ่มการเมืองที่มีผลงาน มีนโยบายแล้วปฏิบัติจริง แก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม บรรเทาความเดือดร้อนได้” ($\bar{X}=3.95$, S.D.=0.87) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ “ประชาชนพิจารณาเลือกนักการเมืองที่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ดี” ($\bar{X}=3.93$, S.D.=0.85) ตามลำดับ

หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงานของนักการเมือง) พบว่า ระดับการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$, S.D.=0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ “ประชาชนติดตามผลงานของนักการเมืองก่อนเลือกตั้ง เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกตั้ง” ($\bar{X}=3.91$, S.D.=0.83) รองลงมาคือ “ประชาชนติดตามผลงานที่ผ่านมาเป็นไปอย่างที่หาเสียงไว้หรือไม่” ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.85) และข้อที่มีค่าเฉลี่ย

น้อยที่สุดคือ “ประชาชนตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองระดับท้องถิ่นเสมอ และนักการเมืองระดับชาติ” ($\bar{X}=3.87$, S.D.=0.93) ตามลำดับ

๒. จากการสัมภาษณ์

การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง สรุปได้ว่า ซึ่งประกอบด้วย ๑) หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) ๒) หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) ๓) หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษาข้อมูลก่อนเลือกผู้แทน) และ ๔) หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตามผลงานของนักการเมือง) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ประชาชนมีการตื่นตัวติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ศึกษาข้อมูลพิจารณาผลที่จะตามมาของนโยบายแต่ละกลุ่มแต่ละพรรคการเมือง

การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ซึ่งประกอบด้วย ๑) หลักฉันทะ (ความเต็มใจร่วมทางการเมือง) ๒) หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) ๓) หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษาข้อมูลก่อนเลือกผู้แทน) และ ๔) หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตามผลงานของนักการเมือง) นิยมเคลื่อนไหวโดยการโพสต์ข้อความสนับสนุนบ้าง ต่อว่าบ้าง หลากหลายมิติ โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น มาฟัง ปราศรัย เปิดเวทีรับฟังความต้องการของประชาชน เป็นต้น

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง” ผู้วิจัยได้อภิปรายจากผลการวิจัยในแต่ละวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ ดังนี้

๕.๒.๑ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง ๓ ข้อ ที่ผู้วิจัยค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถนำมาอธิบายได้ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ประชาชนมีการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง เช่น ติดตามข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับนโยบายผลการเลือกตั้ง ความขัดแย้ง ข้อร้องเรียนของนักการเมือง และการบริหารประเทศ ติดตามข่าวสารกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มต่าง ๆ โดยการสนทนากับคนในครอบครัว เพื่อน และกลุ่มอาชีพเดียวกัน ศึกษาสิทธิ เสรีภาพ ความเป็นประชาธิปไตย การทำหน้าที่ขององค์กรอิสระต่าง ๆ เปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ เช่น โทรศัพท์มือถือ วิทยุ นิตยสาร และหนังสือพิมพ์ และส่วนหนึ่งก็ได้จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการไปให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับข้อบัญญัติ กฎหมาย กฎระเบียบและ

ข้อบังคับในการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการเลือกรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งทำให้ได้ออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง ซึ่งประชาชนให้ความสนใจเป็นพิเศษการที่มีความรู้สึกเข้าใจและพึงพอใจในกิจกรรมการเลือกตั้งที่ตนได้เป็นผู้กระทำ รวมถึงการยินดีที่จะได้เป็นส่วนหนึ่งของการเลือกรัฐบาล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทน ทองเล็ก ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัด สระแก้วในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ในจังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และด้านการสื่อสารทางการเมือง^{๑๒๔}

ส่วนใหญ่ประชาชนติดตามข่าวสารทางสื่อโซเชียลเพราะเป็นสื่อที่ติดตัวอยู่ตลอดเวลาสามารถเข้าถึงง่าย และร่วมโพสต์ข้อความเพื่อสนับสนุน เรียกร้อง เห็นด้วยไม่เห็นด้วย วิพากษ์วิจารณ์ผ่านสื่อโซเชียลต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรภรณ์ เมธากิจเรข ได้วิจัยเรื่อง “การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจออกมาเลือกตั้งของผู้มีสิทธิในเขตกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจออกมาเลือกตั้งด้านการเปิดรับข่าวสาร การเลือกให้ความสนใจ การเลือกรับรู้และตีความหมาย ซึ่งการเปิดรับข่าวสาร ทางการเมืองในแต่ละด้านเป็นแรงขับเคลื่อนที่ส่งผลให้ประชาชนตัดสินใจออกมาเลือกตั้ง โดย ๑) ด้าน การเลือกเปิดรับข่าวสารส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อโซเชียลมีเดียมากที่สุด เพราะเป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและได้รับข้อมูลเร็วที่สุด ๒) ด้านการเลือกให้ความสนใจข่าวสารทางการเมือง ให้ความสำคัญกับข่าวสารเกี่ยวกับวิธีการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง นโยบายของพรรคการเมืองต่าง ๆ และการชักชวนออกไปเลือกตั้งอันเนื่องมาจากเป็นข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตและขั้นตอนในการเลือกตั้งอันเป็นพื้นฐานในการใช้สิทธิการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย ๓) ด้านการเลือกรับรู้และการตีความหมายในข่าวสาร ถ้าผู้มีสิทธิเลือกตั้งรับสารข้อมูลที่แปลกใหม่และเนื้อหาที่มีความซับซ้อน อาจจะตีความผิดพลาดและทำให้การตัดสินใจออกไปเลือกตั้งน้อยลงได้ ในทางกลับกันการสื่อสารทางการเมือง ถ้าให้ข้อมูลที่เข้าใจง่ายเข้าถึงได้และความสอดคล้องกับความเชื่อและทัศนคติเดิมของถ้าผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะทำให้ตีความได้ตรงหรือใกล้เคียง และลดข้อผิดพลาดของความเข้าใจผิดในข้อมูลได้ ๔) ด้านการเลือกจดจำข่าวสารเกี่ยวกับข้อห้ามก่อนไปเลือกตั้ง ซึ่งอาจเคยมีประสบการณ์ความผิดพลาดในด้านการเลือกตั้งและส่งผลกระทบต่อตนเองในระยะยาว รวมไปถึงเมื่อใกล้วันเลือกตั้งสื่อมวลชนต่าง ๆ มักจะนำเสนอเน้นย้ำข้อห้ามจึงทำให้ผู้รับสารจดจำได้มากยิ่งขึ้นไปอีก^{๑๒๕} และวนัส รสโหมต ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาล ตำบล

^{๑๒๔}สุทน ทองเล็ก, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒”, *ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

^{๑๒๕}พัชรภรณ์ เมธากิจเรข, “การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจออกมาเลือกตั้งของผู้มีสิทธิในเขตกรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๖๔).

หลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี” ผลการศึกษาพบว่าความสนใจทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ด้านการรับรู้ข่าวสารโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และกลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจต่อเหตุการณ์บ้านเมืองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด^{๑๒๖}

ประชาชนสนใจและติดตามเหตุการณ์บ้านเมือง จึงให้ความสนใจและไปร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งมากที่สุด ดังงานวิจัยของพระมหาธีระยุทธ ฐานรโต (รักสกุล) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง” ผลการศึกษาค้นพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด^{๑๒๗} และข่าวเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ผ่านการรณรงค์ประชาชนจะสนใจและติดตามซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาชาติเชื้อ วชิรญาโน (ประเสริฐไทย) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๒ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๒ อำเภอ ศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง และด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมากเช่นกัน^{๑๒๘} และงานวิจัยของจินตนา กะตากุล ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนศึกษาเฉพาะกรณี หมู่ที่ ๔ ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง และด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง^{๑๒๙}

๕.๒.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท ๔ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

จากการศึกษาหลักอิทธิบาท ๔ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับปานกลาง ($r=0.564^{**}$) อภิปรายได้ว่า

^{๑๒๖}วนัส รสโหมด, “ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี”, การศึกษาอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง, (คณะรัฐศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๓).

^{๑๒๗}พระมหาธีระยุทธ ฐานรโต (รักสกุล), “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

^{๑๒๘}พระมหาชาติเชื้อ วชิรญาโน (ประเสริฐไทย), “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๒ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

^{๑๒๙}จินตนา กะตากุล, “การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนศึกษาเฉพาะกรณี หมู่ที่ ๔ ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช”, วารสารมหาจุฬานาครทรรณ, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๖ (สิงหาคม ๒๕๖๒) : ๑๕-๒๔.

การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ประกอบด้วย ๑) หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) ๒) หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) ๓) หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษาโนบายก่อนเลือกผู้แทน) ๔) หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงานของนักการเมือง) ประชาชนเต็มใจปฏิบัติตามข้อกำหนดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เต็มใจร่วมออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เต็มใจทำกิจกรรมทางการเมือง ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและประเด็นทางการเมือง พิจารณาเลือกนักการเมืองคนที่ดี ซื่อสัตย์ โปร่งใสจากพฤติกรรมที่ผ่านมาและเต็มใจปฏิบัติหน้าที่เพื่อพี่น้องประชาชน เลือกนักการเมืองที่มีประสบการณ์ทางการเมือง มีผลงานที่ผ่านมาให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน ศึกษาการเมืองและกลุ่มการเมืองที่มีนโยบายและการทำงานเพื่อประโยชน์และเห็นประชาชนเป็นใหญ่ ด้วยความเป็นกลางก่อนเลือกตั้ง พรรคการเมืองกลุ่มการเมืองที่มีผลงาน มีนโยบายแล้วปฏิบัติจริง แก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม บรรเทาความเดือดร้อนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรี ศีลารัตน์ ได้วิจัยเรื่อง “การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด พ.ศ. ๒๕๕๖” ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ของเยาวชนเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔ อยู่ในระดับมาก^{๑๓๐} และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปริดา ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทย” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากลไกการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทย พบว่า การพัฒนากลไกการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทยโดยใช้หลักอิทธิบาท ๔ เป็นแนวทางการกำหนดนโยบายจากความตั้งใจในการแก้ปัญหาตามความต้องการของประชาชนให้เกิดความชัดเจน (ฉันทะ) มีความมุ่งมั่น และทบทวนที่จะนำเสนอแนวทางของนโยบายสู่ภาคปฏิบัติ (วิริยะ) เอาใจใส่ต่อนโยบายและรับผิดชอบในวิธีการปฏิบัตินโยบายตามที่ได้กำหนดไว้ (จิตตะ) และคอยติดตามวัดผลความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อหาทางปรับปรุงและพัฒนานโยบายให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (วิมังสา)^{๑๓๑} และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี บุญเรือง ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป ที่มุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีทัศนคติที่ดีทางการเมืองและการมีพฤติกรรมทางการเมืองโดยใช้หลักอิทธิบาท ๔ มาบูรณาการในการส่งเสริมการพัฒนาการตื่นตัวทางการเมือง ทำให้เกิดมีความรักความชอบทาง

^{๑๓๐}พัชรี ศีลารัตน์, “การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด พ.ศ. ๒๕๕๖”, วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๗) : ๒๙-๓๘.

^{๑๓๑}ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปริดา, “การพัฒนากลไกการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทย”, คุษฏีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

การเมือง มีความเพียรพยายามเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีจิตใจฝึกฝนและมุ่งมั่นทางการเมือง และมีสติปัญญาควบคุมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่เสมอ^{๑๓๒}

๕.๒.๓ การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

พบว่า การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า หลักอิทธิบาท ๔ ซึ่งประกอบด้วย ๑) หลักฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) ๒) หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) ๓) หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน) ๔) หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงานของนักการเมือง) เป็นการฝึกให้ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องและควรทำ เต็มใจที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือทำกิจกรรมทางการเมือง เพราะได้มีการศึกษามาก่อนคิดก่อนเลือก เพราะตั้งใจจะเลือกคนดีอยู่ครบ ๔ ปี มีผลงานให้เห็นทำประโยชน์ให้กับส่วนรวม เลือกแล้วต้องติดตามต่อไป ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและประเด็นทางการเมือง เพื่อให้รู้เท่าทันทางการเมืองใช้สติในการพิจารณาเลือกคนที่ติดตามผลงานที่ผ่านมาเป็นไปอย่างที่เขาเสียใจหรือไม่ และตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองระดับท้องถิ่นเสมอ และนักการเมืองระดับชาติ ว่าขายฝันหรือทำทันทีที่ได้รับเลือก เป็นสัญญาณที่แสดงว่าประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี บุญเรือง ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป ที่มุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีทัศนคติที่ดีทางการเมืองและการมีพฤติกรรมทางการเมือง โดยการใช้หลักอิทธิบาท ๔ มาบูรณาการในการส่งเสริมการพัฒนาการตื่นตัวทางการเมือง ทำให้เกิดมีความรักความชอบทางการเมือง มีความเพียรพยายามเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีจิตใจฝึกฝนและมุ่งมั่นทางการเมือง และมีสติปัญญาควบคุมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่เสมอ^{๑๓๓} และประชาชนยังได้พิจารณาที่ตัวบุคคลและนโยบายทางการเมืองที่ยึดความต้องการของประชาชนเป็นที่ตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภุชวีรัตน์ บุญยวุฒิปริตตา ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทย” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากลไกการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทย พบว่า การพัฒนากลไกการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทยโดยใช้หลักอิทธิบาท ๔

^{๑๓๒} สุมาลี บุญเรือง, “การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป”, *คุณภูมินทร์ปรัชญาคุณภูมินันท์ สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).*

^{๑๓๓} สุมาลี บุญเรือง, “การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป”, *คุณภูมินทร์ปรัชญาคุณภูมินันท์ สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).*

เป็นแนวทางการกำหนดนโยบายจากความตั้งใจในการแก้ปัญหาตามความต้องการของประชาชนให้เกิดความชัดเจน (ฉันทะ) มีความมุ่งมั่น และทุ่มเทที่จะนำเสนอแนวทางของนโยบายสู่ภาคปฏิบัติ (วิริยะ) เอาใจใส่ต่อนโยบายและรับผิดชอบในวิธีการปฏิบัตินโยบายตามที่ได้กำหนดไว้ (จิตตะ) และคอยติดตามวัดผลความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อหาทางปรับปรุงและพัฒนาโยบายให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (วิมังสา)^{๑๓๔}

การปฏิบัติตามหลักอริยบท ๔ ทำให้ประชาชนเป็นผู้ที่มีความหนักแน่นมั่นคง ไม่เชื่อคำบอกเล่าแต่เชื่อในสิ่งที่ได้พิจารณาแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชิต ปริมาตร ได้วิจัยเรื่อง “สมรรถนะการให้บริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผลการศึกษาพบว่า หลักอริยบท ๔ ทำให้จิตใจมีความสมดุลมั่นคง มีความเชื่อมั่นในงาน มีความเพียรพยายาม มีสติระลึกได้ มีความตั้งมั่นไม่หวั่นไหวแม้เกิดปัญหาอุปสรรค มีความพิจารณาวิเคราะห์อย่างรอบคอบทำความเข้าใจความเป็นเหตุเป็นผล และตัดสินใจบนพื้นฐานความถูกต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างพลังผลักดันให้ปรับปรุงตนเองโดยการปฏิบัติตามหลักอริยบท ๔ ดำเนินการให้ตนเองมีสมรรถนะสูง^{๑๓๕}

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง” มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดประชาชน ควรมีนโยบายสร้างแนวทางเกี่ยวกับนโยบายการรับรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง

๒. ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดประชาชน ควรมีนโยบายมีแนวทางปฏิบัติให้ประชาชนอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑. ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดประชาชน ควรส่งเสริมการติดตามนโยบายของรัฐบาล การทำหน้าที่ของรัฐสภา การดำเนินงานของรัฐบาล และการดำเนินงานของฝ่ายค้านในการทำหน้าที่ในสภา

^{๑๓๔} ฐริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา, “การพัฒนากลไกการกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทย”, *คุณิพนธ์ปรัชญาศุภนิพนธ์* สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

^{๑๓๕} พิชิต ปริมาตร, “สมรรถนะการให้บริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, *คุณิพนธ์นิพนธ์พุทธศาสตร์คุณิพนธ์* สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

๒. ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดประชาชน ให้ความรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อการโพสต์ข้อความเพื่อสนับสนุนเรียกร้อง เห็นด้วยไม่เห็นด้วย วิพากษ์วิจารณ์ผ่านสื่อโซเชียลต่าง ๆ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง” พบว่าต้องวิจัยต่อในประเด็นดังนี้

๑) ควรวิจัยเกี่ยวกับ การสื่อสารเพื่อการสร้างการรับรู้ทางการเมืองของหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมการเมืองที่มีต่อประชาชน

๒) ควรวิจัยเกี่ยวกับ การเข้าร่วมกับกลุ่มเพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความตื่นตัวทางการเมือง

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กาลัญญ วรพิทยุต. RE-BRANDING พรรคประชาธิปัตย์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๘.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การคิดเชิงประยุกต์ Applicative Thinking. กรุงเทพมหานคร : ชัค

เชส พับลิชชิง, ๒๕๖๕.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การคิดเชิงสังเคราะห์. กรุงเทพมหานคร : ชัคเชส มีเดีย, ๒๕๕๔.

จันทนา สุทธิจारी. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับ

ประชาชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๔๔.

_____ . การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับ

ประชาชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๔๔.

ชลธิศ อธิระฐิติ. “หน่วยที่ ๘ การบริหารการเปลี่ยนแปลง”. ใน ประมวลสาระชุดวิชา ๓๓๗๐๒ การ

บริหารภาครัฐ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๑.

เชาวณะ ไตรมาศ. รัฐธรรมนูญใหม่ของไทยกับข้อเสนอในการสร้างความสามารถทางการเมืองการ

ปกครองของประเทศ. กรุงเทพมหานคร : กรุงธนพัฒนา, ๒๕๔๕.

ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. จิตวิทยาการเมือง. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : ออเรียนเทิลสโกล่า, ๒๕๓๙.

ติน ปรัชญพฤทธิ์. การบริหารการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย,

๒๕๕๖.

ทิพาพร พิมพ์สุทธิ์ และ อนุสรณ์ ลิ้ม มณี. พฤติกรรมการเมือง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๐.

นรนิติ เศรษฐบุตร. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : โรง

พิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑.

นันทนา นันทวโรภาส. ชนะเลือกตั้ง...ด้วยพลังการตลาด. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ขคิด

ด้วยคน, ๒๕๔๙.

บวรศักดิ์ อวรรณโณ และ ถวิลวดี บุรีกุล. ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม Participatory

Democracy. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๘.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. วัฒนธรรมการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : สมาคมสังคมศาสตร์, ๒๕๒๓.

_____ . “การเลือกตั้งกับการพัฒนาทางการเมือง”. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาการ

พัฒนาทางการเมืองไทย. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๔.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). “ธรรมในใจของนักบริหารไอโซ”. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. ฉบับ

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ : ๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- เมธา สุตบรรทัด. ประชาธิปไตยและหน้าที่ผู้แทนราษฎร. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์, ๒๕๑๗.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖.
- วัชร ไชยสาร. ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม, ๒๕๔๑.
- วิทยา สุจริตนารักษ์. ท้องถิ่นกับการพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : สำนักประชาสัมพันธ์, ๒๕๖๑.
- สมนึก ภัททิยธนี. การวัดผลการศึกษา. ภาพสันธุ์ : ประสานการพิมพ์, ๒๕๔๙.
- สนอง วรอุไร. ทำชีวิตให้ดีและมีสุข. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อัมรินทร์, ๒๕๕๐.
- สมชาติ ไตรรักษา. การประยุกต์หลักการบริหารเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุขคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๔.
- สิทธิพันธ์ พุทธหุ่น. ทฤษฎีพัฒนาการเมือง. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑.
- _____ . ทางเลือกที่ไม่ถ่วงน้ำหนัก : การมีส่วนร่วมในการเมือง ในประเทศกำลังพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๙.
- สิน พันธุ์พินิจ. เทคนิคการวิจัยทางสังคม. กรุงเทพมหานคร : บริษัททุนพลับขิง จำกัด, ๒๕๔๗.
- สุขุม นวลสกุล. การเมืองและการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕.
- สุจิต บุญบงการ. การพัฒนาทางการเมืองของไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหารสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗.
- สุวิทย์ มูลคำ. กลยุทธ์การสอนคิดเชิงประยุกต์. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๙.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. การสื่อสารกับการเมือง. กรุงเทพมหานคร : ประสิทธิ์ แอนด์ พรินติ้ง จำกัด, ๒๕๔๑.
- สุรพล สุยะพรหม และ สุทธิรักษ์ ศรีจันทร์เพ็ญ. ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- เสรี วงษ์มณฑา. BRANDING นักการเมือง. กรุงเทพมหานคร : ฐานการพิมพ์, ๒๕๕๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ศิริชัย โชติรัตน์. “สถานภาพและแนวโน้มการชุมนุมเรียกร้องของราษฎรและกลุ่มพลัง”. เอกสาร

วิจัยส่วนบุคคล หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๔๐, ๒๕๔๐.

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี. จรรยาบรรณสำหรับพรรคการเมืองและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่

เป็นประชาธิปไตย. International IDEA, มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๔.

หลวงพ่อบัณฑิตนันท์ทักข. งานคือชีวิตชีวิตคืองานบันดาลสุข. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบันลือ
ธรรม. ม.ป.ป..

อภิญา รัตนมงคลมาศ. “กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน”. เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและ
กระบวนการทางการเมืองไทย, ๒๕๕๗.

(๒) บทความ :

กฤษ เอื้อวงศ์. “พรรคการเมืองกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง”. พรรคการเมืองสัมพันธ์. ปีที่ ๑๐

ฉบับที่ ๑ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๕๗) : ๒๗-๓๐.

จินตนา กะตากุล. “การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนศึกษาเฉพาะกรณี
หมู่ที่ ๔ ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช”. วารสารมหาจุฬ
นาครพรรณ์ ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๖ (สิงหาคม ๒๕๖๒) : ๑๕-๒๕.

ฐานิดา เกลิมช่วง. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับเทศบาล
จังหวัดฉะเชิงเทรา”. วารสารชุมชนวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ฉะเชิงเทรา. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน
๒๕๕๙) : ๘๒-๙๘.

ดวงแก้ว สหัสโชติ. นิพนธ์ โชะเฮง. ณัฐพงศ์ บุญเหลือ. “การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบ
ประชาธิปไตยของประชาชน ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านค่าย อำเภอบ้านค่าย จังหวัด
ระยอง”. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ ๑๓
ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๒) : ๑๖๖-๑๘๐.

ตรัยรัตน์ ปลื้มปิตติชัยกุล. “การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตเขตกรุงเทพมหานคร ภายใต้การบริหารงานของรัฐบาล
พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา”. วารสารสุขโขทัยธรรมมาธิราช. ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๒
(กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๕๓-๗๒.

พระทรงวุฒิ ชาดเมธี รัตนะ. “การกล่อมเกลางานการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการใช้สิทธิ
เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน”. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรม
ปริทรรศน์. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๔) : ๔๔-๕๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พัชรีย์ ศิลารัตน์. “การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด พ.ศ. ๒๕๕๖”. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๗) : ๒๙-๓๘.

ยรรยง ผิวฟ่อง และ ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธ. “การจัดการชุมนุมทางการเมือง”. วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘) : ๒๕-๓๙.

สตีธร ธนานิธิโชติ. “พฤติกรรมนิยม Behavioralism และสถาบันนิยม Institutionalism”. วารสารสถาบันพระปกเกล้า. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๐) : ๑-๒๕.

สัญญา เคนาภูมิ. “อิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประเทศไทย”. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๐) : ๓๐-๒๑.

อำนาจ อาจหาญ. “การแสดงออกทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ของพลเมืองยุคใหม่”. วารสารสันติสุขปริทรรศน์. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๔) : ๒๓-๓๒.

(๓) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ :

กรณัฐ ระงับทุกข์. “การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปในกรุงเทพมหานคร”. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

ไชยสิทธิ์ พรหมอนุมัติ. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่นพิเศษ : ศึกษาเฉพาะกรณี เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๔.

ณฐมน หมวกฉิม. “การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปของไทย”. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

ปวีณา อุดมกัน. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาตำบลบางทรายใหญ่ อำเภอมะนัง จังหวัดมุกดาหาร”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๓.

พระปัญญา สุจิตโต (สิงาม). “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง”. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระมหาชาติเชื้อ วชิรญาณโณ (ประเสริฐไทย). “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๒ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู”. **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

พระมหาธีระยุทธ ฐานรโต (รักสกุล). “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง”. **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

พระมหาวิเศษ กนตธมโม (มั่งคั่ง). “พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี”. **ดุขกัณิพนธ์ปรัชญาดุขกัณิบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรศาสตร**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

พัชรภรณ์ เมธาจิรวะ. “การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจออกมเลือกตั้งของผู้มีสิทธิในเขตกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์นิตศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๖๔.

พิชิต ปริมาตร. “สมรรถนะการให้บริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. **ดุขกัณิพนธ์พุทธศาสตรดุขกัณิบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรศาสตร**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

ภูริวัจน์ บุญยุดิปริดา. “การพัฒนาหลักเกณฑ์การกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองไทย”. **ดุขกัณิพนธ์ปรัชญาดุขกัณิบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

วันส รสโหมด. “ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี”. **การศึกษานิตศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง**. คณะรัฐศาสตร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร, ๒๕๖๓.

สุทน ทองเล็ก. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. ๒๕๖๒”. **ดุขกัณิพนธ์ปรัชญาดุขกัณิบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

สุมาลี บุญเรือง. “การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป”. **ดุขกัณิพนธ์ปรัชญาดุขกัณิบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

เอกชัย พรนิคม. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่”. **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๔) รายงานการวิจัย :

กาญจนา พันธุ์เอี่ยม และคณะ. “ทัศนคติและพฤติกรรมการใช้สิทธิการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้นำชุมชน เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, ๒๕๕๖.

มยุรี ถนอมสุข. “การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตภาควิชาพลศึกษาและกีฬา”. รายงานการวิจัย. คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน, ๒๕๕๔.

(๕) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

กรมประชาสัมพันธ์. ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดระยอง ทั้ง ๕ เขต ประกาศเจตจำนงต่อต้านการทุจริตในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG230410175300751> [๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖].

ธนัชชัย สิงห์มาตย์. DBA : การคิดเชิงประยุกต์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.gotoknow.org/posts/500910> [๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖].

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. พรรคการเมืองกับการรณรงค์ทางการเมือง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=พรรคการเมืองกับการรณรงค์ทางการเมือง> [๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๖].

ยุทธพร อิศรชัย. การชุมนุมทางการเมือง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การชุมนุมทางการเมือง> [๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๖].

อปท.นิวส์. ระยองการเมืองมันคง. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG190219173134623> [๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖].

(๕) ผู้ให้สัมภาษณ์ :

สัมภาษณ์ พระอุดมสิทธินายก, รศ. ดร. คณบดีคณะสังคมศาสตร์, ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

พระสุธีวิรัตน์, รศ. ดร. ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการสังคม, ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

พระปลัดระพิน พุทธิสาโร, ผศ.ดร. รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ, ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

รศ.ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว. อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

ผศ.ดร.นรพัชร เสาวทอง. อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สัมภาษณ์ ว่าที่ ร.ต. ดร.เอกรินทร์ ศิริรัตนชัย. อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

นางสาวกึ่งกาญจน์ ไพโรจน์. สารวัตรกำนันตำบลมะขามคู่ อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

นางอรพิน แสงอรุณ. ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๓ ตำบลมะขามคู่ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

นางพิไลพร ศักดิ์ดำรง. ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลมะขามคู่ อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๗.

2. ภาษาอังกฤษ

(I) Books:

Best. John W. **Research in Education**. New Jersey: Prentice-Hall Inc., 1981.

David Easton. and Dennis J.. **Children in the Political System**. New York: McGraw Hill Book, 1969.

Grönlund. Kimmo. "How Education and Political Information Affect Turnout in Different Electoral Systems". **Paper Prepared for The 30th ECPR Joint Sessions of Workshops**. Workshop 22 "Political Participation and Information". (March 2002): 22-28.

Jakubowski. **An Introduction to Assertive Training Procedures for Woman**. Washing. D.C.: American Personal and Guidance Association, 1973.

Sidney Verba and Norman H. Nie. **Participation in America: Political Democracy and Social Equality**. New York: Harper & Row, 1975.

Taylor. Curtis and Huseyin Yildirim. "Public Information and Electoral Bias". **Paper provided by Duke University**. Department of Economics in its series Working Papers with number 05-11, 2005.

Verba. Sidney and Norman H. Nie. **Participation in America: Political Democracy and Social Equality**. New York: Harper & Row, 1972.

Yamane. Taro. **Statistics: An Introductory Analysis**. Third edition. New York: Harper and Row Publication, 1973.

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของสารนิพนธ์ตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลทางวิชาการสำหรับศึกษา
ค้นคว้าและเพื่อประโยชน์สำหรับการวิจัยและขอรับรองว่าจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ตามความเห็น
ของท่าน เพื่อจะนำไปวิเคราะห์ให้เป็นประโยชน์ดังที่กล่าว ข้อมูลที่ท่านตอบจะถือเป็นความลับและ
นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลบนแบบภาพรวมเท่านั้น

แบบสอบถามนี้ มี ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคม
พัฒนา จังหวัดระยอง

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถามนี้เป็นอย่างสูง

นายวันชัย สังข์ประเสริฐ

นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง □ หน้าข้อความที่เป็นจริง

๑. เพศ

() ๑. ชาย

() ๒. หญิง

๒. อายุ

() ๑. อายุ ๑๘-๒๗ ปี

() ๒. อายุ ๒๘-๓๗ ปี

() ๓. อายุ ๓๘-๔๗ ปี

() ๔. อายุ ๔๘-๕๗ ปี

() ๕. อายุ ๕๘ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษาสูงสุด

() ๑. ประถมศึกษา

() ๒. มัธยมศึกษา

() ๓. ปวช. ปวส. อนุปริญญา

() ๔.ปริญญาตรี

() ๕. สูงกว่าปริญญาตรี

๔. อาชีพ

() ๑. เกษตรกร

() ๒. พนักงานบริษัทเอกชน

() ๓. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

() ๔. รับจ้าง

() ๕. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

() ๖. ไม่ได้ประกอบอาชีพ

() ๗. อื่นๆ ระบุ.....

๕. ระดับรายได้

() ๑. ต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท

() ๒. ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท

() ๓. ๒๐,๐๐๑ - ๒๕,๐๐๐ บาท

() ๔. ๒๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป

ตอนที่ ๒ : แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ข้อที่	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๑	ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง					
	๑) ท่านเห็นด้วยกับการเลือกรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งทำได้ ออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง					
	๒) ท่านเห็นด้วยกับการรับรู้ข่าวสาร เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ ความเป็น ประชาธิปไตย การทำหน้าที่ขององค์กร อิสระต่างๆ					
	๓) ท่านเห็นด้วยกับองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นมีการไปให้ความรู้แก่ประชาชน เกี่ยวกับข้อบัญญัติ กฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับในการเลือกตั้ง					
	๔) ท่านเห็นด้วยกับการเปิดรับข่าวสาร ทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ สื่อ ออนไลน์ เช่น โทรศัพท์มือถือ วิทยุ นิเทศสาร และหนังสือพิมพ์					
	๕) ท่านเห็นด้วยกับการติดตามข่าวสาร กิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมือง ของกลุ่มต่างๆ โดยการสนทนากับคนใน ครอบครัว เพื่อน และกลุ่มอาชีพเดียวกัน					
	๖) ท่านเห็นด้วยกับการติดตามข่าวสาร ทางการเมืองเกี่ยวกับนโยบายผลการ เลือกตั้ง ความขัดแย้ง ข้อร้องเรียนของ นักการเมือง และการบริหารประเทศ					
	๗) ท่านเห็นด้วยกับการติดตามการประกาศ นโยบายของรัฐบาล การทำหน้าที่ของ รัฐสภา การดำเนินงานของรัฐบาล และ การดำเนินงานของฝ่ายค้านในการทำ หน้าที่ในสภา					
๒	ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง					

ข้อที่	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
	๑) ท่านเห็นด้วยกับการยื่นข้อเสนอแนะต่อนักการเมืองท้องถิ่นโดยตรง					
	๒) ท่านเห็นด้วยกับการเรียกร้องให้นักการเมืองฟังเสียงประชาชน					
	๓) ท่านเห็นด้วยกับการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลและท้องถิ่นเมื่อเห็นว่าไม่เป็นไปตามนโยบาย					
	๔) ท่านเห็นด้วยกับการเข้าร่วมกับกลุ่มต่างๆ เพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคมในด้านของการเมือง					
	๕) ท่านเห็นด้วยกับการเข้าร่วมประท้วงโดยมีเป้าหมายในการผลักดันแนวคิดทางการเมืองให้มีการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่มีผลกระทบกับบุคคลหลายกลุ่มไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลเอกชนหรือประชาชน					
	๖) ท่านเห็นด้วยกับการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลที่บริหารประเทศ เมื่อเห็นว่าการบริหารล้มเหลว					
	๗) ท่านเห็นด้วยกับการร่วมโพสต์ข้อความเพื่อสนับสนุน เรียกร้อง เห็นด้วยไม่เห็นด้วยผ่านสื่อโซเชียลต่างๆ					

ตอนที่ ๒ : แบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ได้อย่างไรจังหวัดระยอง

ข้อที่	การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ตามหลักอริยบท ๔	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๑	ด้านฉันทะ คือ เต็มใจไปใช้สิทธิ์					

ข้อที่	การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ตามหลักอิทธิบาท ๔	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
	๑) ท่านเต็มใจร่วมออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทางการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ					
	๒) ท่านเต็มใจกิจกรรม ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและประเด็นทางการเมือง					
	๓) ท่านเต็มใจปฏิบัติตามข้อกำหนดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง					
๒	วิริยะ คือ ตั้งใจเลือกคนดี					
	๑) ท่านพิจารณาเลือกนักการเมืองคนที่ดี ชื่อสัตย์ โปร่งใสจากพฤติกรรมที่ผ่านมา และเต็มใจปฏิบัติหน้าที่เพื่อพี่น้องประชาชน					
	๒) ท่านเลือกนักการเมืองคนที่มีความรู้เกี่ยวกับความต้องการของประชาชน เข้าใจปัญหา					
	๓) ท่านพิจารณาเลือกนักการเมืองที่มีประสบการณ์ทางการเมือง มีผลงานที่ผ่านมาให้เป็นที่ยอมรับต่อสาธารณชน					
๓	จิตตะ คือ จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน					
	๑) ท่านศึกษานักการเมืองและกลุ่มการเมืองที่มีนโยบายและการทำงานเพื่อประโยชน์และเห็นประชาชนเป็นใหญ่ ด้วยความเป็นกลางก่อนเลือกตั้ง					
	๒) ท่านพิจารณาเลือกนักการเมืองที่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ดี					
	๓) ท่านพิจารณาพรรคการเมือง กลุ่มการเมืองที่มีผลงาน มีนโยบายแล้ว ปฏิบัติจริง แก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม บรรเทาความเดือดร้อนได้					

ข้อที่	การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ตามหลักอิทธิบาท ๔	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๔	วิมังสา คือ ตรวจสอบ ผลงานของนักการเมือง					
	๑) ท่านติดตามผลงานของนักการเมืองก่อนเลือกตั้ง เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกตั้ง					
	๒) ท่านติดตามผลงานที่ผ่านมาเป็นไปอย่างที่น่าพอใจหรือไม่					
	๓) ท่านตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองระดับท้องถิ่นเสมอ และนักการเมืองระดับชาติ					

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

ผู้สัมภาษณ์

เรื่องที่สัมภาษณ์ การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

วันที่ เดือน พ.ศ.

สถานที่

การประยุกต์อิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย

อิทธิบาท ๔ หมายถึง หนทางสู่ความสำเร็จ หรือคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณเครื่อง
สำเร็จสมประสงค์ ทางแห่งความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย มีดังนี้

๑. ฉันทะ คือ เต็มใจทำ ได้แก่ มีความต้องการที่จะทำมีใจรักที่จะทำใจใฝ่รักที่จะทำสิ่ง
นั้นอยู่เสมอ การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ เต็มใจและต้องการไปเลือกตั้ง

๒. วิริยะ คือ ตั้งใจทำ ความมุ่งมั่นทุ่มเท เป็นความมุ่งมั่นทุ่มเททั้งกายและใจที่จะเรียนรู้
ขยันทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม อุตุนไม่ห่อถ้อย อะไรจะเกิดก็แข็งใจทำ ตั้งใจไปเลือกตั้งด้วยความ
มุ่งมั่นที่จะเลือกคนดี

๓. จิตตะ คือ จิตใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ เมื่อมีใจที่จดจ่อแล้วจะเกิดความรักใคร่
ตามมา การที่มีใจจดจ่อต่อสิ่งที่ทำและรับผิดชอบแล้ว ก็เกิดความรักใคร่ตามมา เมื่อมีความ
รับผิดชอบแล้ว การตัดสินใจทำอะไรก็จะเกิดความผิดพลาดน้อยตามไปด้วย ศึกษานโยบายก่อนไป
เลือกตั้ง

๔. วิมังสา คือ การทบทวนในสิ่งที่ได้คิดได้ทำมา อันเกิดจากการมีใจรัก (ฉันทะ) แล้วทำ
ด้วยความมุ่งมั่น (วิริยะ) อย่างใจจดใจจ่อและรับผิดชอบ (จิตตะ) โดยใช้วิจารณ์ญาณอย่างรอบรู้และ
รอบคอบ จึงนำไปสู่การทบทวนสิ่งที่ได้เลือกไปแล้วมีผลดี ผลเสียอย่างไร เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

เข้าใจทำ มีความรู้ความสามารถในสิ่งที่ทำ หมั่นตรวจสอบ ศึกษาข้อมูลก่อนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
ติดตามผลงานที่ผ่านมาประกอบการตัดสินใจ

คำสัมภาษณ์

๑. ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ซึ่งประกอบด้วย ๑) หลัก
ฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) ๒) หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) ๓) หลักจิตตะ (จิตใจ
ที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน) และ ๔) หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตามผลงานของ
นักการเมือง) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ประชาชนควรปฏิบัติตนอย่างไร ?

.....

.....

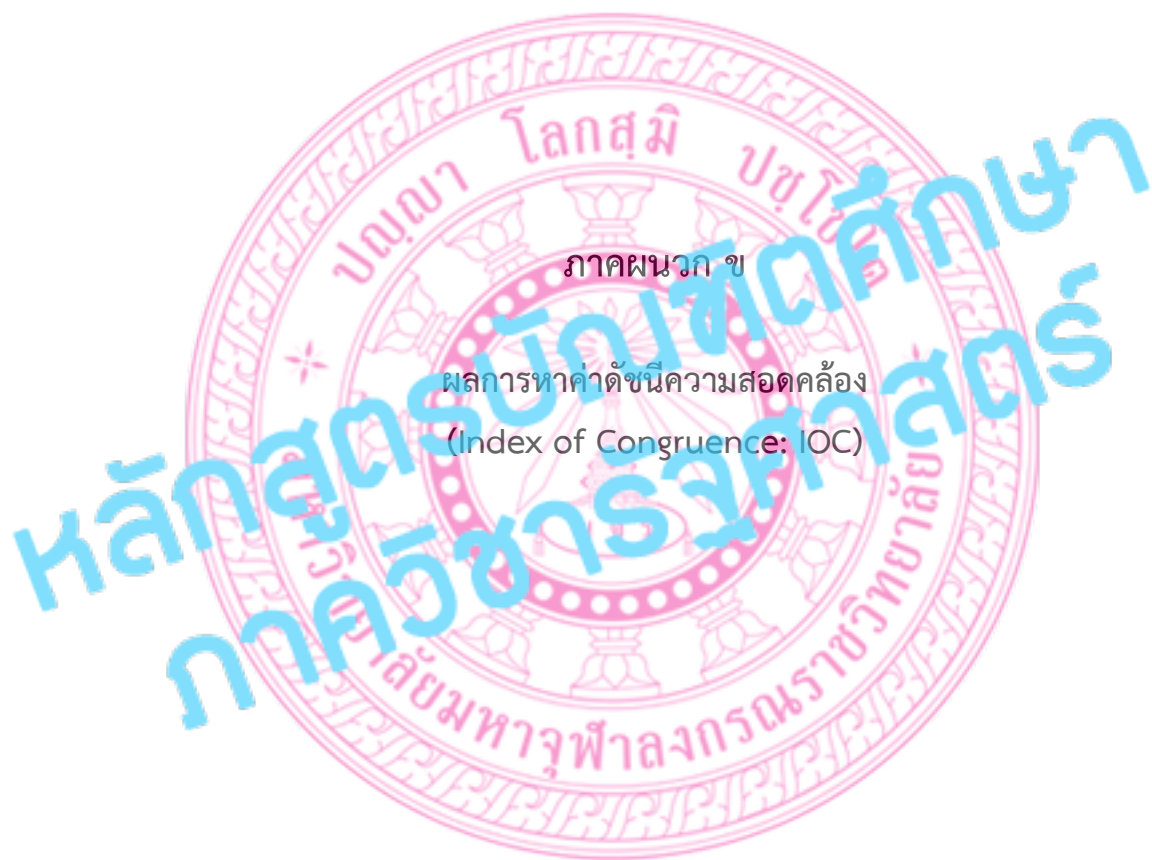
.....

๒. ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ซึ่งประกอบด้วย ๑) หลัก
ฉันทะ (เต็มใจมีส่วนร่วมทางการเมือง) ๒) หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) ๓) หลักจิตตะ (จิตใจ
ที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน) และ ๔) หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตามผลงานของ
นักการเมือง) ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง ประชาชนควรปฏิบัติตนอย่างไร ?

.....

.....

.....

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC) ของแบบสอบถาม
เรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

ตอนที่ ๒ : แบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑. ด้านการรับรู้ข่าวสารทาง การเมือง								
ข้อ ๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒. ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหว ทางการเมือง								
ข้อ ๑	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

๑๓๗

ตอนที่ ๓ การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑. ด้านฉันทะ คือ เต็มใจไปใช้สิทธิ์								
ข้อ ๑	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒. วิริยะ คือ ตั้งใจเลือกคนดี								
ข้อ ๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๒	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓. จิตตะ คือ จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน								
ข้อ ๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๒	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔. วิมังสา คือ ตรวจสอบ ผลงานของนักการเมือง								
ข้อ ๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ค
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์

ค่าความเชื่อมั่น

Reliability

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.937	24

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Y11	89.4000	189.903	.280	.939
Y12	89.4000	189.076	.330	.938
Y13	89.4667	188.533	.302	.939
Y14	89.8333	184.626	.554	.935
Y15	89.9000	178.645	.634	.934
Y16	89.7667	176.530	.712	.933
Y21	89.9000	177.403	.761	.932
Y22	89.9000	177.541	.726	.933
Y23	89.8333	179.523	.717	.933
Y24	89.7333	176.133	.710	.933
Y25	90.0000	171.793	.694	.934
Y26	89.5333	187.982	.285	.940
X11	89.6333	183.689	.675	.934
X12	89.7333	183.789	.531	.936
X13	89.5333	181.568	.758	.933
X21	89.4333	184.254	.613	.935
X22	89.6000	184.731	.599	.935
X23	89.5667	181.357	.793	.933

X31	89.5667	186.530	.527	.936
X32	89.6000	184.248	.667	.934
X33	89.6000	186.524	.591	.935
X41	89.7333	177.582	.762	.932
X42	89.6333	179.826	.738	.933
X43	89.7333	179.306	.721	.933

อนันต์ อัมรินทร์

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูล

[illegible]

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์

ภาคผนวก จ
ภาพประกอบการสัมมนา

ภาพประกอบการสัมภาษณ์

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ-สกุล : นายวันชัย สังข์ประเสริฐ
- วัน/เดือน/ปีเกิด : ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๖
- ภูมิลำเนาเดิม : ๔๔๔/๑ หมู่ ๘ ต.หนองขาม อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี ๒๐๒๓๐
- การศึกษา : ปริญญาตรี รัฐศาสตรบัณฑิต
วิทยาลัยสงฆ์ระยอง มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ผลงานวิชาการ : วันชัย สังข์ประเสริฐ. “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง”. วารสารสห
วิทยาการนวัตกรรมการบริหาร. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๖ (พฤศจิกายน - ธันวาคม
๒๕๖๗) : ๓๑๔-๓๒๕.
- ปีที่เข้าศึกษา : พ.ศ. ๒๕๖๕
- ปีที่สำเร็จการศึกษา : พ.ศ. ๒๕๖๗
- ที่อยู่ปัจจุบัน : ๔๔๔/๑ หมู่ ๘ ต.หนองขาม อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี ๒๐๒๓๐
- โทรศัพท์ : ๐๘๔๗๘๘๗๗๘๗